

Læring og forandringsprocesser
Institut for Læring og Filosofi
Kandidatspeciale
Aalborg Universitet København

Et figurations sociologisk blik på samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger

Udarbejdet af:
Astrid Haar Jakobsen
November 2015

Abstract

This master thesis examines the relationship created between elementary schools and athletic associations, based on voluntariness, in correlation with the demands presented in 'Den åbne skole', a part of the 2014 Danish school reform.

The study is based on two selected co-operations that represent two models for the establishment and execution of the co-operation. The intention is to examine the importance of variations in the conditions for development and outcome of a co-operation. The empirical basis of the study consists of; interviews with people from municipalities, schools and athletic associations, who are involved with the establishment and execution of the two co-operations, and observations of the practical execution within the two co-operations.

Norbert Elias' figurational sociology sets the basis of the examination. Figurational sociology emphasizes history, interdependence and (power)relations, and these focus points creates the basis of the analysis. By constructing the co-operations as a figuration, the complex network and the many chains of interdependencies are illustrated.

Since the guidelines of 'Den åbne skole' are very open, a lot of different approaches to the co-operation between schools and athletic associations have occurred. The analysis of the two co-operations contributes to the understanding of how and why these co-operations can turn out differently. The analysis shows that one parameter in particular, the parties impetus to form a co-operation, has an importance for this development. In one of the co-operations, the school views 'Den åbne skole' as a commitment whereas the athletic association sees it as an opportunity to recruit members. There is no interest in the other part in the impetus for the two parties' participation in this co-operation. This is expressed by the schools view that the co-operation with the athletic association is not important, while the athletic association wants to singlehandedly control the outcome to achieve its own goals. This influences the entire figuration and also the practical execution, where an unequal balance of power between teacher and instructor is created. In the other co-operation the school views the co-operation with the athletic association as an opportunity to improve the students' chances at a possible P.E. exam. It is a retired instructor from the athletic association, who voluntarily joins the co-operations with the school. This co-operation is characterized by a higher degree of desire and interest from both parties, which contributes to an equally matched balance of power in the practical execution.

Through the demands in 'Den åbne skole' a relation between schools and athletic associations is created, which changes the approach of the two parties from being independent to interdependent. The processual

view that lies within the figurational sociology contributes to a clearer understanding of the fact that the co-operations is a process, which is constantly developing, and that this process is influenced by the two parties previous history and the context in which the co-operation is formed.

Hvorfor dette speciale?

Allerede da jeg i efteråret 2014 var i praktik i Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) som idrætskonsulent indenfor kommuneområdet, stiftede jeg bekendtskab med 'Den åbne skole', en del af Folkeskolereformen anno 2014 (Retsinformation, 2014). 'Den åbne skole' lægger op til, at folkeskoler skal åbne sig mere op overfor det omgivende samfund og indgå samarbejder med lokale foreninger, musikskoler, ungdomsskoler med mere (Ministeriet for børn, 2015). DGI udviklede i den forbindelse koncepter og inspirationsforløb henvendt til både skoler, foreninger og kommunale idrætskonsulenter, med det formål at opfordre til dialog og derved forsøge at muliggøre det samarbejde mellem folkeskoler og idrætsforeninger, som 'Den åbne skole' lægger op til.

I mine møder med skoler og kommuner, i kraft af min position som idrætskonsulent, blev det dog hurtigt klart, at disse samarbejder var nemmere sagt end gjort. Skolereformen førte indenfor skolens egen ramme mange store ændringer med sig¹, så det at skulle åbne sig op udadtil til det omkringliggende samfund var mange steder ikke første prioritet. Derudover var det store fokus på bevægelse, som indgår i reformen (Ministeriet for børn, 2015), for mange skoler en helt ny måde at tænke på, og man havde derfor nok at gøre med at udvikle, hvordan det skulle fungere i praksis internt på skolen. Idrætsforeningernes medvirken i dette var derfor igen ikke første prioritet.

I foråret 2015 tog jeg kontakt til Center for Ungdomsstudier (CUR) for at høre om mulighederne for et specialesamarbejde. CUR havde på det tidspunkt netop indgået et samarbejde med Dansk Idrætsforbund (DIF) og DGI om et nyt stort projekt omhandlende samarbejde mellem folkeskoler og idrætsforeninger - projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse' (projektbeskrivelse vedlagt som bilag 1). Jeg blev ansat som projektmedhjælper på projektet, og det blev samtidig aftalt, at jeg kunne anvende materialet herfra i mit speciale.

Første del af projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse' er en kortlægning af de erfaringer der er gjort rundt omkring i landet et år efter skolereformens start. Denne undersøgelse bygger på både e-surveys og telefoninterview med skoleledere, bestyrelsesformænd og idrætskonsulenter. Billedet som disse spørgeskemaer og interview tegner er ikke ændret synderligt fra det indblik jeg fik i 'Den åbne skoles' opstartsfasen via DGI. Der er succeshistorier rundt omkring, men den overvejende tendens er, at man på skolerne kun lige er nået til opstartsfasen i forhold til samarbejde med idrætsforeninger.

¹ Blandt andet længere skoledage og ændrede arbejdstidsregler for lærerne. (Ministeriet for børn, 2015)

Via både praktik og nu mit studiejob har jeg fået indblik i, og adgang til, et uudforsket felt, hvor mange forskellige udfordringer og problemstillinger byder sig til. Som følge af min specialisering i organisatorisk læring på kandidatstudiet i Læring og forandringsprocesser synes jeg det er interessant, hvordan man angriber de mange organisatoriske udfordringer der følger med 'Den åbne skole'. Samtidig har jeg altid været, og er stadig, en aktiv del af den foreningskultur, der nu skal inddrages i skolernes hverdag. Jeg synes at dette samarbejde medfører spændende overvejelser om idrætsforeningernes potentiale – og ikke mindst overvejelser om brugen af dette potentiale. At få mulighed for at dykke ned i dette felt i min specialeskrivning giver mig således mulighed for at beskæftige mig med et område, som jeg både har praktisk og faglig interesse for.

En af mine arbejdsopgaver i CUR har været at samle de store mængder empiri i form af e-surveys og interview i et foreløbigt notat om status på 'Den åbne skole'-samarbejder et år efter reformens indtræden. Erfaringer og viden herfra har været inspiration til specialets undersøgelsesfelt, og i udarbejdelsen af dette speciale vil jeg således inddrage nogle af de overvejelser, jeg har gjort mig undervejs, samt aktivere den viden, der er indsamlet i forbindelse med CUR-projektet.

Specialet er udsprunget af både en faglig og personlig interesse samtidig med, at det kan ses som et parallellforløb til udarbejdelsen af CUR-projektet, hvorved de to projekter kan bidrage til og complimentere hinanden. Specialet er således af interesse for mig personligt, det er af interesse for min arbejdsplads, CUR, og ikke mindst kan det være af interesse for foreninger, skoler, kommuner og andre aktører, som arbejder med 'Den åbne skole'.

I forbindelse med udarbejdelsen af specialet vil jeg gerne rette en tak til de skoler og idrætsforeninger, der har bidraget til specialets empiri. Derudover vil jeg gerne sige tak til mine kollegaer på CUR for sparring og godt samarbejde, og ikke mindst til min vejleder, Marie Martinussen, for gode råd og konstruktiv feedback.

God læselyst.

Astrid Haar Jakobsen

Indholdsfortegnelse

Specialets indhold og struktur	8
Henvisninger.....	8
Ordlister.....	9
1 Indledning	10
Idrætsforeningerne – en del af det frivillige Foreningsdanmark	10
Idrætsforeningernes autonomi	11
'Den åbne skole'	12
Skole og foreningsliv i bevægelse.....	13
Problemformulering	14
Tilgang til problemformulering.....	15
2 Teoretisk perspektiv	16
Udarbejdelsen af dette kapitel	16
Introduktion til Elias	17
Figurationssociologien – en videnskabsteoretisk position.....	18
Figurationer og interdependens.....	20
Magt.....	22
De etablerede og Outsiderne	23
Spilmodeller.....	24
3 Metode	27
Adgang til feltet	27
Udvælgelse af to samarbejder.....	28
Min position i forskningsfeltet.....	29
Empirisk materiale.....	30
Observation	31
Interview.....	33

Bearbejdning af empiri	36
Metodiske efterrefleksioner	37
4 Analyse	39
Historiens betydning.....	40
Interdependensforhold	42
Den kommunale forvaltning – en del af figurationen	43
Interdependensforhold mellem skole og forening.....	44
Konstruktion af magtbalancer	47
Magtbalancer på det koordinerende plan.....	48
Magtbalancer i undervisningspraksissen.....	50
Delkonklusion	59
5 Diskussion	61
6 Konklusion	66
Litteraturliste.....	70
Bilag 1 – Projektbeskrivelse, 'Skole og foreningsliv i bevægelse'	72
Bilag 2 – Interviewguide, kommunal idrætskonsulent.....	80
Bilag 3 – Interviewguide, skoleleder/bestyrelsesformand	81
Bilag 4 – Interviewguide, koordinatore for samarbejdet.....	82
Bilag 5 – Interviewguide, lærer/instruktør	83
Bilag 6 - Interviewguide, elever	85
Bilag 7 - Observationsguide	86
Bilag 8 – Observationer af samarbejde mellem Volleyballklubben og Tranevej Skole	87
Bilag 9 – Observationer af samarbejde mellem Atletikklubben og Lysbjerg Skole	92
Bilag A-N - Transkriberinger.....	CD

Specialets indhold og struktur

Ud fra en gennemgang af specialets opbygning har dette afsnit til formål at skabe et overblik over de enkelte kapitler og deres bidrag til specialet som en samlet helhed.

I **Indledningen** præsenteres baggrund og interesse for dette speciales undersøgelsesfelt. Omdrejningspunktet for dette er samarbejder mellem folkeskoler og idrætsforeninger som følge af 'Den åbne skole', og kapitlet har blandt andet til formål at præsentere baggrunden for dette tiltag. Kapitlet vil samtidig fungere som en introduktion til det felt jeg med dette speciale skriver mig ind i, og vil lede frem til specialets problemformulering samt dertilhørende arbejdsspørgsmål.

Efter indledningen følger kapitlet **Teoretisk perspektiv**, hvori Norbert Elias' figurationssociologiske perspektiv som ramme for specialet vil præsenteres. Specialets teoretiske begrebsfokus tager ligeledes afsæt i dette perspektiv, og kapitlet vil således også fungere som introduktion hertil. Undervejs i kapitlet vil det illustreres hvordan jeg, ud fra de teoretiske begreber der skrives frem i dette kapitel, vil konstruere det felt, der danner udgangspunkt for undersøgelsen af specialets problemformulering.

Tredje kapitel er en præsentation af specialets **Metode**. Her vil opgavens undersøgelsesdesign præsenteres, herunder tilgang til og bearbejdning af empirien i form af interview og observationer. Kapitlet afsluttes med refleksioner over de valg jeg har foretaget undervejs i udarbejdelsen af specialet og konsekvenserne heraf.

I specialets **Analyse** vil den indsamlede empiri danne udgangspunkt for en undersøgelse af specialets problemformulering. Kapitlet vil struktureres ud fra de udarbejdede arbejdsspørgsmål, og vil afrundes i en delkonklusion. Herefter vil udvalgte fund fra analysen inddrages i specialets **Diskussion**, hvor også nye perspektiver på undersøgelsesfeltet vil præsenteres og diskuteres.

Med udgangspunkt i analysens fund vil jeg i kapitlet **Konklusion** besvare specialets problemformulering, og se hvordan det figurationssociologiske perspektiv har bidraget til nye forståelser af specialets undersøgelsesfelt.

Henvisninger

Litteraturhenvisninger vil i opgaven angives ud fra American Psychological Association (APA) referencesystem. Det betyder, at kilder der angives efter punktum henviser til hele foregående paragraf, mens kilder angivet før punktum henviser til den pågældende sætning. Litteraturlisten kan findes sidst i rapporten, inden bilag.

Henvisninger til andre kapitler og afsnit i rapporten vil, som det ses i ovenstående, markeres med **fed**.

Ved henvisning til citater fra interview vil der henvises til transkriberinger, som er vedlagt på CD (Bilag A-N). Ved henvisning til uddrag fra observationer, vil der henvises til bilag 8 og 9, som er vedlagt bagerst i rapporten. Interview- og observationsguides er ligeledes vedlagt som bilag bagerst i rapporten.

Ordliste

Gennem rapporten vil følgende forkortelser/benævnelser blive anvendt:

CUR: Center for ungdomsstudier

Den åbne skole: Del af skolereformen anno 2014, hvori skolerne er pålagt at indgå samarbejder med lokale aktører fra det omgivende samfund, heriblandt de lokale idrætsforeninger. Når der i denne opgave refereres til 'Den åbne skole' vil det være med fokus på samarbejde mellem skoler og idrætsforeninger.

Skole og foreningsliv i bevægelse: CUR's undersøgelse af samarbejder mellem folkeskoler og idrætsforeninger. Dette vil indimellem også benævnes **CUR-projektet**, eller refereres til som **CUR's undersøgelse**.

'Den åbne skole'-samarbejder: Et begreb jeg anvender i specialet til beskrivelse af samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger som følge af 'Den åbne skole'.

Indledning 1

I dette kapitel vil rammen for specialets undersøgelsesfelt skitseres. Hovedformålet med kapitlet er at give et indblik i de to felter der mødes, når 'Den åbne skole' udfoldes i praksis, i form af det frivillige foreningsliv og folkeskolen. Derudover vil fundene fra 'Skole og foreningsliv i bevægelse' kort præsenteres, da disse danner baggrund for udviklingen af dette speciale.

Kapitlet er opbygget ud fra eksisterende litteratur på området i form af undersøgelser og rapporter. Således vil kapitlet også fungere som et indblik i, hvor dette speciale placerer sig i forhold til det forskningsfelt, som specialet skriver sig ind i.

Idrætsforeningerne – en del af det frivillige Foreningsdanmark

Foreningslivet har en lang tradition i Danmark, og omkring en tredjedel af den danske befolkning er i dag engageret som frivillige i foreninger og organisationer (Fridberg & Henriksen, 2014). Den danske foreningskultur er kendetegnet ved demokratiske og solidariske værdier, og der er bred enighed om værdien af et stærkt Foreningsdanmark, der skaber sammenhængskraft mellem individ og samfund (Gundelach, 2011) (Bjerregaard, et al., 2009).

Idrætten er det område, hvor flest danskere er frivillige. Op mod halvdelen af det frivillige engagement sker indenfor idrætsområdet (Kulturministeriet, 2009), og ifølge en undersøgelse foretaget af DIF og DGI er denne andel fortsat voksende (Laub, 2012). De danske idrætsforeninger har en særlig og privilegeret status i samfundet; de modtager offentlig støtte, men opretholder samtidig deres selvstændighed. Dog er der indenfor de sidste årtier sket en voksende politisk interesse og styring, idet man i foreningsidrætten ser et potentiale i form af at kunne løfte nogle af de velfærdsopgaver, der tidligere ansås som værende det offentlige opgaver. (Gundelach, 2011)

'Kontinuitet og forandring i foreningslivet' (2013), en rapport fra Syddansk Universitet, giver en analyse af, hvordan foreningslivet har ændret sig op igennem 00'erne. Som baggrund for analysen belyses nogle af de samfundsmæssige ændringer, der har haft betydning for forandringer og udvikling i foreningslivet. Kommunalreformen i 2007 benævnes her som en af de helt store ændringer. Med kommunalreformen blev kommunerne tildelt nye opgaver, blandt andet indenfor forebyggelse og sundhedsfremme, og her ses idrætsforeningerne som en oplagt og økonomisk samarbejdspartner (Bjerregaard, et al., 2009). Ligeledes

nævnes 'Charter for samspil mellem den frivillige verden og det offentlige', som udkom i 2013, hvori værdien af det frivillige engagement og mulighederne heri fremhæves. Charteret indeholder visioner og principper for samspillet mellem det offentlige og de frivillige foreninger, og udtrykker, at *"det offentlige bør inddrage organisationerne, foreningerne og de frivillige i alle relevante spørgsmål og sammenhænge"* (Frivillighedschartret, 2013, p. 2) . Som det fremgår af rapporten fra Syddansk Universitet, er dette charter et tegn på den stadigt stigende interesse for mulighederne i det frivillige foreningsliv i forhold til opretholdelse af velfærdssamfundet (Ibsen, et al., 2013). Et andet tegn på dette er 'Den nationale civilsamfundsstrategi', som blev udarbejdet af regeringen i 2010. Heri præsenteres et ønske om en styrket inddragelse af civilsamfundet og frivillige organisationer i den sociale indsats, og der fremsættes konkrete initiativer til et øget samarbejde mellem det offentlige og de frivillige foreninger i arbejdet med socialt udsatte. Idrætsforeningerne er her nævnt som en samarbejdspartner i forbindelse med sundhedsfremme, inklusion og integration. (Regeringen, 2010)

Idrætsforeningernes autonomi

Men hvad er egentlig idrætsforeningernes syn på denne udvikling? Der er udarbejdet indtil flere opgaver og rapporter omhandlende foreningers velfærdspotentiale, blandt andet med udgangspunkt i de ovenfor nævnte udspil og strategier. Det er begrænset, hvor mange undersøgelser der omhandler netop idrætsforeninger, men den overordnede tendens er her, at der ses et velfærdspotentiale i disse foreninger, og at mange foreninger allerede løser velfærdsrelaterede opgaver (Bjerregaard, et al., 2009).

En interviewundersøgelse af 13 frivillige trænere inddeler idrætsforeningerne i to typer; velfærdsforeninger, som har en service- og markedsorienteret tilgang til foreningslivet, og som med denne tilgang er positivt stemt overfor at indgå i løsningen af velfærdsopgaver, og civilsamfundsforeninger, som er kendetegnet ved en mere traditionel foreningstilgang med fokus på at imødekomme foreningens egne medlemmer, og derfor ikke i samme grad er interesseret i at indgå i eksterne samarbejder. Særligt for frivillige i den sidstnævnte type forening er det vigtigt, at deres frivillige engagement ikke får karakter af arbejde. (Bjerregaard, et al., 2009) I den forbindelse er den afsluttende bemærkning i en ph.d.-afhandling om idrætsforeningernes velfærdspotentiale da også, at man skal udnytte de kvaliteter som foreningsidrætten kan bidrage med i velfærdsopgaver, men samtidig være opmærksom på ikke at overforbruge disse kvaliteter (la Cour, 2011).

I mange undersøgelser omhandlende den øgede politiske interesse for og inddragelse af foreningslivet, følger en diskussion af, hvorvidt det overhovedet er det frivillige foreningslivs opgave at indgå som løsningspartner i samfundets velfærdsopgaver - og hvorvidt man derved, i idrætsforeningernes tilfælde, går på kompromis med idrættens autonomi. Der er både for og imod i sådan en diskussion, men hvad der er værd at bemærke, er idrætsforskerne Thing og Ottensens (2010) argumentation for, at det altid har været sådan. I deres artikel argumenterer de for, at idrætsforeningerne aldrig har været autonom, men snarere har indgået i et gensidigt

afhængigt forhold med staten. Staten har givet midler til idrætsforeningerne, og idrætsforeningerne har bidraget til det omgivende samfund i form af at medvirke til demokratisk dannelse, som sundhedsambassadører og som medskabere af et kulturelt fællesskab. Er der sket en udvikling i forhold til idrættens autonomi, er det snarere i måden hvorpå idrætten og staten er gensidigt afhængige, i form af, at den statslige styring er blevet mere direkte og resultatorienteret. (Thing & Ottesen, 2010)

'Den åbne skole'

Det nyeste skud på stammen indenfor oplæg til samarbejde mellem de frivillige foreninger og den offentlige sektor er Folkeskolereformen anno 2014. En del af denne reform omhandler 'Den åbne skole', som lægger op til, at *"Skolerne i højere grad skal åbne sig over for det omgivende samfund ved at inddrage lokale idrætsforeninger, musik- og billedskoler, museer eller andre lokale foreninger"* (Ministeriet for børn, 2015). Helt konkret står der i Folkeskoleloven, at: *"Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner"* (Retsinformation, 2014). Den danske folkeskole har også før reformen indgået i samarbejder med andre institutioner og organisationer, men som det fremgår af den nye folkeskolelov er det nu blevet et krav til skolerne, og samtidig er kommunerne blevet forpligtet til at sikre, at sådanne samarbejder finder sted. Skoler og idrætsforeninger har langt tilbage indgået samarbejder på forskellig vis, men ofte af sporadisk karakter. Med skolereformen og 'Den åbne skole' er sådanne samarbejder nu blevet en obligatorisk del af skolernes målsætning, og fordrer dermed mere formaliserede og strukturerede samarbejder end tidligere.

I skrivende stund er folkeskolereformen nu lidt over et år gammel, og som beskrevet i afsnittet **Hvorfor dette speciale**, er udfoldelsen af 'Den åbne skole' i praksis nemmere sagt end gjort. Det er begrænset hvor mange reelle undersøgelser der endnu er udarbejdet om 'Den åbne skole' og erfaringerne hermed, men over hele det forgange år har det været et emne af stor nyhedsværdi, og der er derfor gentagne gange bragt artikler herom i diverse aviser og andre nyhedskanaler. Her vidner overskrifter som *"Svært at få idrætsliv ind på skoler"* og *"Lang vej til Den åbne skole"* om, at der er mange udfordringer forbundet med implementeringen af 'Den åbne skole'. Flere steder pointeres det samtidig, at reformen har vanskeliggjort allerede eksisterende samarbejder, idet samarbejder med idrætsforeningerne nu, i højere grad end tidligere, skal indtænkes i skolens læringsplaner- og mål. (Infomedia, 2015)

Ser man på avisoverskrifterne i ugerne op til skolernes sommerferie 2015 kan man blandt andet læse at *"Den åbne skole satser på centrale partnerskaber fra næste skoleår"* (Infomedia, 2015), så noget tyder på, at skolerne nu er nået til at fokusere på dette. Samtidig har både KL, DIF og DGI udviklet inspirationsmaterialer med forslag til hvordan 'Den åbne skole'-samarbejder kan etableres i praksis (KL, 2013) (DIF & DGI). Dette er

dog hovedsageligt mere overordnet inspiration i forbindelse med etablering af samarbejder og forslag til samarbejdsmodeller, og er ikke nødvendigvis afprøvet i praksis. Et inspirationsmateriale der netop tager udgangspunkt i praksis er tanken med CUR-projektet, 'Skole og Foreningsliv i bevægelse'.

Skole og foreningsliv i bevægelse

I følgende afsnit vil jeg kort skitsere de fund der er gjort i forbindelse med udarbejdelsen af notatet til delprojekt 1 i projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse' (se projektbeskrivelse, bilag 1), hvorfra inspirationen til nærværende speciale udspringer.

Formålet har været at indsamle erfaringer fra både skoleledere, bestyrelsesformænd og kommunale idrætskonsulenter, for at skabe et samlet overblik over erfaringerne med 'Den åbne skole'-samarbejder.

Fokus for de indhentede interview og spørgeskemaer har været tredelt. Der har indgået et statistisk fokus omhandlende udbredelsen af samarbejder, herunder typer af samarbejde. Derudover et organisatorisk fokus omhandlende praktiske udfordringer i forbindelse med etablering og udførelse af samarbejder, blandt andet i forhold til tid og kontaktskabelse. Det tredje fokus har været af mere ideologisk karakter i form af at indsamle viden om informanternes værdier og holdninger i forhold til deres deltagelse i disse samarbejder. Formålet med det tredelte fokus var, ud fra både kvantitativ og kvalitativ empiri, at få klarlagt hvilke udfordringer og problemfelter der ville være særligt relevante for det videre arbejde i projektet.

En udfordring som mange bestyrelsesformænd og skoleledere pointerer er, at oplægget til 'Den åbne skole' ikke indeholder klare rammer for, hvordan sådanne samarbejder skal organiseres, samt hvad de skal indeholde. I folkeskoleloven står der: "*Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet*" (Retsinformation, 2014). På denne måde udmynter 'Den åbne skole'-samarbejder sig på mange forskellige måder og ud fra mange forskellige forståelser af, hvordan et sådant samarbejde skal udføres.

Et interessant aspekt i samarbejdet mellem folkeskoler og idrætsforeninger er, at folkeskoler er en offentlig instans, mens idrætsforeningerne hører til i den frivillige sektor. Det er således to forskellige grupper der skal mødes og samarbejde. CUR's undersøgelse viser, at idrætsforeninger og skoler som formår at skabe samarbejder møder forskellige udfordringer i etableringen og udførelsen af samarbejdet, som blandt andet skyldes denne forskel.

En udfordring er, at skole og forening ikke nødvendigvis deler samme forståelse af, hvad formålet med samarbejdet er. Erfaringerne fra CUR's undersøgelse viser, at der, langt de fleste steder, ikke har været afsat tid til dialog og forventningsafstemning omkring mål, indhold, ansvarsfordeling med mere forud for samarbejdet, og de lærere og instruktører der sammen skal føre samarbejdet ud i livet, kan således stå med

hver deres forståelse af, hvordan og hvad der skal ske. Derudover opleves der også nogle steder en udfordring i forhold til faglighed, for stemmer lærerens og den frivillige instruktørs undervisningsmetoder og didaktik altid overens? –og hvem skal overhovedet stå for det faglige? For selvom skole og idrætsforening repræsenterer hver deres område i form af skole og foreningsliv, kan man argumentere for, at der samtidig kan ses indtil flere overlap områderne imellem, blandt andet i form af at skolen samt en stor del af idrætsforeningernes virke er målrettet børn og unge mennesker. Derudover at både idrætslæreren og instruktøren fra idrætsforeningen besidder en faglighed indenfor idræt.

De indsamlede erfaringer til udarbejdelsen af notatet i delprojekt 1 i 'Skole og foreningsliv i bevægelse', bygger på skoleledere og bestyrelsesformænds erfaringer. Det er typisk dem der sidder med ansvaret for etableringen af samarbejdet, men i selve samarbejdssituationen er de ikke til stede, og det kan derfor være svært for dem at udtale sig konkret om, hvad der sker, når samarbejdet skal udføres i praksis. For influerer ovennævnte problematikker på samarbejderne i praksis? Hvad sker der i mødet mellem den frivillige instruktør og den professionelle lærer?

Problemformulering

Inspirationen til dette speciales undersøgelsesfelt udspringer af ovenstående betragtninger og særligt af de mange udfordringer jeg gennem mit arbejde på projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse', har erfaret følger med 'Den åbne skole'-samarbejder. Jeg finder det interessant at undersøge, hvordan to områder, der står for forskellige værdier, forskellige mål og formål og ikke mindst forskellig organisering, mødes i samarbejde, og ikke mindst hvordan og hvorfor disse faktorer er medvirkende til, at sådanne samarbejder udvikler sig på forskellig vis.

Ovenstående problemfelt, anskuet med inspiration fra Norbert Elias' tanker om, at forandringer i den måde, hvorpå mennesker er organiseret, skaber nye relationer mellem mennesker, og grupper af mennesker, og at denne proces indebærer en forhandling om status og position i disse nye relationer, danner udgangspunkt for følgende problemformulering:

Hvordan kan man i et figurationssociologisk perspektiv forstå relationen der skabes mellem skole og idrætsforening i forbindelse med kravet om 'Den åbne skole'?

Følgende arbejdsspørgsmål vil bidrage til besvarelse af problemformuleringen:

1. Hvilken betydning har henholdsvis skolens og foreningens historie for relationen?
2. Hvordan kan man forstå relationen ud fra begrebet om interdependens?
3. Hvilke magtbalancer konstrueres i relationen?

Tilgang til problemformulering

Jeg vil undersøge problemformuleringen og de dertilhørende arbejdsspørgsmål med udgangspunkt i to udvalgte samarbejder² mellem folkeskoler og idrætsforeninger. I det figurationssociologiske perspektiv ligger et fokus på historie, interdependens og (magt)relationer. Gennem første arbejdsspørgsmål vil jeg undersøge hvorvidt elementer fra henholdsvis skolens og foreningens egen historie influerer på den proces, hvori skole og forening mødes og skal skabe ny historie sammen. Andet arbejdsspørgsmål lægger op til en undersøgelse af det netværk af aktører, der udgør de to samarbejder, samt en undersøgelse af hvilke gensidige afhængighedsforhold der gør sig gældende i disse netværk. Dette som led i konstruktionen af magtbalancer i relationen, som tredje arbejdsspørgsmål lægger op til. Ud fra en analytisk konstruktion af magtbalancer i relationen mellem skole og forening vil jeg undersøge det forhandlingsspil der sker om status og position i den nyetablerede relation mellem skole og idrætsforening, med særligt fokus på betydningen heraf for individerne i undervisningspraksissen.

I dette kapitel er udgangspunktet for specialet præsenteret i form af problemformuleringen og det felt som denne undersøgelse er en del af. I næste kapitel vil det teoretiske begrebsapparat, der skal bidrage til besvarelse af problemformuleringen, præsenteres.

² De to udvalgte samarbejder vil blive beskrevet nærmere i kapitel 3, **Metode**.

Teoretisk perspektiv 2

I dette kapitel vil opgavens teoretiske perspektiv præsenteres. Jeg benytter den tyske sociolog Norbert Elias (1897-1990) som min teoretiske forståelsesramme til besvarelse af opgavens problemformulering. Jeg er inspireret af hans figurationsbegreb, hvor historiske udviklingsforløb, sociale processer og dynamiske magtkampe bidrager til en forståelse af sociale fænomener. Norbert Elias' figurationssociologiske perspektiv kan betragtes som en selvstændig videnskabsteoretisk position, og dette kapitel vil således også fungere som en introduktion til specialets videnskabsteoretiske ramme. Her vil grundpræmisserne for den figurationssociologiske position udfoldes, herunder hvordan dette vil afspejle sig i udformningen af specialet.

Udarbejdelsen af dette kapitel

Norbert Elias beskæftiger sig med samfundets historiske udvikling og menneskelige relationer – og ikke mindst koblingen mellem disse, idet han anser samfundets udvikling og udviklingen af det enkelte individ som tæt forbundne. Han har udgivet et hav af litteratur omhandlende begreber og perspektiver udledt på baggrund af denne forståelse og indenfor mange forskellige områder, og særligt hans tanker om gensidige afhængighedsforhold, magtrelationer og inklusions- og eksklusionsmekanismer lader jeg mig inspirere af i denne opgave.

Jeg inddrager i kapitlet både primær og sekundær litteratur. Af primær litteratur inddrager jeg hovedsageligt hans værk fra 1970 'What is sociology?', idet den giver en forståelse af Elias' figurationssociologi, som vil være omdrejningspunktet for det teoretiske begrebsfokus i denne opgave. Derudover inddrager jeg 'The Established and the Outsiders', der omhandler studiet af relationer i lokalsamfundet, hvoraf der i dele heraf kan drages paralleller til de relationer der undersøges i denne opgave. Da det er første gang jeg arbejder med Elias har jeg, for at opnå en overordnet forståelse og dermed opnå et solidt udgangspunkt for læsning af den primære litteratur, læst introduktioner til Elias' teori i diverse opslagsværker (Jacobsen, 2009) (Olofsson, 2007). Derudover lader jeg mig inspirere af Stephen Mennells udlægninger af Elias, idet han formår at samle Elias' store værker og dermed give en indføring i både civilisationsprocessen og figurationssociologien. Som supplement hertil har jeg ligeledes læst Robert van Kriekens introduktion til Elias, hvori han blandt andet lægger vægt på at forklare Elias' teoretiske og metodiske position indenfor den sociologiske tænkning. Afsnittet om figurationssociologien som videnskabsteoretisk position bygger hovedsageligt på Eric Dunning og Jason Hughes udlægninger i bogen 'Norbert Elias and modern sociology'.

Flere påpeger, hvilket jeg i min læsning af Elias nu også selv har erfaret, at hans tekster kan være 'tung læsning'. Han skriver ofte lange, komprimerede og meget detaljerede tekster, så selvom hans tekster kan fremstå forholdsvis simple og let tilgængelige, kan det være svært ikke at miste overblikket og pointen med det skrevne. Som både Robert van Krieken og Michael Hviid Jacobsen skriver, kræver det derfor en vis træning, og en læsning mellem linierne, at læse Elias. Samtidig henviser han sjældent til sine inspirationskilder i form af andre teoretikers arbejder og begreber, og jeg har i min læsning indimellem siddet med en fornemmelse af, at han til tider bruger forskellige begreber i flæng uden klare begrebsdefinitioner. (Jacobsen, 2007) (Krieken, 2002) Dette kan dog dreje sig om, at Elias' fokus ikke er på det enkelte begreb, men på relationen imellem, som eksempelvis struktur og individ. Han bliver således nødt til at omtale disse, for at kunne forklare, at det er relationen imellem dem, han kigger på. Gennem kapitlet vil jeg forsøge at anskueliggøre de præsenterede begrebers relevans for dette speciale, hvor igennem min forståelse af Elias' begrebssæt vil fremkomme.

Introduktion til Elias

Elias' hovedværk fra 1939, 'The Civilizing Process', omhandler Elias' overordnede teori, civilisationsprocessen, hvorfra hans mange teorier og begreber udspringer. Civilisationsprocessen vil ikke være fokus i denne opgave, men for at give en forståelse af Elias' teoretiske og metodiske position, og dermed en forståelse af de tanker der ligger bag opgavens teoretiske afsæt, vil jeg i det følgende redegøre for de væsentligste pointer i denne teori.

Civilisationsprocessen omhandler kort fortalt, hvordan udviklingen af sociale strukturer og individers handlinger skal ses i relation til hinanden, som gensidigt forbundne processer. I udviklingen af denne teori studerede Elias den vestlige verdens udvikling mod mere civiliserede omgangsformer gennem studier af henholdsvis overordnede statsdannelsesprocesser og individets habitus. Den mest fundamentale proces i civilisationsprocessen er den stigende differentiering i form af arbejdsdeling, som fulgte med den øgede centralisering i samfundet. I takt med et mere og mere konkurrencepræget samfund, er differentieringen kun blevet større, idet hvert individ udfylder sin særlige arbejdsmæssige funktion heri. Den stigende differentiering bevirker, at det enkelte individ er afhængig af både sine egne og andres handlinger for at udføre sin funktion, og således indgår det enkelte individ i stadigt større, komplekse og gensidigt afhængige netværk. Elias bruger i den forbindelse begrebet funktionel differentiering for at tydeliggøre, at differentieringen omhandler opdelingen af forskellige funktioner knyttet til arbejdsmarkedet. (Elias, 1994)

Udviklingen af habitus skal ses i relation til samfundets strukturelle ændringer, idet Elias ser det psykiske som styret af det sociale, hvormed habitus således kun kan forstås i forbindelse med de relationer, som individet indgår i. Udviklingen af habitus har Elias studeret gennem studier af hofsamfundet, hvori han mener, at de

første tegn på civilisation ses. Individet betragtes her i deres sociale kontekst, hvormed det enkelte individ må tænke sig selv i forhold til andre, og dermed også regulere sin adfærd i forhold til andre. Det bliver således de sociale relationer, der regulerer individets handlinger. (Elias, 1994)

Med civilisationsprocessen forsøger Elias at bygge bro mellem makroniveau, i form af overordnede statsdannelsesprocesser, og mikroniveau, i form af enkeltindividets handlinger. (Mennell, 1992) Denne kobling mellem et overordnet samfundsmæssigt niveau og dagligdags handling skaber mulighed for et analytisk afsæt, der kan sætte statslige og kommunale politikker, eksempelvis skolereformen, i relation til lokale forhold i 'Den åbne skole'-samarbejder.

Figurationssociologien – en videnskabsteoretisk position

I læsningen af Elias' værker kan man læse elementer fra flere forskellige videnskabsteoretiske positioner, og det forekommer derfor vanskeligt at placere ham indenfor ét paradigme. Dette skyldes, at Elias med figurationssociologien forsøger at udvikle et begrebssæt der kan favne mange dele af det sociologiske felt, ud fra en kritik af dette felt som fragmenteret i eksempelvis strukturalisme, symbolsk interaktionisme og historisk sociologi. (Krieken, 2002) I forhold til min placering indenfor videnskabsteoriens paradigmer har jeg ligeledes, i min læsning af Elias, overvejet hans videnskabsteoretiske placering, og læser blandt andet også socialkonstruktivistiske elementer i hans værker. Hans forsøg på at favne flere positioner i figurationssociologien bevirker dog, at der både ses sammenfaldende og modsigende elementer i forhold til de enkelte paradigmer. I forlængelse heraf vil jeg i dette speciale ligeledes placere mig indenfor figurationssociologien som videnskabsteoretisk position. Figurationssociologien skal således ikke ses som blot en teori, men som et perspektiv på og en tilgang til at forske i socialt liv (Jacobsen, 2007, p. 79). Således er dette kapitel ligeledes benævnt 'Teoretisk perspektiv', for at tydeliggøre at kapitlet både introducerer specialets videnskabsteoretiske ramme samt det teoretiske begrebssæt.

Et af Elias' helt store mål med sine teorier var at betone vigtigheden af ikke at anskue sociale fænomener som isolerede enheder. Heri ligger et forsøg på at overskride den dikotomiske tankegang, som karakteriserer den måde vi ofte tænker på. Den dikotomiske tankegang betyder, at vi ofte fokuserer vores opmærksomhed på én komponent, samtidig med at vi ignorerer eller nedgør en anden. Dette kan eksempelvis omhandle dikotomierne individ/samfund og aktør/struktur. I stedet for at undersøge individer, sociale strukturer og kulturelle og historiske strukturer som adskilte, skal man i stedet se disse som dele af den samme helhed. I forlængelse heraf mente han ligeledes, at disse sociale fænomener skulle anskues og undersøges som processer i konstant forandring frem for statiske tilstande. Her pointerede han, at udviklingen af sociale fænomener sker gennem langvarige, historiske forandringsprocesser, og med figurationssociologien ansporer

han således til at tænke i dynamiske og processuelle termer, når man undersøger sociale fænomener. (Elias, 1978) (Krieken, 2002)

Kritikere advarer mod at se historiske og sociale analyser som identiske, idet historiske analyser undersøger generelle sociologiske processer, mens sociale analyser undersøger situerede, nutidige processer. Denne opdeling i fortid og nutid, som to adskilte, uforenelige dele, ser Elias dog netop som et tegn på den dikotomiske tankegang han med figurationssociologien forsøger at komme ud over. (Dunning & Hughes, 2013)

Ifølge Dunning og Hughes (2013) er det forgæves at forsøge at finde frem til en af Elias klart defineret position i forhold til ontologi, epistemologi og metodologi. Jeg vil dog i det følgende, med inspiration fra netop Dunning og Hughes (2013), kort forsøge at nærme mig en definition af hans position, og i den forbindelse undersøge betydningen heraf for udformningen af specialet.

Ud fra antagelsen om sociale fænomener som en proces, må verden, ifølge Elias, ses som et felt i bevægelse, et felt der udgøres af figurationer, som befinder sig i konstant forandring og transformation. Det processuelle syn på sociale fænomener bidrager til en inddragelse af historiens påvirkning på processen, og genstandsfeltet indtager således en både historisk og nutidig dimension. (Dunning & Hughes, 2013) Ud fra denne ontologi må dette speciales undersøgelsesfelt, i form af samarbejder mellem skole og forening, betragtes som en proces i forandring, påvirket af både den nutidige kontekst, som netop udgøres af samarbejdet mellem de to parter, og af den historiske kontekst de to parter hver især kommer fra.

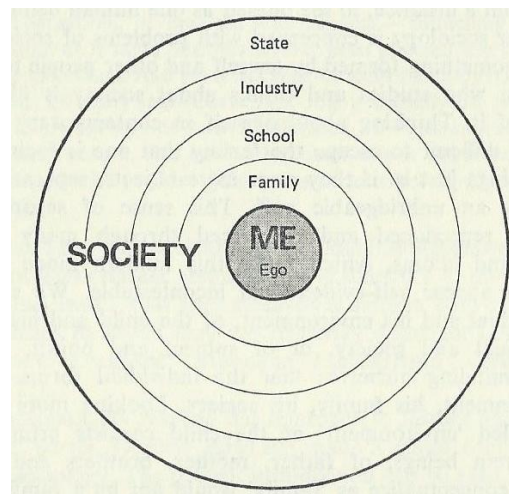
I forlængelse af det ontologiske udgangspunkt udvikles erkendelse og viden indenfor figurationerne. Skulle man sammenfatte Elias epistemologiske position til ét spørgsmål, ville det, ifølge Dunning og Hughes (2013), lyde sådan her: *"How did 'this' come to be?"* (Dunning & Hughes, 2013, p. 148). Dette spørgsmål rummer Elias' processuelle syn, og søger en forståelse af den undersøgte proces. Eksemplificeret i undersøgelsen af samarbejder mellem skole og forening er erkendelsesinteressen således en forståelse af den figuration disse samarbejder udgør, ud fra en interesse i, hvad der sker, når skole og forening mødes og skaber en ny figuration.

Elias' figurationssociologi lægger op til en undersøgelse af relationer. Hans opgør med den dikotomiske tankegang afviser både strukturer og individer som udgangspunkt for forklaring og forståelse, men derimod relationen imellem disse. (Dunning & Hughes, 2013) Således kan Elias' metodologiske position betegnes metodologisk relationisme, hvor fokus netop er på en undersøgelse af processer og dynamikker i de relationer der er udgangspunkt for undersøgelsen (Jacobsen, 2015). I specialets undersøgelse af 'Den åbne skole'-samarbejder, er det således de relationelle forhold i disse figurationer, der er udgangspunkt for

undersøgelsen, hvilket omfatter både relationer mellem de involverede individer, men også relationer mellem individer og strukturer i form af eksempelvis kommunale bestemmelser og disses påvirkning af figurationen.

Figurationer og interdependens

Elias' figurationsbegreb vil være omdrejningspunkt for analysen i denne opgave. For at forstå dette begreb er det nødvendigt med en nærmere forståelse af, hvordan Elias opfatter forholdet mellem samfund og individ. Elias tager afstand fra den egocentriske model, som mange benytter sig af, når de skal forklare sammenhængen mellem individ og samfund:

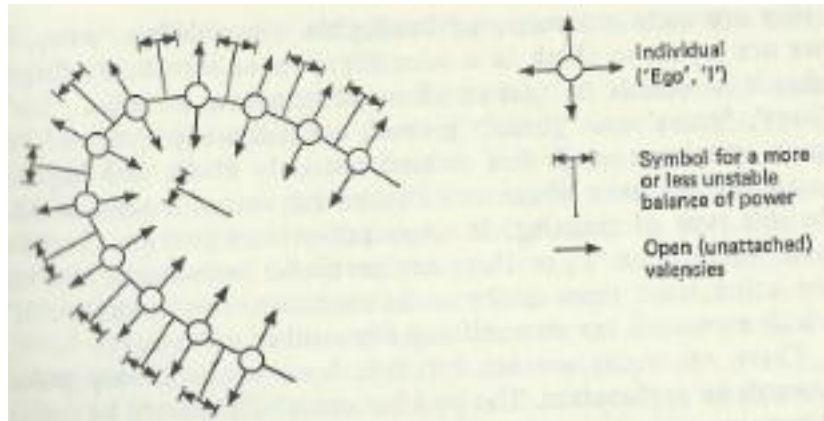
Figur 1 - Egocentrisk samfundsmodel

I denne model er individet omdrejningspunktet, som er omgivet af sociale strukturer, eksempelvis familie, skole og stat. Denne model danner en opdeling mellem aktøren og de omgivende strukturer, og samtidig anskues strukturerne som stationære objekter. Elias mener, at man med denne model glemmer, at de forskellige strukturer udgøres af individer. Både familien, skolen og staten udgøres af grupper af individer, og det enkelte individ er således en del af disse strukturer og ikke adskilt herfra. Ved at omtale strukturerne som objekter reificeres individerne, og handlinger foretaget af disse individer negligeres. (Elias, 1978)

Elias mener i stedet, at man på samme tid skal tænke på mennesker som individer og som en del af samfundet. Denne sammenhæng mellem samfund og individ anskues af Elias som figurationer. Figurationer er netværk af interdependente individer – individer, der er gensidigt afhængige af hinanden:

The network of interdependencies among human beings is what binds them together. Such interdependencies are the nexus of what is here called the figuration, a structure of mutually oriented and dependent people (Elias, 1994, p. 213).

Som beskrevet i **Introduktion til Elias** ses sociale strukturer og individuel handling som to dele af samme proces, og individet kan således ikke analyseres som en isoleret enhed, uafhængig af omverdenen. Som modspil til den egocentriske samfundsmodel har Elias udviklet en model der viser, hvordan han netop ser hvert enkelt individ som en del af et større netværk, fremfor som en adskilt del:

Figur 2 - Figuration af interdependente individer

For Elias er figurationer den grundlæggende enhed i samfundet, og hans analyser tager således udgangspunkt i relationer frem for det enkelte individ. I den forbindelse ser Elias individer som sociale væsner, der eksisterer i kraft af relationer til andre, og dermed kun kan forstås som dele af netværk af relationer. Disse relationer er karakteriseret ved interdependens, hvortil der knytter sig et magtforhold. (Elias, 1978) Dette vil udfoldes nærmere senere i dette kapitel.

Elias ser endvidere individet som målrettet handlende. Dog bliver udfaldet af disse målrettede handlinger, når de påvirkes af andre individers målrettede handlinger, ofte utilsigtede og ikke-planlagte. Figurationer består ofte af utallige individer, som indgår i utallige interdependente kæder. Et enkelt individs handling i en sådan figuration kan påvirke mange led i rækken af interdependente kæder, og således påvirke individer, som ikke nødvendigvis er klar over hinandens gensidige afhængighed. Mennell beskriver det, som de ringe der opstår, når man kaster en sten i vandet – disse ringe strækker sig længere og længere væk, indtil man ikke længere kan se dem, og således ikke længere kan se hvad de påvirkes af. Indviders viden om de figurationer, som de er en del af, er således næsten altid ufuldstændig, hvormed deres handlinger baseres på utilstrækkelig viden, og dermed ofte får uforudsete konsekvenser. (Mennell, 1992) I den forbindelse mener Elias, at det er forskerens opgave at synliggøre de mekanikker, der forvandler målrettet menneskelig handling til utilsigtede mønstre i den sociale udvikling, for derved at øge orienteringsevnen og kontrollen heraf:

“The task of sociological research is (...) to enable people to orientate themselves within the interwoven social web – which, though created by their own needs and actions, is still opaque to them – and so better to control it” (Elias, 1978, pp. 153-154)

Det er her væsentligt at nævne, at kritikere mener, at dele af den sociale udvikling er et udfald af individers, eller grupper af individers, målrettede handlinger, og Elias kritiseres i den forbindelse for ikke at berøre, at tilsigtede handlinger af og til lykkes. Elias' modsvar til dette er dog, at når han taler om utilsigtede udfald er det i forbindelse med langsigtede forandringer over flere generationer, hvormed det er en umulighed at disse forandringer kan planlægges af enkeltindivider. (Krieken, 2002)

I undersøgelsen af den relation der skabes mellem skoler og idrætsforeninger i forbindelse med 'Den åbne skole'-samarbejder vil jeg konstruere de udvalgte samarbejder som en figuration. Herudfra vil jeg undersøge det netværk af aktører der indgår i disse figurationer, og hvilke interdependensforhold der skabes mellem disse. Ud fra Elias' processuelle syn bidrager konstruktionen af samarbejderne som en figuration til en undersøgelse af interdependensforhold på både mikro- og makroplan samt mellem de to planer, eksempelvis historiske forhold og kommunale bestemmelser påvirkning af figurationen, og af enkeltindivider heri.

Som det fremgår af afsnittet **Figurationsociologien – en videnskabsteoretisk position** er figurationer i konstant forandring og transformation. Når figurationer forandrer sig, forandres den måde hvorpå de involverede individer er bundet til hinanden, og disse forandringsprocesser i figurationen skaber således nye positioner for det enkelte individ. I denne proces spiller magten en central rolle. (Villadsen, 2008)

Magt

Elias ser magt som noget relationelt, og som kernen i enhver figuration:

“At the core of changing figurations – indeed the very hub of the figuration process – is a fluctuating, tensile equilibrium, a balance of power moving to and fro, inclining first to one side and then to the other. This kind of fluctuating balance of power is a structural characteristic of the flow of every figuration”. (Elias, 1978, p. 131)

Hans forståelse af magt adskiller sig således fra det traditionelle magtbegreb, hvor magt ses som noget, nogen besidder. Ved at anskue magt som relationelt, ses magt som noget alle har, men i varierende omfang. I kraft af, at individer er gensidigt afhængige af hinanden, og at denne gensidige afhængighed kan skifte karakter, alt efter hvem der er afhængig af hvem, og hvor afhængig man er, kan magtforholdet ligeledes variere. Nøglen til at forstå magtforholdet i en figuration ligger således i interdependensforholdene, og ved at undersøge hvorledes de involverede individer i en figuration er gensidigt afhængige af hinanden, kan man således finde frem til magtbalancen i figurationen. Det er i den forbindelse væsentligt at pointere, at de fleste mennesker indgår i afhængighedsforhold til både overordnede og underordnede sociale lag, og den skiftende asymmetriske magtbalance findes således på tværs af disse lag. (Elias, 1978) (Krieken, 2002)

Idet alle individer indgår i figurationer og dermed i interdependente kæder, indgår alle individer således også i relationelle magtforhold. Der findes således ingen magtfri relationer - magt er sågar et vilkår for menneskelige relationer. (Elias, 1978)

Med kravet om 'Den åbne skole' etableres en ny figuration mellem skoler og idrætsforeninger, og nye interdependente forhold mellem disse to aktører skabes. Gennem Elias' relationelle magtbegreb vil jeg, med udgangspunkt i disse interdependensforhold, konstruere magtbalancer i figurationen, og i forlængelse heraf undersøge hvordan disse magtbalancer bidrager til status og position hos individerne i figurationen.

De etablerede og Outsiderne

Elias' mange empiriske studier omhandler mange forskellige genstandsfelter, som udgangspunkt for en belysning af mere generelle samfundsmæssige forhold. Et af disse genstandsfelter er studiet af lokalsamfund, hvor Elias i en lille engelsk by udforskede relationer mellem forskellige grupperinger i samfundet. Dette mundede ud i en teori om grupperelationer og de magtbalancer der her kan opstå. Denne teori er medtaget i dette speciale som en del af magt som teoretisk begreb, idet elementer fra denne teori kan bidrage i konstruktionen af magtbalancer i relationen mellem skole og idrætsforening.

I Elias' studie var relationen mellem to af grupperne i lokalsamfundet særlig interessant. Begge grupper tilhørte arbejderklassen, og var ens på mange essentielle punkter så som religion, etnicitet og uddannelsesniveau. Den afgørende forskel bestod i, hvor længe de to grupper hver især havde været en del af det lille lokalsamfund. Den ene gruppe, som Elias betegner som 'De etablerede' havde gennem flere generationer boet i byen, mens den anden gruppe, 'Outsiderne', var tilflyttere. Elias fandt, at der i denne relation var en ulig magtbalance. De etablerede var karakteriseret ved en følelse af at være Outsiderne overlegne, og omtalte Outsiderne som mindre civiliserede, samtidig med, at de omtalte sig selv som overlegne i forhold til Outsiderne. Derudover var de karakteriseret ved et langvarigt og tæt sammenhold. Outsiderne derimod var karakteriseret ved et mindre tæt sammenhold, og et ønske om at være som De etablerede. Samtidig var et interessant træk ved denne gruppe, at de med tiden begyndte at tage De etableredes billede til sig, og således begyndte at opfatte sig selv som mindre værd. (Elias & Scotson, 1994)

Den ulige magtbalance som Elias fandt frem til mellem De etablerede og Outsiderne viser hans tanker om magten som relationel, idet magten her kommer til udtryk i relationen mellem de to grupper. Magten besiddes således ikke af nogen af parterne forud for deres møde.

Grupperingen i etablerede og outsiders er ikke kun at finde i små lokalsamfund, men også mellem store enheder, så som hele den vestlige verden, som betegner sig selv som mere civiliserede end eksempelvis tredje verdenslande (Krieken, 2002). Elias mener således, at denne form for magtspil i form af stigmatisering af

en outsidergruppe foregår på samme måde i alle dele af samfundet, og i større eller mindre grad er en del af alle gruppedannelsesprocesser. Grupperingerne i etablerede og outsiders opstår i takt med, at to grupper der tidligere var uafhængige af hinanden bliver mere afhængige af hinanden. Får den etablerede gruppe en oplevelse af, at outsiders kan true deres identitet, udløses de mekanismer der fører til en eventuel stigmatisering af outsidergruppen. (Elias & Scotson, 1994) Sociale konflikter i mange forskellige samfundsforhold kan således forklares ud fra forholdet etableret-outsider. Hertil kan nævnes, at der ikke kun i relationer mellem outsidergrupper og etablerede grupper, men i alle figurationer, anvendes et sprogbrug der karakteriserer forskellige grupperinger indenfor figurationen. Ved brug af pronomener omtaler man sig selv som 'jeg' og den gruppe man ser sig selv som en del af som 'vi', mens de andre omtales som 'de'. Gennem brugen af disse pronomener beskriver man således sin egen position i figurationen. Ligesom hele figurationen udvikler sig over tid, kan disse pronomener også ændre sig, i form af at 'vi' og 'de' kan udvikle sig til at omhandle nye, færre eller flere individer. (Elias, 1978)

I forbindelse med 'Den åbne skole' er skoler og idrætsforeninger gået fra at være uafhængige af hinanden til at indgå i et gensidigt afhængighedsforhold. Både skole og forening har begge et langt tilhørsforhold indenfor deres eget felt, og kan i denne sammenhæng ses som etablerede. I 'Den åbne skole'-samarbejder sker der en krydsning af disse to felter, og det er i den forbindelse interessant at undersøge dynamikkerne i denne proces. Hvordan oplever de to parter forholdet til den anden, og hvordan omtaler de sig selv og hinanden i den forbindelse? Kan begge parter også i dette felt betragtes som etablerede, eller sker der en stigmatisering af den ene af parterne? I konstruktionen af magtbalancer i de undersøgte figurationer vil jeg således undersøge, hvorvidt der ses tendenser til et etableret-outsider forhold i relationen mellem skole og idrætsforening.

Studiet af grupperelationer i den engelske by er ikke en undersøgelse af en længerevarende udviklingsproces, men snarere af en situation. Gennem dette studie viser Elias således, at det er muligt at anvende hans processuelle perspektiv på såkaldte snapshots af virkeligheden.

Spilmodeller

Elias ser spil som en analogi til sociale fænomener, og således som en måde hvorpå man kan anskue figurationer og ikke mindst magtbalancerne i disse. Som beskrevet tidligere forekommer magtbalancer i alle relationer, om det er mellem to eller flere personer, og Elias' modeller over forskellige former for spil indeholder således figurationer af forskellig karakter. (Elias, 1978) Spilmodellerne er ligeledes medtaget i dette speciale som et bidrag til magtbegrebet, idet disse modeller kan bidrage både til konstruktionen af magtbalancer og ikke mindst til at tydeliggøre de dynamikker i figurationen der påvirker disse magtbalancer.

Elias' spilmodeller indeholder en lang række forskellige konstruktioner af spil i form af to spillere overfor hinanden, flere spillere overfor hinanden og flere spillere overfor hinanden på flere forskellige planer. Jeg vil i

det følgende kun præsentere de spilmodeller der er relevante i forbindelse med undersøgelsen af relationen mellem folkeskoler og idrætsforeninger.

To-personers spil

I spilmodeller bestående af to spillere præsenterer Elias to mulige modeller i form af en lige og en ulige magtbalance de to spillere imellem.

I den første spilmodel er der et ulige magtforhold, idet den ene spiller er den anden overlegen. Dette grundet en ulighed i den gensidige afhængighed de to spillere imellem. Den overlegne har kontrollen og kan stort set påvirke den underlegne til bestemte træk/handlinger. Den underlegne har dog også en vis grad af kontrol, idet den overlegne bliver nødt til at tage den underlegnes træk med i sine overvejelser. Den stærke spiller kan ikke bare styre spillet, men kan også styre hvordan vedkommende vil vinde, og hvor lang tid det skal tage, og spillet kan således forklares ud fra denne ene spillers plan og mål. (Elias, 1978) Modellen kan ikke anvendes til at forstå større figurationer i samfundet, men kan give en forståelse af forholdet mellem eksempelvis en specialist overfor en ikke-specialist. (Nagbøl, 199) Dette kan være interessant i analysen af samarbejdssituationen mellem lærer og instruktør. Læreren er specialist i lærerfaget, mens instruktøren er specialist indenfor den idrætsgren, der arbejdes med – er begge specialister lige vigtige i samarbejdet, eller er en af parterne den anden overlegen?

Den anden spilmodel repræsenterer en relation mellem to personer, hvor den gensidige afhængighed mellem de to personer er mere lige, hvormed magtbalancen de to imellem ligeledes er mere lige og dermed også mere varierende. Dette forhold bevirker, at spillet bliver mindre forudsigeligt. Denne spilmodel minder mere om en social proces, hvor et individs handlinger ikke kan forudsiges på forhånd, men afhænger af andre individers handlinger. (Elias, 1978) Dette er således en anden mulighed for, hvordan spillet mellem lærer og instruktør spilles. I denne situation vil magtbalancen være mere skiftende end ved den første spilmodel, og det vil sandsynligvis være enkeltssituationer undervejs i selve samarbejdssituationen, der vil være styrende for denne balance.

Fler-personers spil på flere planer

Spilmodeller, der udgøres af flere spillere på flere planer, bevæger sig væk fra spilmodeller, som er sammenlignelige med spil fra sportens verden, og snarere kan give et billede af omfattende sociale processer. Her spiller alle spillere ikke længere direkte med eller mod hinanden. Der er stadig en gruppe af spillere der spiller direkte overfor hinanden, men trækkene og organiseringen af spillet er bestemt af individer på et højere plan i figurationen, eksempelvis ledere, bestyrelser eller komitéer. Denne spilmodel kan udvide sig til at omfatte både 3, 4 og 5 planer, og er derved sammenlignelig med mange dele af vores nuværende samfund. (Elias, 1978) Ved at konstruere samarbejdsfigurationen mellem skole og idrætsforening gennem denne

spilmodel bliver de mange interdependenskæder i samarbejdsfigurationen særligt tydelige, og hvordan mange forskellige og varierende magtbalancer vil påvirke figurationen. Derudover bidrager denne model også til at tydeliggøre, hvordan individer kan være gensidigt afhængige af hinanden uden nødvendigvis at interagere.

Spilmodellerne viser, hvordan spillet, eller figurationen, bliver sværere at gennemskue og ikke mindst kontrollere, jo flere spillere der er involveret. De viser ligeledes hvordan det enkelte spil afhænger af de træk der foretages heri, og hvordan man således ikke kan forudsige et spils gang. Derudover bidrager de til at anskueliggøre magtbalancerne i et spil, og viser hvordan magt ikke er noget den enkelte spiller besidder, men noget der er til stede i relationen og således afhænger af den enkelte relation. Det enkelte individ kan forud for et spil have en vis styrke, eksempelvis i form af sin faglighed, men det er i relationen til de andre spillere, at denne styrke, og dermed magtforholdet, afgøres. Spilmodellerne bidrager således også til en forståelse af, at en spiller ikke kan forstås 'for sig', men kun ud fra spilforløbet som helhed. (Elias, 1978)

I analysen vil spilmodellerne indgå i den analytiske konstruktion af magtbalancer i de to udvalgte samarbejder. Jeg vil i den forbindelse ikke blot konstruere figurationerne som et spil, men også forsøge at inddrage sprogbrugen fra spilverdenen i et forsøg på at billedliggøre elementer i analysen. Jeg vil undersøge interdependensforholdene i spillet, og undersøge hvorledes disse påvirker de enkelte spilleres position i spillet. Derudover vil jeg, i mine observationer af selve spillet (den praktiske udførsel af samarbejdet) fokusere på spillernes træk i dette spil – hvem tager det første træk? -Hvem tager de fleste træk, og måske det afgørende træk? Herved vil det fremgå, om enkelte spillere er styrende for spillets gang, eller om det varierer undervejs i spillet.

Jeg har i dette kapitel præsenteret Norbert Elias' figurationssociologi, hvor historie, interdependens og magtrelationer danner udgangspunkt for specialets teoretiske begrebsæt, som i analysen vil danne grundlag for undersøgelsen af specialets problemformulering. Figurationssociologien udgør også den videnskabsteoretiske ramme for specialet, og hvordan dette påvirker undersøgelsens metodiske tilgang vil præsenteres i næste kapitel.

Metode 3

Følgende kapitel præsenterer den metodiske fremgangsmåde, som er anvendt i indsamlingen og udarbejdelsen af det empiriske grundlag for specialet. Ifølge Brinkmann og Tanggaard (2010) skal fremgangsmåden i udarbejdelsen af en opgave være så gennemsigtig som mulig, for derved at give læseren mulighed for at foretage et kvalificeret kritisk blik på opgaven. I det følgende vil jeg således redegøre for baggrunden for mit valg af empiri, overvejelser om min egen position i feltet, indsamling og bearbejdelse af både interview og observationer samt disses anvendelse i analysen. Afslutningsvis indgår refleksioner over mine metodiske valg.

Ud fra det figurationssociologiske perspektiv er det i figurationerne at viden og erkendelse skabes. Dette lægger op til en undersøgelse af de dynamikker og processer der er til stede i, og påvirker, de figurationer der udgør undersøgelsens genstandsfelt. Ud fra den metodologiske relationisme, som figurationssociologien lægger op til, er det relationer der er fokus for undersøgelsen af disse figurationer. I interview og observationer vil jeg således fokusere på at opnå en forståelse af hvilke relationer, der er til stede i de undersøgte figurationer, og ikke mindst individernes egen oplevelse og forståelse af disse relationer. De relationelle dimensioner integreres hos Elias med historiske elementer, og i indsamlingen af specialets empiri vil jeg således også forsøge at opnå en forståelse af den historie, som relationerne er en del af.

Adgang til feltet

I forlængelse af afsnittet **Hvorfor dette speciale?** vil jeg her redegøre nærmere for min adgang til undersøgelsesfeltet. Som beskrevet har jeg via mit job som projektmedhjælper i CUR fået adgang til et nyt og udforsket område i form af 'Den åbne skole'-samarbejder. Jeg har ligeledes fået adgang til en stor mængde empirisk materiale i form af e-survey udsendt til foreninger, idrætsråd og idrætskonsulenter samt telefoninterview med 20 idrætskonsulenter, 20 skoledere og 20 bestyrelsesformænd fra idrætsforeninger omhandlende erfaringer fra samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger. Disse interview og e-surveys blev udført i juni 2015.

Det er altid en stor opgave at indsamle så stor en mængde empiri, og jeg synes i den forbindelse det er værd at nævne, at alle de medvirkende informanter har været meget positive i forhold til at stille op til interview, og har haft noget at bidrage med. Dette tolker jeg som et tegn på, at undersøgelsen omhandler et aktuelt emne, som de medvirkende har stor interesse i at bidrage med deres erfaringer til.

Anden del af CUR's projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse' har til formål at finde frem til 25 eksemplariske samarbejder, der kan være til inspiration for kommende skole-foreningssamarbejder (se bilag 1). I disse samarbejder skal der udføres feltstudier, for at finde frem til hvorfor disse samarbejder fungerer, samt hvad der fungerer mindre godt. Feltstudierne indebærer observation af selve samarbejdssituationen, interview med den deltagende lærer, instruktør fra foreningen samt elever. Derudover interview med skolelederen og bestyrelsesformanden for foreningen. De 25 eksemplariske samarbejder er udvalgt af projektgruppen tilknyttet projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse', som består af repræsentanter fra DGI, DIF og CUR. Samarbejderne er udvalgt ud fra 50 mulige, som er fundet via ovennævnte interview og e-surveys. Samarbejderne er blandt andet valgt ud fra, at de repræsenterer forskellige modeller for samarbejde og repræsenterer en bred vifte af idrætsgrene.

Udvælgelse af to samarbejder

Som empirisk grundlag for min undersøgelse af relationen mellem skole og forening i forbindelse med kravet om 'Den åbne skole' har jeg udvalgt to af de omtalte samarbejder. Formålet med udvælgelsen af to samarbejder er muligheden for herigennem at opnå en forståelse af forskellige omstændigheder, der kan have betydning for udviklingen af det enkelte samarbejde. De to udvalgte samarbejder er udvalgt ud fra den metode, som Flyvbjerg (2010) benævner 'cases med maksimal variation', som har til formål at indsamle viden om betydningen af variation i forudsætninger for både proces og resultat (Flyvbjerg, 2010, p. 475). De udvalgte samarbejder repræsenterer således to forskellige måder hvorpå samarbejderne etableres, hvilket skaber mulighed for at undersøge hvilken betydning denne proces har for den relation, der skabes mellem skole og forening.

De to samarbejder der er valgt, er et samarbejde mellem en volleyballklub og 4. klasse fra Tranevej Skole, samt mellem en atletikklub og 9. klasse fra Lysbjerg Skole. Volleyballklubben har i forbindelse med skolereformen udviklet et skolevolleyball-program indeholdende øvelser og spil som kan målrettes en folkeskoleklasse. De har taget kontakt til de omkringliggende folkeskoler med forespørgsel om samarbejde ud fra et mål om rekruttering. I samarbejdet med Tranevej Skole indgår de som en del af idrætsundervisningen i et forløb på tre undervisningsgange med det formål at introducere til og dygtiggøre eleverne i volleyball. Instruktørerne fra volleyballklubben bliver lønnet for det arbejde de udfører i skolesamarbejdet.

I det andet samarbejde er det atletikklubben der er blevet kontaktet af en lærer fra Lysbjerg Skole i forbindelse med, at idræt er blevet et prøvefag (Retsinformation, 2014). Atletikklubben indgår således også som en del af idrætsundervisningen, her med det formål at forberede eleverne til en konkret prøve. Instruktøren fra atletikklubben bliver ikke lønnet for sin deltagelse i samarbejdet.

De to udvalgte samarbejder er således tilnærmelsesvis ens i selve samarbejdsmodellen, men forskellig i målene for samarbejdet, samt etableringen heraf. Derudover er både en lønnet og en ikke-lønnet samarbejdsmodel repræsenteret. At elevgruppen i samarbejderne udgøres af to forskellige aldersgrupper, kan bidrage til en ekstra dimension i forståelsen af 'Den åbne skole'-samarbejder, idet man kan have en formodning om, at de to aldersgrupper kan have forskellige oplevelser og tilgange til et sådant samarbejde.

Feltstudiet af samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole er udført d. 8. september 2015. Her observerede jeg undervisningstimen, som foregik på volleyballbaner tilknyttet skolen, samt interviewede lærer, instruktør og 4 elever. Interview med skolelederen og bestyrelsesformanden blev også afholdt denne dag på henholdsvis skolen og i foreningen. Gennem disse interview kom det frem, at der i volleyballklubben er en koordinator, der har ansvaret for klubbens samarbejder med folkeskoler, og som står for den primære kontakt med skolerne, og det samme er tilfældet på skolen, hvor en idrætslærer har stået for etableringen af samarbejdet med volleyballklubben. Jeg valgte derfor at foretage yderligere to interview med disse som del af min empiri. Disse to interview blev afholdt telefonisk; d. 17. september med koordinatoren i volleyballklubben og d. 22. september med koordinatoren på skolen.

Feltstudiet af samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er udført d. 14. september 2015, hvor jeg ligeledes observerede undervisningstimen, samt interviewede lærer, instruktør og 3 elever. Interview med skolelederen og bestyrelsesformanden blev ligeledes afholdt denne dag på henholdsvis skolen og i atletikklubben.

Gennem den indsamlede empiri til CUR's undersøgelse har jeg erfaret, at kommunen nogle steder også er involveret i etableringen af samarbejder mellem skoler og foreninger. Jeg har derfor valgt at inddrage interview med idrætskonsulenterne i de to kommuner, hvor samarbejderne finder sted, for at få et indblik i, hvorvidt kommunen har spillet en rolle i disse samarbejder. Disse interview blev begge foretaget i begyndelsen af september, inden udførelsen af feltstudierne.

Min position i forskningsfeltet

Ved gennemførelsen af feltstudierne, som fungerer som empirisk grundlag i dette speciale, vil jeg have to formål; at indsamle empiri til mit speciale samt indsamle empiri til CUR's undersøgelse. Udgangspunktet for både det empiriske materiale til dette speciale og til CUR's undersøgelse er en forholdsvis åben tilgang, i form af semistrukturerede interview- og observationsguides. De er ikke direkte styret af et teoretisk afsæt, men har til hensigt at observere og forstå den umiddelbare samarbejdssituation som den udfolder sig. Jeg ser det derfor ikke som problematisk, at jeg går til undersøgelsesfeltet med to formål.

Jeg går dog ikke til undersøgelsesfeltet fuldstændig åbent, idet jeg ikke kan se mig fri fra at være styret af mine egne forforståelser. I en interviewsituation vil man som forsker aldrig være fuldstændig neutral, da dagsordenen i interviewet udspringer af mine fortolkninger, forståelser og interesse for feltet (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Denne position som forsker berører Elias også, idet han påpeger, at man som forsker må tage med i betragtning, at man også selv indgår i figurationer, relationer og magtforhold, som indvirker på ens analyser og fortolkninger (Elias, 1978). I forhold til dette speciales undersøgelsesfelt er jeg påvirket af flere forskellige forforståelser; dels min egen deltagelse som aktiv udøver i foreningslivet, dels som medarbejder hos CUR, og dels som tidligere idrætsstuderende.

Via min rolle som aktiv udøver i foreningslivet har jeg opnået et indgående kendskab til den ene af de to verdener der mødes i 'Den åbne skole'. I observationerne samt i interviewet med bestyrelsesformænd og frivillige trænere kan denne viden være en fordel, idet jeg har kendskab til de kulturelle praksisser, sprog, koder og handlinger der er tilknyttet det frivillige foreningsliv. Samtidig skal jeg dog også være opmærksom på, at jeg via denne rolle kan komme til at tage de kulturelle praksisser og særlige sprog og koder for givet, og dermed ikke få stillet uddybende og undrende spørgsmål til det sagte. (Ottesen & Thing, 2013)

I mit arbejde med projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse', som medarbejder hos CUR, har jeg gennem både interview og e-surveys, og ikke mindst gennem udarbejdelsen af notatet, dannet mig en opfattelse af situationen omkring 'Den åbne skole'. Jeg har diskuteret undersøgelsens fund med de andre projektarbejdere, og er således også påvirket af deres udtalelser og holdninger. Stor baggrundsviden om undersøgelsesfeltet kan bidrage til kvalificering af observationer og interview, og på denne baggrund bidrage til at indsamle og udvikle anvendelig viden. Samtidig kræver det dog også her, at jeg er opmærksom på, at jeg ikke tager udtalelser for givet, fordi jeg selv har dannet mig et billede af, hvordan det forholder sig, og dermed ikke får spurgt nærmere ind hertil. (Ottesen & Thing, 2013)

Jeg har en bachelor i Idræt, hvorigennem jeg er uddannet til at betragte idræt og idrættens institutioner i et samfundsmæssigt perspektiv. I min tilgang til undersøgelsesfeltet er jeg påvirket af undersøgelser og rapporter, som jeg har beskæftiget mig med på min uddannelse, blandt andet omhandlende hvordan og hvorvidt idrætten skal indgå i samspil med det øvrige samfund. Her er det igen vigtigt, at jeg i interview og observationer er opmærksom på min påvirkning herfra, og ikke mindst min egen mening herom, så jeg ikke lader dette komme til udtryk i interviewene og dermed influerer informanternes svar.

Empirisk materiale

Det empiriske materiale i denne undersøgelse består af semistrukturerede kvalitative interview samt kvalitativ observation. Den kvalitative tilgang er valgt, idet der til besvarelse af opgavens problemformulering søges at opnå forståelse af de involverede aktørers opfattelser og erfaringer i forbindelse med 'Den åbne skole'.

samarbejder. Derudover kan den kvalitative tilgang favne den kompleksitet der findes i disse samarbejder, i form af de mange forskellige instanser og personer, der influerer på samarbejderne på hver deres måde.

Udover de interview og observationer, der foretages i forbindelse med feltstudierne i de to udvalgte samarbejder, og som er den bærende empiri for specialet, vil den resterende empiri, der er indsamlet i forbindelse med udarbejdelsen af CUR's undersøgelse, også indgå i dele af opgaven. Dette er blandt andet tilfældet i **Indledningen**, hvor de overordnede erfaringer der er gjort ud fra de indsamlede interview, har bidraget som inspiration til opgavens undersøgelsesfelt. Derudover har erfaringerne fra disse interview også bidraget til udarbejdelsen af interviewguides til de anvendte interview. Citater og henvisninger herfra vil ligeledes forekomme i **Analyse** og **Diskussion**, for at understøtte, perspektivere eller modsvare de fremførte pointer.

Observation

Som led i besvarelsen af problemformuleringen observeres selve samarbejdssituationen, det vil sige den praksis, hvor udfaldet af samarbejdet mellem folkeskole og idrætsforening fremkommer. Denne praksis kan ses som 'resultatet' af de mange interdependenskæder og sammenvævninger af handlinger, der finder sted i den figuration, der udgøres af alle de aktører, der har indvirkning på samarbejdet. Samarbejdssituationen kan anskues som en figuration udgjort af lærer, instruktør og elever, og formålet med observationerne heraf er at få en indsigt i de interdependenskæder og magtbalancer, der er til stede i denne figuration. Det vil således være relationerne mellem de involverede aktører der er fokus for observationen.

Ved observation kan man som forsker indtage forskellige grader af involvering i det observerede felt. Den position jeg indtager kan betegnes som 'observatøren som deltager', idet jeg hovedsageligt er observatør, men dog har kortvarig kontakt med deltagerne i form af at fortælle hvem jeg er, og hvorfor jeg er til stede. Ved at give min rolle til kende kan jeg under observationerne frit bevæge mig rundt og observere det, jeg finder interessant. Samtidig kan jeg bevare en vis distance til feltet, og således bevare fokus på relationerne mellem de deltagende, uden at jeg selv bliver en del af disse. Dog er det vigtigt at holde sig for øje, at jeg ved min blotte tilstedeværelse også bliver en del af figurationen, og således ikke kan undgå at påvirke den. (Kristiansen & Krogstrup, 1999) Dette blev blandt andet tydeligt i forhold til eleverne, der i begge samarbejder spurgte om jeg var fra fjernsynet. Dette spørgsmål viser, at de var opmærksomme på min tilstedeværelse, og på deres egen fremtræden. Samtidig udtalte instruktøren fra atletikklubben, da jeg tog afsked med ham, at han synes det var spændende at kunne bidrage til undersøgelsen, men at han også godt kunne mærke at han blev lidt mere opmærksom på, hvordan han fremstod i undervisningen, når han vidste, at han blev observeret. Denne påvirkning af feltet er jeg opmærksom på, men må samtidig ses som værende et vilkår i forbindelse med observationsstudier.

Observationsguide

Til observationsstudierne af de to samarbejder har jeg udarbejdet en semistruktureret observationsguide (Bilag 7). Observationsguiden er inddelt i tre kolonner; en hvor fokus for observationen er angivet, en hvor de umiddelbare observationer noteres, og en sidste hvor mine umiddelbare fortolkninger af disse observationer nedskrives.

Ifølge Ottesen og Thing (2013) består sociale situationer af tre elementer; sted, aktører og aktivitet. Første del af min observationsguide er således inddelt i disse tre temaer. Det er umiddelbart begrænset hvor mange fortolkninger der kan laves af observationerne til disse punkter, men de bidrager til en overordnet beskrivelse af samarbejdssituationen, således at læseren kan få en fornemmelse af, hvor vi befinder os.

Efter disse lavpraktiske observationer følger en inddeling i temaer udformet på baggrund af teorien. Her er der fokus på observation af relationen mellem henholdsvis elever og lærer, elever og instruktør, og lærer og instruktør, idet det er i disse relationer de gensidige afhængighedsforhold og magtbalancerne fremkommer mellem de forskellige aktører. Derudover er der også fokus på observation af opgavefordelingen mellem lærer og instruktør ud fra en formodning om, at den funktionelle differentiering her vil komme til udtryk i form af hvilke opgaver de to aktører hver især varetager. I et forsøg på at lade mig påvirke så lidt som muligt af mine egne forforståelser i observationerne, har jeg forsøgt at nedskrive så umiddelbare og 'rene' observationer som muligt – og først efterfølgende fortolke herpå. Udgangspunktet for observationerne af hvert tema har således været: Hvad siges? Hvem siger hvad? –og på hvilken måde? Hvad gøres? Hvem gør hvad? Og hvem er mest på? Umiddelbart efter selve observationen har jeg ligeledes nedskrevet mine umiddelbare fortolkninger – tanker jeg gjorde mig undervejs om de observationer jeg nedskrev. Disse fortolkninger er skrevet ned som en hjælp til den senere teoretiske gennemlæsning af observationerne.

De nedskrevne observationer inklusiv fortolkninger kan ses i bilag 8 og 9.

Observationernes funktion i analysen

Ifølge Elias er individet ikke altid bevidst om de netværk af relationer og påvirkningerne herfra, som det er en del af (Elias, 1978). Formålet med at udføre observationer af samarbejdssituationen er således at indfange elementer i relationerne, som aktørerne ikke nødvendigvis selv ville nævne i et interview, enten fordi de ikke finder det relevant, eller fordi de ikke er bevidste om det. Derudover er observationerne udført forud for interviewet, for således at have mulighed for at medtage interessante observationer i interviewene af de medvirkende aktører, og dermed få indsigt i deres oplevelse af disse.

Ud fra tanken om, at dele af de figurationer hvori individer indgår er skjulte for det enkelte individ, vil observationerne indgå på lige fod med interviewene i de analytiske konstruktioner, for således at få et så nuanceret indblik i de undersøgte figurationer som muligt.

Interview

Der er foretaget fjorten interview i alt; med idrætskonsulenter, skoleledere, bestyrelsesformænd, koordinatore, lærere, instruktører og elever tilknyttet de undersøgte samarbejder.

Et interview er en interaktion mellem interviewer og informant. Her er det semistrukturerede interview særligt anvendeligt, idet det ofte tager form som en naturlig samtale mellem to personer. Interviewer har forud for interviewet planlagt hvilke temaer der skal rundes i interviewet, men hvordan og hvornår i interviewet er underordnet. For at sikre, at disse temaer alle bliver berørt under et interview, er der udformet en semistruktureret interviewguide. Den semistrukturerede form består af de planlagte temaer, hvortil der er udformet en række uddybende spørgsmål som interviewer kan bruge som inspiration undervejs, og dermed sikre at alle relevante vinkler indenfor det enkelte tema berøres. Samtidig giver den semistrukturerede form mulighed for at bevæge sig udenfor interviewguiden og forfølge interessante udtalelser, som falder udenfor mine på forhånd planlagte spørgsmål. (Brinkmann & Tanggaard, 2010)

Som beskrevet tidligere er interview og observationer ikke direkte styret af et teoretisk afsæt. Med dette mener jeg, at jeg er inspireret af Elias og hans fokus på relationer, interdependens og magtbalancer, og mine spørgsmål til informanterne er således udarbejdet med dette i baghovedet, men er ikke direkte styret heraf. I stedet er det min hensigt, via åbne spørgsmål der lægger op til informanternes egen fortælling om deres oplevelse af samarbejdet, efterfølgende at kunne finde frem til udtalelser, der kan understøtte en analyse af samarbejdet ud fra et Eliask begrebsapparat. Ved denne fremgangsmåde håber jeg at kunne undgå, at mine interview og observationer styres af en søgen efter bestemte svar eller udtalelser, der kan understøtte bestemte teoretiske pointer, og dermed være i stand til fuldt ud at kunne fokusere på det sagte. Risikoen ved denne fremgangsmåde kan være, at jeg i den efterfølgende teoretiske bearbejdning og analyse af empirien finder frem til spørgsmål, der netop kunne have understøttet det teoretiske begrebsfokus, og dermed kunne have været relevant at inddrage i interviewet – min erfaring er dog, at disse spørgsmål altid vil dukke op, teoretisk afsæt eller ej.

Jeg vil i det følgende præsentere de enkelte interview ud fra formål med interviewet og tankerne bag den anvendte interviewguide.

Idrætskonsulenter

Ud fra de 20 interview med kommunale idrætskonsulenter der er foretaget i forbindelse med CUR's undersøgelse, er det erfaret, at kommunernes rolle i forbindelse med etablering af 'Den åbne skole'-samarbejder er meget forskellige fra sted til sted. Det er derfor interessant at undersøge, hvordan de kommunale idrætskonsulenter, i de samarbejder der udgør denne opgaves empiriske grundlag, oplever tankerne om 'Den åbne skole', og ikke mindst hvad de tænker om deres rolle i forhold til denne. Derudover at

opnå en forståelse af, hvorvidt, og i så fald hvordan, de indgår i den figuration der udgør samarbejdet, herunder hvilke interdependenskæder de indgår i. Den semistrukturerede interviewguide til disse interview består i forlængelse heraf af temaerne; *Kommunens rolle i etableringen, Samarbejde med andre aktører og Skole-foreningssamarbejder i kommunen* (Bilag 2).

Bestyrelsesformænd, skoleledere og koordinatore

Skoleledere og bestyrelsesformænd ser jeg som repræsentanter for henholdsvis skolens og idrætsforeningens generelle oplevelse af, og ikke mindst tilgang til, 'Den åbne skole'. Jeg har i den forbindelse valgt at anvende den samme interviewguide til disse interview, for at kunne sammenholde de to parter svar. Gennem de indsamlede interview med 20 skoleledere og 20 bestyrelsesformænd til CUR's undersøgelse er det erfaret, at det er meget forskelligt hvem der står for etableringen af samarbejderne. I forbindelse med denne opgave er det derfor relevant at undersøge, hvorvidt skoleledere og bestyrelsesformænd i disse samarbejder har været involveret i etableringen, og således få en forståelse af deres rolle i samarbejdsfigurationen.

Den semistrukturerede interviewguide indeholder temaerne; *Overordnede tanker om Den åbne skole, Etablering af samarbejdet, Mål for samarbejdet og Krav til samarbejdet* (Bilag 3).

Etableringen af samarbejdet er interessant, idet en forståelse heraf kan bidrage til overblik over det netværk af aktører, der påvirker samarbejdet. Temaet omkring mål for samarbejdet er medtaget for at kunne sammenholde de to samarbejdspartneres oplevelse af dette, for i den forbindelse at undersøge hvorvidt de handler ud fra samme mål eller ej. Endeligt indgår der spørgsmål om, hvorvidt de interviewede enten har krav til de andre aktører i samarbejdet eller omvendt selv oplever krav fra disse. Dette for at få en forståelse af deres oplevelse af rollefordelingen i samarbejdet, samt deres oplevelse af de relationer der er til stede i samarbejdsfigurationen.

Som det fremgår tidligere i dette kapitel fandt jeg først under udførelsen af interview med aktørerne fra volleyballklubben og Tranevej Skole frem til, at der i dette samarbejde var to koordinatore, som stod for en stor del af etableringen af dette samarbejde. Til mange af mine spørgsmål til bestyrelsesformand og skoleleder henviste de til disse koordinatore, og interviewguiden til mine efterfølgende interview med de to koordinatore (bilag 4) indeholder således samme temaer som interviewguiden til bestyrelsesformænd og skoleledere, med det formål at opnå fyldestgørende forståelse af blandt andet etablering og mål for samarbejdet, samt at få et indblik i alle involverede parter oplevelse af samarbejdet.

Lærere og instruktører

Lærerne og instruktørerne er de to parter der er til stede under selve samarbejdssituationen. Jeg har til disse to parter anvendt samme interviewguide, igen med formålet at kunne sammenholde de to parter svar.

Interviewguiden hertil indeholder temaerne; *Overordnede tanker om Den åbne skole, Etablering af samarbejdet, Mål for samarbejdet, Samarbejdet, Interessante observationer og Den ideelle samarbejdssituation* (Bilag 5). Det ønskes gennem disse interview at få en forståelse af de involverede aktørers oplevelse af samarbejdet generelt, og særligt deres oplevelse af samarbejdet med den anden part. Målet er her at opnå en indsigt i, hvordan de oplever denne relation, for herudfra at kunne undersøge den funktionelle differentiering, det gensidige afhængighedsforhold og magtforholdet heri. Derudover indgår der også i denne interviewguide spørgsmål om etableringen af samarbejdet, for at få en forståelse af, hvorvidt de udførende parter har været involveret i denne proces.

Derudover er der i interviewguiden lagt op til at kunne frembringe interessante observationer, som jeg som interviewer har gjort under samarbejdssituationen, for at få informantens kommentarer til dette. Som afsluttende tema er der fokus på, hvad informanten ser som den ideelle samarbejdssituation, ud fra en formodning om, at der ved at give mulighed for at 'drømme' og tænke ud over de eventuelle strukturer som samarbejdssituationen er underlagt, kan fremkomme interessante pointer, problemstillinger eller udfordringer, som ikke ville blive omtalt ved den aktuelle samarbejdssituation (denne formodning er inspireret af et af mine tidligere projekter, hvor fremtidsværkstedet anvendes som metode, og hvor utopifasen heri netop lægger op til at drømme sig ud over den aktuelle situation (Jakobsen, et al., 2014)).

Volleyballklubben var i undervisningspraksissen repræsenteret af to instruktører. Det fremgik hurtigt under mine observationer af undervisningen, at den ene instruktør fungerede som hovedansvarlig for undervisningen, mens den anden fungerede som hjælpeinstruktør. For at begrænse mængden af data valgte jeg kun at foretage interview med den førstnævnte instruktør.

Elever

Det er eleverne der i sidste ende påvirkes af samarbejdet mellem skole og idrætsforening. Disse interview er medtaget for at få en forståelse af, hvorvidt en undervisning med besøg fra en idrætsforening adskiller sig fra den almindelige undervisning. Derudover er eleverne også individer, og påvirker således også samarbejdsfigurationen – de indgår både i relationer med hinanden og med lærer og instruktør, og således påvirker de også relationen og dermed magtbalancen mellem lærer og instruktør. Samtidig er det interessant at få et indblik i elevernes oplevelse af rollefordelingen mellem lærer og instruktør - hvordan oplever de den funktionelle differentiering? Interviewguiden til dette interview indeholder således spørgsmål omhandlende gode og dårlige ting ved samarbejdet med idrætsforeningen og hvorvidt denne undervisning adskiller sig fra deres almindelige idrætsundervisning. Derudover spørgsmål om, om de går til læreren eller instruktøren når de enten har spørgsmål eller har problemer, ud fra en formodning om, at jeg herigennem kan få en indsigt i elevernes oplevelse af rollefordelingen mellem lærer og instruktør. Interviewguiden til dette interview er vedlagt som bilag 6.

Interviewet med eleverne foregik som et fokusgruppinterview med det formål at få mere end blot én elevs oplevelse af samarbejdet. Fokusgruppinterview kan frembringe en koncentreret mængde data på en mindre omfattende måde end ved enkeltinterview, og metoden er således også valgt for at begrænse mængden af data. Derudover er en styrke ved fokusgruppinterviewet, at deltagernes forskellige holdninger bidrager til en indsigt i kompleksiteterne i den sociale praksis, og således kan bidrage til en nuanceret forståelse af samarbejdet. (Halkier, 2008)

Det var den pågældende lærer i de to samarbejder der stod for udvælgelsen af eleverne til interview. Det var her tydeligt at begge lærere havde udvalgt elever der var gode til at formulere sig og havde noget på hjerte.

Interviewenes funktion i analysen

Idet de involverede parter i en figuration kan interagere både ansigt til ansigt, telefonisk og via mail, er det ikke muligt at observere den samlede figuration. Interviewene skal således bidrage til en forståelse af de involverede individers oplevelse af deres rolle i figurationen og af de relationer de indgår i. Derudover en forståelse af, hvordan de forskellige aktører handler i denne figuration – i hvert fald deres egen beskrivelse af disse handlinger – for derudfra at kunne undersøge hvordan disse handlinger påvirker de andre aktører i figurationen. Citater fra interviewene vil indgå i en vekselvirkning med det teoretiske begrebsapparat i de analytiske konstruktioner af interdependensforhold og magtbalancer.

Interview med lærer, instruktør og elever bidrager samtidig til at kunne sammenholde min oplevelse af selve samarbejdsfigurationen og relationerne heri med de involverede parter egne oplevelser af disse.

I beskrivelsen af de enkelte interview fremgår det, hvordan det teoretiske perspektiv har bidraget til udarbejdelsen af temaerne i de forskellige interviewguides. Ingen af temaerne i disse er inspireret af Elias' teori om grupperelationer, ud fra en tanke om, at eksklusions- og inklusionsmekanismer skal fremkomme i den måde informanterne fortæller om sig selv og hinanden i forbindelse med deres oplevelse af samarbejdet, og ikke fremledes af spørgsmål omkring dette.

Bearbejdning af empiri

Alle interview er optaget på diktafon og derefter transkriberet for derudfra at kunne danne sig et overblik over indholdet. Transkriberingerne er efterredigeret en anelse, idet eksempelvis gentagelser som 'jeg synes....jeg synes' ikke skrives ud. Derudover er ord som 'øh' og 'hmm' udeladt de fleste steder. En konsekvens i forbindelse med transkribering af lydfiler kan være, at information som kropssprog og stemmeføring går tabt (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Jeg ser dog ikke dette som et problem i forbindelse med de anvendte interview i denne opgave, idet de ikke omhandler eksempelvis personfølsomme emner, hvor disse parametre sandsynligvis ville have relevans for betydningen af det sagte.

Jeg har efterfølgende foretaget en dekontekstualisering af transkriberingerne ud fra de tre udarbejdede arbejds spørgsmål, således at jeg har gennemlæst observationer og transkriberinger med fokus på passager og citater, der har kunnet bidrage til undersøgelsen af disse spørgsmål. Jeg har således haft fokus på observationer og citater der har kunnet give en forståelse af informanternes historie og dennes betydning for samarbejdet. Derudover observationer og citater der har kunnet understøtte teorien om interdependens, og slutteligt observationer og citater der har kunnet bidrage til konstruktionen af magtbalancer. Den primære bearbejdning af empirien er således foregået ud fra en deduktiv tilgang med udgangspunkt i det teoretiske begrebsapparat. Jeg har dog i gennemlæsningen af transkriberinger og observationer samtidig været opmærksom på interessante udtalelser og iagttagelser, som ikke direkte understøttede det teoretiske begrebsapparat. Dele herfra er medtaget i **Diskussionen**, der følger efter analysen, med det formål at nuancere forståelsen af undersøgelsesfeltet.

Metodiske efterrefleksioner

Dette speciale har adskilt sig fra mine tidligere projekter, idet specialet kan ses som et parallelforløb til udarbejdelse af materiale i forbindelse med CUR's undersøgelse. At jeg har beskæftiget mig med 'Den åbne skole' både på mit arbejde og i forbindelse med udarbejdelsen af mit speciale har bidraget til, at jeg har opnået en stor viden på området. Der er gennem de mange interview og observationer fremkommet utrolig mange interessante pointer og forskellige vinkler på samarbejdet mellem skoler og idrætsforeninger, og det har i udarbejdelsen af specialet været en svær proces at skulle acceptere, at denne opave ikke kunne rumme det hele. Her har det teoretiske begrebsapparat været en stor hjælp, men samtidig til tider også grundlag for frustration, fordi det ikke altid har kunnet indfange alle de aspekter af samarbejderne, som jeg finder vigtige for forståelsen heraf.

Teoretiske og metodiske valg har afgørende betydning for både udarbejdelse og udfald af en opgave, og det figurationssociologiske perspektiv bidrager således til at prioritere bestemte spørgsmål og fokusområder frem for andre (Jacobsen, 2015). I dette perspektiv prioriteres blandt andet fokus på historie, interdependens og magtrelationer. Samtidig er det et perspektiv der, gennem sit fokus på relationer, forsøger at overskride den dikotomiske tankegang. Jeg har i arbejdet med det figurationssociologiske perspektiv fundet ud af, at det falder mig svært at gøre op med denne tankegang. Det er indlejret i min tankegang at tænke eksempelvis individ og samfund overfor hinanden, og dette kan således indimellem skinne igennem i opgaven.

Det figurationssociologiske perspektivs fokus på processer opfyldes ikke til fulde i dette speciale, idet man kan anskue feltstudierne som et øjebliksbillede af den proces der omhandler 'Den åbne skole'-samarbejder. Som beskrevet i det teoretiske afsnit **De etablede og Outsiderne** er dette dog ikke i strid med Elias' egen anvendelse af den figurationssociologiske tilgang. Jeg har gennem informanternes fortællinger forsøgt at opnå

en forståelse af den udvikling, de er en del af, i forbindelse med de forandringer 'Den åbne skole' medfører, samt hvordan historien har påvirket denne udvikling. Herigennem har jeg således forsøgt at tydeliggøre, at 'Den åbne skole', og de samarbejder der følger med dette tiltag skal ses som en proces i fortsat forandring.

*Jeg har i dette kapitel præsenteret og begrundet mine metodiske valg. Derudover er de to samarbejder, der vil danne udgangspunkt for undersøgelsen af problemformuleringen, præsenteret. Den indsamlede empiri fra disse samarbejder vil, i en vekselvirkning med det teoretiske begrebsapparat, sættes i spil i **Analysen**, som følger efter dette kapitel.*

Analyse 4

I dette kapitel vil undersøgelsens analytiske konstruktioner præsenteres. En vekselvirkning mellem det teoretiske begrebsapparat og citater og observationer fra empirien vil danne grundlag for en undersøgelse af, hvilke faktorer der har betydning for udviklingen af samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger, for herigennem at opnå en forståelse af, hvordan og hvorfor samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger kan udvikle sig på forskellig vis. Indledningsvist vil analysens struktur og opbygning præsenteres.

Analysen er struktureret ud fra arbejdsspørgsmålene, og er således inddelt i tre dele. Første del omhandler en undersøgelse af, hvordan den historie, som henholdsvis skolen og foreningen kommer fra, påvirker den relation der skabes mellem de to parter i forbindelse med etablering af samarbejde i henhold til 'Den åbne skole'. I anden del af analysen vil jeg konstruere samarbejderne som en figuration og herudfra undersøge de interdependensforhold, der skabes heri. Herefter følger tredje analysedel, hvor jeg, ud fra Elias' relationelle magtbegreb, vil foretage en konstruktion af magtbalancer i den relation, der skabes mellem skole og forening, i den proces der igangsættes af kravet om samarbejde mellem de to parter. Analysen tager udgangspunkt i de to udvalgte samarbejder præsenteret i **Metode**. Disse to samarbejder vil danne grundlag for en sammenlignende analyse, som gennem de tre analysedele vil bidrage til en forståelse af, hvordan henholdsvis historie, interdependens og magtbalancer i figurationen, på forskellig vis, har betydning for udviklingen af disse samarbejder.

Elias ønsker med sit figurationssociologiske perspektiv at bidrage til en forståelse af sociale fænomener og disses udvikling. Gennem sit figurationelle blik på sociale fænomener ønsker han at synliggøre de interdependenskæder og magtbalancer, som skabes i relationen mellem mennesker, for derved at give de involverede individer en større indsigt i disse forhold og således bidrage til øget kontrol og refleksion hos det enkelte individ. Formålet med denne analyse er således ikke at finde frem til korrekte svar, men at opnå en større forståelse af den relation der skabes mellem skole og forening, idet de bevæger sig fra at være uafhængige af hinanden til at indgå i et gensidigt afhængighedsforhold. Dette formål bevirker, at dele af analysen kan forekomme beskrivende, eksempelvis undersøgelsen af det historiske aspekt. Det er her vigtigt at holde sig for øje, at denne analysedels fund bidrager til de analytiske konstruktioner af interdependensforhold og magtbalancer, og at denne del således, på trods af sin beskrivende karakter, indgår

som et væsentligt element i forståelsen af den relation, der skabes mellem skole og idrætsforening i forbindelse med kravet om 'Den åbne skole'.

Historiens betydning

Denne del af analysen vil omhandle en undersøgelse af arbejdsspørgsmålet; *Hvilken betydning har henholdsvis skolens og foreningens historie for relationen?* Denne del af analysen er ikke en analytisk konstruktion i sig selv, men en forståelse af både skolens og foreningens historie, herunder deres incitament for at deltage i samarbejde med den anden part, er på nogle punkter af afgørende betydning for relationen. Fundene i denne analysedel vil således anvendes gennem resten af analysen til at understøtte de analytiske konstruktioner, der samlet set skal bidrage til en forståelse af relationen mellem skole og idrætsforening ud fra et perspektiv, der netop anlægger den historiske dimension stor betydning. Udover udtalelser fra interview med aktører i de to udvalgte samarbejder vil jeg i denne analysedel også inddrage erfaringer fra de mange interview jeg har udført i forbindelse med CUR-undersøgelsen, idet de kan bidrage til en forståelse af den historiske påvirkning, som ikke eksplicit omtales i den indsamlede empiri til specialet.

'Den åbne skole' er en del af Folkeskoleloven, og samarbejde med idrætsforeninger er således pålagt skolerne. Foreningerne derimod er ikke underlagt denne lov, og det står således den enkelte forening frit for, hvorvidt de vil indgå i samarbejde med skolerne. I **Indledningen** fremgår det, at der er indtil flere udfordringer forbundet med disse samarbejder, så hvorfor overhovedet bruge energi og ressourcer på dette fra foreningens side? Ifølge Bjarne, bestyrelsesformand for volleyballklubben, er der flere grunde til dette:

Bjarne: "Det har egentlig tre ben, hvor det ene er at sige, jamen vi har et ønske om at få opbygget en ungdomsafdeling i foreningen, som er større end den vi har, og der er skolen jo et rigtig godt vindue til at få fat i rigtig mange børn (...) Og den anden er en generel synlighed, fordi vi mener at vi har noget at give (...) Det er en forholdsvis lille del vi får rykket, men vi viser socialt engagement overfor sponsorer (...) det sidste er at vi får aktiveret vores frivillige instruktører, at de får mulighed for at tjene en skilling og får noget undervisnings erfaring, som de kan bruge senere i livet" (Bilag C).

At foreningerne ser skolen som en god mulighed for at nå ud til mange børn og unge, og derigennem gøre opmærksom på foreningen, angiver stort set alle foreninger, som har deltaget i CUR's undersøgelse, som en af bevæggrundene for at indgå i samarbejde med skolerne (Østergaard, et al., 2015). Idrætsforeningerne er baseret på frivillige kræfter, og er således afhængige af medlemmer for at kunne opretholde deres eksistens. Med skolereformen og de længere skoledage har der fra foreningernes side været stor frygt for, at det ville betyde en nedgang i medlemstallet for foreningerne, og denne frygt har således mange steder dannet grobund for foreningernes deltagelse i skolernes hverdag (Østergaard, et al., 2015). Samtidig er foreningerne

også afhængige af støttekroner fra kommune og sponsorer, og som det fremgår af ovenstående citat, er samarbejdet med skolerne en måde at synliggøre sig på overfor disse parter.

Netop det frivillige aspekt i foreningslivet bidrager til en af de største udfordringer i samarbejdet mellem skole og forening, idet de frivillige i foreningerne typisk er på arbejde i de timer hvor skoledagen ligger. Dette betyder, at det for mange foreninger er stort set umuligt at deltage i skoledagen, og for andre betyder det, at man, for at muliggøre dette, er afhængig af særlige medlemmer. I volleyballklubben er det eksempelvis studerende der varetager skolesamarbejderne, og i atletikklubben er det en pensionist.

I skolereformen er der lagt op til, at inddragelse af foreningerne i skoledagen skal bidrage til at understøtte folkeskolens formål og mål. Spørger man foreningerne, hvorvidt dette er med i deres overvejelser, når de indgår i samarbejde med skolerne, svarer langt de fleste som bestyrelsesformanden, Bjarne:

Bjarne: "Nej altså, vi har egentlig ikke haft særlig meget fokus på hvad skolens målsætning har været, andet end at de har nikked til det vi har skrevet i forventningsafstemning, eller samarbejdsaftalen, med at vi gerne vil, vi skal lave motiverende idrætstilbud til børn" (Bilag C).

Bjarne antyder her, at volleyballklubben ikke er interesseret i skolernes engagement i samarbejdet, så længe klubben får lov at fastsætte dagsordenen. Sammenholdt med forrige citat fra Bjarne får man en fornemmelse af, at foreningen har fokus på egen vinding i samarbejdet, og ikke føler sig forpligtet af de mål der er anført i forbindelse med 'Den åbne skole'. Denne forpligtelse er heller ikke at finde hos atletikklubben. Ifølge bestyrelsesformanden her har de førhen lavet enkelte arrangementer i samarbejde med kommunen og skolerne i byen, hvor foreningens deltagelse har været med rekruttering for øje. Dette har ikke givet det store udbytte, og sådanne samarbejder prioriteres derfor ikke længere hos foreningen, for som bestyrelsesformanden Carsten udtrykker det: "Det koster trods alt stadig en fridag" (Bilag K).

Stiller man skolerne samme spørgsmål som foreningerne, om hvorvidt de ser et potentiale hos idrætsforeningerne som understøttende i forhold til skolens mål og formål, er det interessant, at svaret ofte minder om foreningernes. Foreningerne som understøttende i forhold til skolens mål og formål er mange steder ikke medtænkt i forbindelse med inddragelse af foreningslivet i skoledagen, og skolederen Morten fra Tranevej Skole mener ikke, at det er muligt at tænke foreningerne ind i skoledagen på denne måde på nuværende tidspunkt:

Morten: "At præsentere eleverne for forskellige former for idræt. Det er det jeg tænker at det [samarbejdet] kan. For et helt tæt sammen... et forløb man laver sammen, det kan godt lade sig gøre i nogle enkelte tilfælde, men i min verden der bliver det svært at lave det ret ofte. Det kræver

simpelthen for meget koordinering. Både for at finde tid til, for de der arbejde på skolen, men jo også for dem der er frivillige i foreningerne” (Bilag B).

Jeg vil i denne analyse ikke bevæge mig ind på en diskussion af skolelærernes arbejdstider, som også har været udsat for store ændringer i forbindelse med skolereformen, men blot medtage det aspekt, at mange lærere ser sig udfordret af de mere stringente arbejdstider, og i den forbindelse mener, at de med den manglende fleksibilitet også har fået mindre tid. Skolelederen Morten er muligvis, ud fra ovenstående citat, af denne holdning, og han berører her en udfordring i forhold til at indgå et konkret samarbejde med foreningen – et samarbejde i form af undervisning der er planlagt i fællesskab mellem skole og forening. Morten udtaler i interviewet, at det at indgå i samarbejder med idrætsforeningerne *”er en forpligtigelse i min kontrakt jo”* (Bilag B), og antyder at incitamentet for at indgå i disse samarbejder er en pligt, og ikke nødvendigvis fordi han kan se et udbytte af det. Det passer ham derfor fint, at foreningen sætter dagsordenen:

Morten: ”Altså vi vil jo egentligt helst have at der bare kommer sådan en mail, hvor det står meget klart beskrevet. ’Vi tilbyder det og det og det, er I interesseret?’... yes” (Bilag B).

Hos Lysbjerg Skole har skolelederen lagt kravet om ’Den åbne skole’-samarbejder ud til de enkelte lærere, og etablering af samarbejder med idrætsforeninger er således idrætslærernes ansvar. I den nye skolereform er idræt blevet et prøvefag, og flere idrætslærere ser i den forbindelse en mulighed i samarbejdet med idrætsforeningerne i forhold til at forberede eleverne til en eventuel eksamen.

At idrætsforeningerne og skolerne kommer fra hver deres område, fremgår på flere måder i denne historiske del af analysen. Skolerne er en del af arbejdsmarkedet, og er således underlagt diverse bestemmelser og love, heriblandt folkeskoleloven omhandlende indhold og mål for skolernes undervisning og regler for arbejdstider. Idrætsforeningerne er derimod en del af den frivillige sektor, og indenfor denne sektor er der forskellige krav der skal opfyldes, for at man kan kalde sig en frivillig forening, men regler for arbejdstider- og mængde, samt bestemmelser for indhold og mål for den træning, som foreningerne leverer, er ikke til stede. I forbindelse med ’Den åbne skole’ er foreningerne således mere frit stillede end skolerne, og hvorvidt dette har en betydning for den relation der skabes mellem forening og skole vil undersøges i de følgende analyseafsnit.

Interdependensforhold

Denne anden del af analysen tager udgangspunkt i andet arbejdsspørgsmål, og vil således undersøge: *Hvordan kan man forstå relationen ud fra begrebet om interdependens?* Ud fra en konstruktion af de to udvalgte samarbejder som en figuration vil jeg i denne del af analysen undersøge det netværk af aktører, der indgår i denne figuration, samt de interdependensforhold der skabes i relationerne mellem disse. Som beskrevet i **Teori** er nøglen til at forstå den relationelle magt mellem individer de interdependente forhold, som disse

individer indgår i. Udover at anskueliggøre de gensidige afhængighedsforhold der gør sig gældende i samarbejdsfigurationen, er formålet med dette afsnit således at undersøge interdependenskæderne i de to samarbejder, som udgangspunkt for en konstruktion af magtbalancerne i relationen mellem skole og idrætsforening.

Den kommunale forvaltning – en del af figurationen

I oplægget til 'Den åbne skole' står der, at kommunerne skal fastlægge mål og rammer for samarbejderne, og det er således interessant at undersøge, hvordan kommunerne varetager denne opgave. I denne analyse er det relationen mellem skole og idrætsforening der er i fokus, og kommunerne som en del af figurationen vil således undersøges i forhold til denne relation. I begge samarbejder er der i kommunen afsat en portion penge til samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger, og begge steder er disse penge målrettet foreningerne. Der hvor de to kommuner adskiller sig, er i måden hvorpå disse penge fordeles. I kommunen hvor volleyballklubben hører hjemme kan foreningerne søge penge til deres samarbejde med skolerne. Dette har volleyballklubben benyttet sig af, således at de kan lønne de instruktører der står for skolesamarbejderne. I kommunen hvor atletikklubben hører hjemme, har kommunen derimod indbudt nogle foreninger til en partnerskabsaftale, forklarer den kommunale idrætskonsulent Erik:

Erik: "Jamen altså vi har gjort det på den måde, at vi har fra kommunens side lavet partnerskabsaftaler med en række foreninger. Øhh... som alle sammen har sagt ja til at tilbyde alle skoler i kommunen nogle forløb, så vi har lavet nogle rammeaftaler med nogle foreninger som vi har givet nogle midler for at lave nogle indsatser i skolen" (Bilag I).

I denne kommune skal man altså som forening have mulighed for at indgå forløb med alle kommunens skoler, for at få del i kommunens penge. Men hvordan stiller det de foreninger, der ikke kan leve op til kommunens krav? Carsten, bestyrelsesformanden for atletikklubben fortæller, at de ikke har ressourcer i form af trænerkapacitet, til at indgå i forløb med alle kommunens skoler, og de har derfor ikke mulighed for at indgå i en partnerskabsaftale med kommunen. Han italesætter ikke dette som en direkte udfordring, men fortæller dog, at: "Som udgangspunkt har vi i hvert fald ikke fået nemmere ved at få ressourcer" (Bilag K).

I relationen mellem kommune og forening etableres der via 'Den åbne skole' et gensidigt afhængighedsforhold de to parter imellem. Idet kommunerne står som ansvarshavende for etableringen af samarbejder er kommunen afhængig af samarbejdsvillige foreninger. I volleyballklubbens tilfælde er foreningen samtidig afhængig af kommunen og pengene herfra, for overhovedet at kunne indgå i samarbejder med skolen, og dermed få adgang til de mange elever, som et led i deres mål om rekruttering og synliggørelse. Kommunen hvor atletikklubben holder til bliver snarere en indirekte del af figurationen, idet de gennem deres udvælgelsesproces af foreninger egnet til partnerskabsaftale påvirker atletikklubbens muligheder for at indgå i

samarbejde med skoler. At atletikklubben ikke er en del af en sådan aftale gør dem dog samtidig uafhængige af kommunen, og bliver således ikke ad denne vej forpligtet til skole-samarbejder. I det følgende vil jeg undersøge, hvorvidt relationen mellem kommune og forening påvirker den relation der skabes mellem skole og forening.

Interdependensforhold mellem skole og forening

I volleyballklubben er der et ønske om at skaffe flere medlemmer til deres ungdomsafdeling, og klubben ser i den forbindelse 'Den åbne skole' som en mulighed for dette. Udfordringen i forhold til, at skoledagen ligger i dagtimerne, og dermed i den tid, hvor foreningens frivillige typisk er på arbejde eller i skole, har klubben løst ved at søge kommunen om penge til at aflønne de frivillige, der har mulighed for at deltage i skoledagen. For at få adgang til både skole og midler fra kommunen, har foreningen taget kontakt til blandt andet Tranevej Skole:

Bjarne, bestyrelsesformand: "Jamen jeg har været wall-breaker på det. Jeg tog et møde med skolen, det var så med den idrætsansvarlige lærer som koordinerede for alle lærerne på skolen, og så har jeg givet ham et tilbud, og det har han så formidlet ud til idrætsnetværket på skolen, som så efterfølgende har henvendt sig direkte til den projektleder vi har på det, det er ikke mig der står og fordeler trænere til det, der har vi været nødt til, kan man sige, at hyre en, på lavt niveau, en projektleder, for at få hele den der koordinering, det er en større indsats" (Bilag C).

I citatet her fremgår det hvor mange forskellige aktører, der er en del af den samarbejdsfiguration som udgøres af volleyballklubben og Tranevej Skole. I volleyballklubben er der ansat en koordinator til at stå for etablering af samarbejderne, og det samme er tilfældet på skolen. Som det fremgår af tidligere citater fra skolelederen på Tranevej Skole ser han 'Den åbne skole' som en forpligtelse og ikke nødvendigvis noget, der for ham er værd at bruge tid på. Han fortæller i forlængelse heraf i interviewet, at han ikke kender til processen omkring samarbejdet med volleyballklubben, idet han har lagt ansvaret over på koordinatoren: *"Jeg ved bare, at jeg har sat ham i opdrag til at kontakte idrætsforeningerne"* (Bilag B). Koordinatoren har til ansvar at etablere kontakt til idrætsforeningerne, og derefter videreformidle aftalen til de resterende idrætslærere. Grundet lærernes nye arbejdstider er der dog ikke tid til forberedelse til disse samarbejder, men blot en besked om, hvor og hvornår samarbejdet finder sted. Som Mark, koordinatoren, selv udtaler: *Nej, vi [lærerne] er ikke klædt på overhovedet til noget som helst* (Bilag D).

Samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole adskiller sig fra volleyball-samarbejdet, idet kompleksiteten i form af involverede aktører i samarbejdsfigurationen er mindre her. Fra skolens side er etableringen af samarbejder lagt ud til den enkelte lærer, og det er således idrætslæreren selv, der har kontaktet atletikklubben med en forespørgsel om samarbejde. I og med at atletikklubben ikke indgår i en

partnerskabsaftale med kommunen, er de ikke forpligtet til samarbejde, og det fremgår da også af interviewet med bestyrelsesformanden for atletikklubben, at de i foreningen ikke ser det som en prioriteret opgave. At foreningen ikke kan få del i ressourcer fra kommunen viser sig blandt andet i, at de ikke har midler til at betale deres instruktører for tabt arbejdsfortjeneste i de tilfælde hvor foreningen har mulighed for at indgå i et skolesamarbejde. Instruktøren Paul er pensioneret, og er således den eneste i foreningen der kan varetage samarbejde med skoler, og det er således ham som Lise, idrætslæreren fra Lysbjerg Skole, bliver henvist til. Bestyrelsesformanden fortæller, at Pauls samarbejde med skoler er noget han selv har påtaget sig af egen lyst og interesse. Det er således ikke en forventning fra foreningens side, hvilket blandt andet fremgår af følgende udtalelse fra bestyrelsesformanden:

Carsten: "Og Paul som vi blandt andet har haft gavn af til at tage sig af de her skoler der har henvendt sig, det er primært ham der har mulighed for at lave de her arrangementer (...) Og der har vi sagt til ham, at han skal jo prioritere os først, men det er selvfølgelig op til ham selv, altså han vil meget gerne det her, og siger selv fra, når det er at nu har han fået nok" (Bilag K).

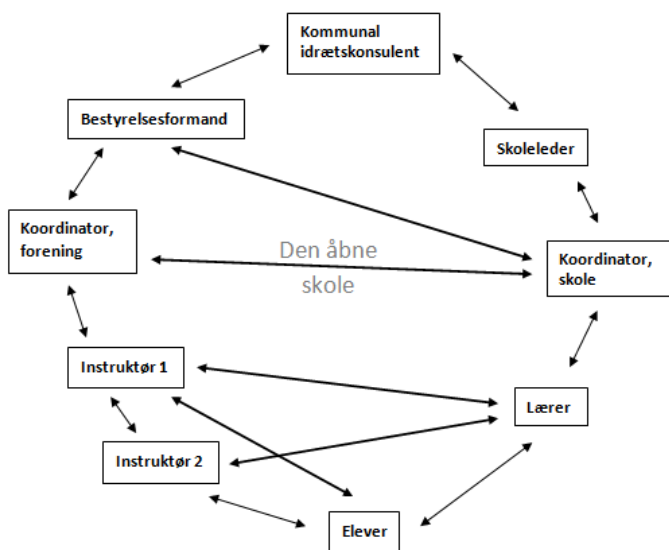
Samarbejdet mellem Lysbjerg Skole er således en prioriteringssag fra instruktøren Pauls side, men ikke foreningen generelt.

Idet der tages kontakt fra enten skole eller forening til den anden part skabes en ny figuration og med denne nye interdependenskæder. Da volleyballklubben tager kontakt til Tranevej Skole skabes en stor mængde interdependenskæder, idet der både opstår et interdependensforhold mellem skole og forening, men også internt hos de to parter. Skolen er afhængig af foreningen, for at kunne opfylde kravet om 'Den åbne skole', og foreningen er afhængig af skolen i deres rekrutteringsproces og i deres vision om synliggørelse overfor kommune og sponsorer. Bestyrelsesformanden i foreningen tager den indledende kontakt, hvorefter han videregiver kontakten til koordinatoren i foreningen. Denne laver derefter en aftale med skolen, hvorefter han giver instruktørerne i klubben mulighed for at melde sig som instruktører til dette samarbejde. Disse parter er således alle, på hver deres måde, afhængige af hinanden, for at samarbejdet med skolen kan føres ud i livet. Også på skolen indgår tre led, i form af skolelederen, der har udpeget koordinatoren som tovholder på samarbejdet, og de idrætslærere der i deres undervisning bliver berørt af den aftale, som koordinatoren indgår med foreningen.

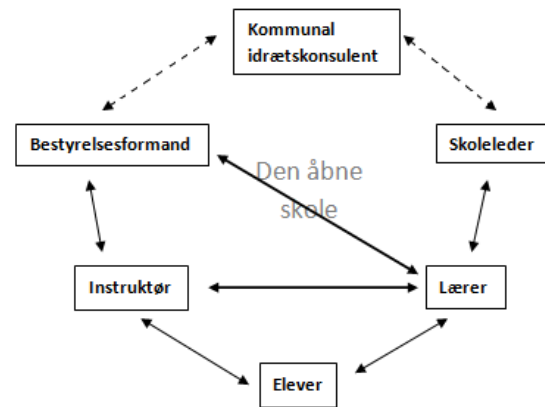
I samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er det derimod lærer og instruktør der står for alle dele af samarbejdsprocessen, både i form af etablering og udførsel. Idet idrætslæreren Lise tager kontakt til foreningen skabes en relation mellem de to parter, og idet det kun er Paul der i foreningsregi kan bidrage til denne relation bliver det interdependensforhold der skabes i denne figuration et afhængighedsforhold mellem Lise og Paul, snarere end mellem skole og forening, som tilfældet er i volleyball-samarbejdet. Ifølge

bestyrelsesformanden i atletikklubben har Paul vist en interesse og lyst til at indgå i samarbejde med skolen, og det er således ikke en opgave der er igangsat af forpligtelser fra andre dele af figurationen. Samtidig er det ligeledes lærerens eget initiativ at tage kontakt til netop denne forening, fordi hun kan se et udbytte heraf i sin undervisning. Hun er således heller ikke direkte forpligtet til dette samarbejde af andre i figurationen.

Ved at konstruere samarbejderne som en figuration bliver det tydeligt hvor komplekst et sådant samarbejde kan være. Som Elias også er inde på, kan det være uoverskueligt at skabe overblik over de mange aktører og interdependente forhold, der er til stede i en figuration, og i et forsøg på at skabe en smule overblik over de to udvalgte samarbejder, har jeg udarbejdet følgende figurer over de to samarbejdsfigurationer:

Figur 3 - Figuration af samarbejdet mellem Volleyballklubben og Tranevej Skole

Figur 4 - Figuration af samarbejdet mellem Atletikklubben og Lysbjerg Skole

Da lovgivningen om 'Den åbne skole' danner rammen for samarbejderne, har jeg valgt at placere denne i midten af figurationen, idet denne bestemmelse på den ene eller anden måde påvirker alle relationerne i figurationen. Jeg har i figurerne valgt, ved hjælp af pile på tværs af cirklen, at fremhæve de direkte interdependensforhold der skabes i figurationerne. Derudover skal de gensidigt rettede pile der er med til at omkrænse cirklen bidrage til forståelsen af, hvordan alle aktører i figurationen påvirkes af, og påvirker, alle andre aktører i figurationen, hvorfor figurationer netop må ses som komplekse og uoverskuelige. Eksempelvis påvirker idrætskonsulentens godkendelse af volleyballklubbens ansøgning om midler både bestyrelsesformand og koordinator, der på denne måde får mulighed for at igangsætte et samarbejde med skolen. Dette påvirker, at instruktørerne kan aflønnes, således at de kan varetage et sådant samarbejde, hvilket ligeledes påvirker elevernes undervisning. I figur 2 skal de stiplede pile mellem den kommunale idrætskonsulent og bestyrelsesformand og skoleleder tydeliggøre, at kommunen indgår indirekte i denne figuration.

En måde hvorpå Elias forsøger at tydeliggøre kompleksiteten i figurationer er gennem hans spilmodeller. Konstruktionen af samarbejdet som en figuration konstrueres på ny som et spil - der foretages således en konstruktion af konstruktionen. Hans spilmodel af et 'fler-personers spil på flere planer' bidrager til en konstruktion af samarbejdsfigurationen som et spil bestående af spillere på forskellige planer. I denne model er der et plan af spillere, der spiller direkte overfor hinanden, men organiseringen af dette spil foregår på et højere plan. I konstruktionen af samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole kan skoleleder, bestyrelsesformand og koordinatore betragtes som en del af det højere, koordinerende, plan, og dermed som spilstyrende. Lærer og instruktører er spillerne på banen, de er de spillere der på det nederste, udøvende, niveau i spilmodellen spiller overfor hinanden, men deres træk og bidrag til spillet styres af det koordinerende plan. I samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole kan man argumentere for, at de to niveauer er lagt sammen, idet skoleleder og bestyrelsesformand har overgivet styringen af spillet til de spillere der skal på banen. De kommunale idrætskonsulenter kan ses som et plan endnu højere oppe i spillet, idet de befinder sig i en position, hvor de er dommere over, hvem der kan deltage i spillet. De kan således ikke bare beslutte hvilke spillere der skal være på banen, men også hvilke hold der overhovedet kan deltage i spillet. I atletik-samarbejdet har kommunen ikke inviteret atletikklubben til at være med i spillet, og det spil der finder sted mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er således et spil arrangeret af holdene selv, og er dermed ikke en del af kommunens 'turnering'.

I denne analysedel har jeg nu foretaget konstruktioner af de to samarbejder som en figuration, og herudfra undersøgt de interdependensforhold der skabes i disse figurationer. Fundene herfra vil videreføres i følgende analyseafsnit, som vil omhandle en konstruktion af magtbalancerne i relationen mellem skole og forening, idet det er i de interdependente forhold, at magtbalancerne skabes.

Konstruktion af magtbalancer

Ifølge Elias medfører forandringer i organiseringen af individer nye figurationer og dermed nye relationer og nye interdependente forhold. Der sker i denne forandringsproces et forhandlingsspil i den nyetablerede figuration om status og position for individerne i figurationen. Dette forhandlingsspil er styret af de magtbalancer der, jf. **Teori**, er til stede i enhver relation, og som blandt andet er et udfald af parternes interdependente forhold. I det følgende vil jeg således undersøge det forhandlingsspil der sker, når skole og forening mødes i et nyetableret gensidigt afhængighedsforhold, med særligt fokus på betydningen heraf for individerne i undervisningspraksissen.. Med denne analysedel vil jeg således forsøge at besvare tredje arbejds spørgsmål: *Hvilke magtbalancer konstrueres i relationen mellem skole og idrætsforening?*

Jeg vil foretage konstruktionen af magtbalancer i de to samarbejder ud fra den konstruktion af de to figurationer som et spil, som er foretaget i foregående analysedel. I denne konstruktion anskues de to

samarbejder som et spil på flere planer, og magtbalancer internt på disse planer og mellem planerne kan således konstrueres. De spillere der i det nederste niveau i spilmodellen spiller direkte overfor hinanden, det vil sige lærere og instruktører i undervisningspraksissen, kan gennem brugen af Elias' spilmodeller konstrueres som et to-personers spil – en afgrænset figuration i figurationen. Jeg vil indlede denne analysedel med en konstruktion af magtbalancerne på det koordinerende plan, bestående af skoleleder, bestyrelsesformand og koordinatore. Herefter følger en konstruktion af magtbalancerne på det nederste plan, bestående af lærer og instruktører, med udgangspunkt i den to-personers spilmodel. I dette afsnit vil ligeledes indgå konstruktioner af magtbalancer mellem de to planer, med særligt fokus på hvordan disse magtbalancer influerer det to-personers spil mellem lærer og instruktør.

Magtbalancer på det koordinerende plan

I konstruktionen af samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole som en figuration fremkommer en mængde interdependensforhold, både internt på de to planer og imellem de to planer. Ud fra volleyballklubbens ønske om rekruttering af flere medlemmer til deres ungdomsafdeling har de selv været opsøgende i forhold til skole-samarbejder, jf. **Historiens betydning**, og de har samtidig, for at muliggøre disse samarbejder, søgt midler til dette hos kommunen. Skolelederen fra Tranevej Skole giver udtryk for, at han ser et sådant samarbejde som en forpligtelse, og udtaler samtidig, at disse samarbejder ikke er noget der vil blive prioriteret økonomisk på skolen:

Morten: *”Vi har ikke pengene... og hvis vi havde dem så brugte vi dem på noget andet. Fordi det kan vi ikke drifte. Vi kan ikke drifte foreningslivet på den måde”* (Bilag B).

Sammenholdt med Mortens tidligere udtalelse om, at han gerne ser at foreningen sætter dagsordenen antydes det, at Tranevej Skole ikke selv ville have taget initiativ til dette samarbejde. Det er således volleyballklubben der i dette samarbejde har været opsøgende, og hvis de ikke havde taget kontakt til skolen – og havde søgt midler af kommunen - var samarbejdet sandsynligvis ikke blevet til noget. Der tegner sig her et billede af, at skolen er mere afhængig af foreningen end omvendt, og tendenser til en styrende part i spillet, og dermed en ulige magtbalance, synes at forekomme. Skolens afhængighed af foreningen understøttes i følgende citat af koordinatoren på Tranevej Skole:

Mark: *”Så det er egentlig det, vi er lidt hængt op lærerne også, så vi har ikke så meget tid til at gå rigtigt i dybden med at få lavet noget godt volleyballforløb, men det kan de så tilbyde i det de kommer med (...)...og det er jo ikke alle lærere der er lige dygtige til alle sportsgrene”* (Bilag D).

Mark berører i denne udtalelse skolereformens ændringer i lærernes arbejdstider, som mange steder har ført til et øget pres på lærerne, og et samarbejde med foreningerne kan således afhjælpe en smule af dette pres.

At foreningerne kan bidrage til en kvalificeret idrætsundervisning er bestyrelsesformanden for volleyballklubben helt enig i. Han mener desuden, at foreningen kan overtage hele den faglige del i denne undervisning:

Bjarne: "Man kan sige, det vi har sagt, er at vi kan levere undervisning på et højt fagligt niveau i volleyball. Vi har nogle af landets dygtigste trænere indenfor idrætten, og mange af dem enten har eller deltager i undervisningen på universitetet i idræt. Så vi kan stå med alt det faglige omkring det, vi kan lave en motiveret undervisning, som får alle eleverne med (...) det er vores instruktører der har det faglige ansvar, som bestemmer hvad er det man skal og hvad er det for, hvordan går man til det rent fagligt, og så har underviserne på skolen det pædagogiske ansvar og skal sørge for, hvis der er et eller andet der opstår" (Bilag C).

Bjarne giver her udtryk for, at grundet instruktørernes faglige kunnen indenfor idrætten, så ved de også bedst hvad angår udformningen og indholdet af undervisningen. Der bliver ikke lagt op til, at lærerne kan bidrage med noget i forhold til undervisningens faglige indhold, og i sin udtalelse omtaler han nærmere lærerne som pædagoger i undervisningspraksissen. Denne opfattelse af lærer og instruktørs funktion i samarbejdet deler Malte, koordinator i volleyballklubben:

Malte: "Det er instruktørerne der står for det faglige kan man sige, altså det at undervise i volleyball. Lærerne de har egentlig ikke så stort et ansvar der, de er med for det pædagogiske og for at assistere. Så man ser ofte at lærerne de egentlig ikke er på, eller er inde på banerne, men kun er der, hvis der er pædagogiske problemer der skal løses" (Bilag E).

Lærernes funktion i undervisningen bliver altså af volleyballklubben ikke tillagt særlig stor betydning, og der ses i ovenstående udtalelser tendenser til, at volleyballklubben tilskriver sin egen profession mere værdi end skolens. Ud fra Elias' teori om grupperelationer, og hvordan dynamikkerne heri kan føre til et etableret-outsider forhold mellem to grupper, kan der i relationen mellem Tranevej Skole og volleyballklubben ses tendenser til, at volleyballklubben stigmatiserer skolen.

I konstruktionen af samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole som en figuration har skoleleder og bestyrelsesformand, som beskrevet tidligere, overdraget styringen af spillet til lærer og instruktør. Så snart det koordinerende plan har overgivet styringen til det udøvende plan, bliver det interdependente forhold imellem de to planer af mere inddirekte karakter. I konstruktionen af magtbalancer i dette samarbejde vil jeg således fokusere på magtbalancen mellem lærer og instruktør, ud fra en konstruktion af denne relation som et to-personers spil. Denne konstruktion vil foretages i følgende afsnit som sammenligningsgrundlag for samme del af figurationen i samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole.

Magtbalancer i undervisningspraksissen

Jeg vil i dette afsnit foretage en konstruktion af magtbalancerne i relationen mellem lærere og instruktører ud fra en konstruktion af denne relation som et to-personers spil³. Der vil i denne del af analysen indgå observationer af den undervisningspraksis, hvori relationen mellem lærer og instruktør skabes, som supplement til de interview jeg ligeledes har udført med begge parter. Magtbalancen i et to-personers spil kan konstrueres som enten en lige eller en ulige magtbalance.

Efter at have udført mine feltstudier hos de to udvalgte samarbejder, var der særligt én ting der adskilte de to samarbejders praksis:

I samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole var der en tydelig dialog mellem lærer og instruktør, både forud for og i løbet af undervisningen.

Observationer fra atletikbanen:

Lise og Paul mødes i klublokalet inden undervisningen starter. Paul starter ud med at spørge Lise hvad hun tænker der skal ske. Lise: "Jeg tænker vi kan ligge ud med længdespring, og så introducere dem til 400 m sprint så de kan få brændt noget krudt af og prøvet banen". Paul: "For at være helt ærlig lise, så er jeg her jo for det tekniske. Det at løbe hurtigt kan jeg jo ikke gøre så meget ved". Lise foreslår derefter højdespring, hvilket Paul er med på. (Bilag 9)

Midt i timen stikker Lise og Paul hovederne sammen. De kigger på uret, og diskuterer dagens tidsplan. Paul foreslår, at de slutter timen af med at introducere eleverne til 400 m start. Dette er Lise enig i. (Bilag 9)

I samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole var der derimod ingen dialog mellem instruktører og lærer gennem hele undervisningsforløbet:

Observationer fra volleyballbanen:

Elever og lærere ankommer til banerne. De to instruktører står klar til at modtage eleverne. Alle børnene begynder at løbe rundt og lege. Hverken instruktører eller lærer henvender sig til hinanden. (Bilag 8)

³ På trods af, at volleyballklubben er repræsenteret af to instruktører, og der således er tre personer til stede i dette samarbejde, har jeg valgt at konstruere samarbejdet som et to-personers spil, da jeg mener, at denne model også i dette samarbejde kan bidrage til en forståelse af de dynamikker, der er til stede i undervisningspraksissen, og som har betydning for konstruktionen af magtbalancerne heri.

10-15 min henne i undervisningen: Instruktørerne kalder børnene sammen og de stiller sig i en rundkreds. Kristine står udenfor rundkredsen. Instruktører og lærer har endnu ikke snakket sammen. (Bilag 8)

Hvad der ligeledes adskilte de to samarbejder var henholdsvis læreres og instruktørers deltagelse i og bidrag til undervisningspraksissen:

I atletikundervisningen deltager både lærer og instruktør i undervisningen:

Observationer fra atletikbanen:

Hele timen igennem står Paul for introduktion af aktiviteter og øvelser, mens Lise sørger for at eleverne hører efter og er stille. Lise sørger samtidig for at eleverne gør som Paul siger. (Bilag 9)

I volleyballundervisningen er det derimod hovedsageligt instruktørerne der står for undervisningen, mens læreren holder sig i periferien af undervisningspraksissen:

Observationer fra volleyballbanen:

Hele timen igennem er det instruktørerne der står for undervisningen. Kristine hjælper til, når eleverne skal være stille og tager sig af små praktiske ting, som at samle bolde sammen. (Bilag 8)

Efter aktivitet 3 råber instruktørerne eleverne sammen. Efter at have fået nogenlunde ro begynder Kristine at trække sig væk og samle bolde sammen på banen. Hun går meget langsomt rundt, og samler boldene op samt sparker en bold forsigtigt foran sig. Kristine bevæger sig meget i periferien af undervisningssituationen. (Bilag 8)

I det efterfølgende interview med læreren Kristine udtaler hun følgende i forbindelse med, hvad hun tænker om det at inddrage idrætsforeningerne i skolens undervisning:

Kristine: "Jeg synes bare det er... det er smart for mig at få nogle ind som ligesom er meget dygtigere til specifikke ting end jeg er. Så det har jeg i hvert fald syntes var rigtig fint" (Bilag F).

Hun giver her udtryk for, at volleyballinstruktørerne kan bidrage til en opkvalificering af idrætsundervisningen – samme opfattelse som koordinatoren Mark giver udtryk for i hans udtalelse om, at det ikke er alle idrætslærere, der er lige gode til alle idrætsgrene, se side 47. Tranevej Skole som mere afhængig af foreningen end omvendt kommer også til udtryk i undervisningspraksissen, og tendensen til en ulige magtbalance tegner sig således også her. Som præsenteret tidligere ligger både bestyrelsesformand og koordinator fra

volleyballklubben op til, at foreningens instruktører kan stå for undervisningen. Dog giver de udtryk for, at læreren har det pædagogiske ansvar, og dette er da også instruktørens egen forventning til læreren:

Anna: "Første gang vi var instruktører, der forklarede han [Mark, koordinator i volleyballklubben] jo om lærerens rolle, at vi skulle bare stille spørgsmål til læreren, og hun skulle nok sørge for, hvis der var problemer (...). Og der har det faktisk været rigtig godt, hvis lærerne har kunnet tage den der pædagogiske del, for det er meget belastende for os. Men jeg kan godt mærke, lige i dag tror jeg måske jeg havde brug for to lærere, lige den der fjerde-femte årgang, der synes jeg måske det godt kan være lidt hårdt" (Bilag G).

Anna giver her udtryk for, at hun også er afhængig af læreren og lærerens pædagogiske kompetencer. Samtidig oplever hun i dagens undervisning, at én lærer ikke er nok til at holde styr på eleverne, og spørgsmålet er, om dette hænger sammen med lærerens perifere deltagelse i undervisningen. Da jeg i det efterfølgende interview spørger Kristine, hvordan hun oplever rollefordelingen i dagens undervisning, svarer hun følgende:

Kristine: "...jeg har bare tænkt det som at det er dem der er lærere (...)det er jo også dem [instruktørerne] der kan... der ved hvad øvelser der er gode til lige nøjagtig volleyball og hvad de synes er godt de skal lære (...) og så er det mig som ligesom går og samler bolde og 'stå lige stille', og øh... fordi det er jo dem der ligesom er lærerne. Jeg er jo bare boldhenter. Det synes jeg egentligt er fint" (Bilag F).

I denne udtalelse tillægger Kristine sin egen profession mindre værdi end instruktørernes. Hendes udtalelse om, at hun jo bare er boldhenter, og at hun samtidig tænker at det er instruktørerne der i denne praksis fungerer som lærere, kan ses som en klar stigmatisering af sin egen position. Denne tendens bekræftes senere i interviewet, da jeg spørger til hendes forestilling om den ideelle samarbejdsituation:

Kristine: "Ja, det øhm.... det ideelle ville måske være hvis de bare havde dem selv? Måske. Øhm...(..) Ej det er også for meget ansvar ik? Ej det ved jeg ikke. Det kan godt være det ikke lige..." (Bilag F)

Selvom Kristine forholdsvis hurtigt forsøger at mildne sin udtalelse, i form af at det måske alligevel ikke ville være optimalt, så kan der i Kristines oplevelse af sin egen position i samarbejdet, ses tendenser til, at hun betragter sig selv som outsider i relationen til instruktørerne. Samtidig ses der, i udtalelser fra instruktøren Anna om lærere generelt, tendenser til, at hun, ligesom bestyrelsesformand og koordinator i volleyballklubben, tillægger lærerens profession mindre værdi end sin egen:

Anna: *"Fordi lærerne har jo minimal viden kan man sige, i forhold til os"* (Bilag G).

Anna: *"Så det er ikke ligesom idrætstimerne, hvor de [eleverne] bare må gøre hvad de vil"* (Bilag G).

I hele figurationen tegner der sig et billede af en ulige magtbalance mellem Tranevej Skole og volleyballklubben, idet skolen er mere afhængig af foreningen end omvendt. Samtidig kommer foreningens mindre afhængighed til skolen til udtryk ved en stigmatisering af skolen, hvilket bidrager til en konstruktion af magtbalancen som et etableret-outsider forhold. Dog skal det pointeres, at denne konstruktion bygger på de to parter værditilskrivelse af henholdsvis deres egen og den andens position, og ikke det forhold, at outsidergruppen ønsker at være som den etablerede gruppe, som også er en del af de dynamikker der, ifølge Elias, skaber et etableret-outsider forhold. Som beskrevet i **Spilmodeller** kan den to-personers spilmodel, repræsenteret ved en ulige magtbalance, bidrage til en forståelse af forholdet mellem en specialist og en ikke-specialist. Som det også er skrevet i **Spilmodeller** kan man betragte både lærer og instruktør som specialister; læreren som specialist i lærerfaget og instruktøren som specialist indenfor idrætsgrenen. Lærer og instruktør træder således begge ind i relationen med en styrke i form af hvert sit speciale, men grundet lærerens oplevelse af sin egen funktion som mindre værd end instruktørens, bibeholder hun ikke sin fulde styrke i relationen. Instruktøren deler denne opfattelse af lærerens funktion, og bidrager hermed også til den ulige magtbalance, samtidig med, at hun bevarer sin styrke i relationen. Den ulige magtbalance medfører, at den overlegne spiller kan styre spillets gang, hvilket også er tilfældet i konstruktionen af magtbalancen mellem lærer og instruktør i volleyballundervisningen.

Vender man opmærksomheden mod samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er interdependensforholdet mellem lærer og instruktør, som hentydet i præsentationen af observationerne fra de to undervisningspraksisser, et andet. Her bidrager begge parter til undervisningen; læreren bidrager med sine pædagogiske kompetencer og instruktøren bidrager med sine faglige kompetencer indenfor atletik. Der tegner sig i den forbindelse et billede af, at lærer og instruktør i dette samarbejde er lige afhængige af hinanden, og således ses der tendenser til en konstruktion af en lige magtbalance i denne relation. Instruktørens afhængighed af læreren kommer blandt andet til udtryk i denne udtalelse fra Paul:

Paul: *"Ja, men altså, jeg synes det [at undervise 9. klasse] er en stor udfordring. Også fordi jeg er jo ikke pædagogisk uddannet"* (Bilag M).

Paul giver her udtryk for, at han er udfordret i forhold til den pædagogiske del af undervisningen, og er i den forbindelse afhængig af læreren, som netop besidder pædagogiske kompetencer. I interviewet med læreren Lise fortæller hun, at hun er opmærksom på, at det er hende der besidder de pædagogiske kompetencer, og i

mine observationer af undervisningspraksissen fremkommer det også, at hun er opmærksom på sin position i relationen:

Observationer fra atletikbanen:

”Prøv engang at være stille” siger Lise, da eleverne skal samles om længdespringsbanen. Hun tysser på eleverne og gør dem opmærksom på at nu skal de fokusere. Hver gang der i undervisningen skal introduceres til noget nyt, kalder Lise eleverne sammen og får ro på dem. Paul introducerer herefter den næste øvelse. Hele timen igennem står Paul for introduktion af aktiviteter og øvelser, mens Lise sørger for at eleverne hører efter og er stille. Lise sørger samtidig for at eleverne gør som Paul siger. (Bilag 9)

Som det fremgår af observationen er det Paul der står for den faglige del af undervisningen, og i interviewet med Lise fremgår det, at hun oplever Paul som besiddende en stor viden indenfor atletik, hvor igennem hendes afhængighed af Paul kommer til udtryk:

Lise: ”Fordi det jeg rigtig gerne ville have, og det har han været smadder god til, det er den her bevægelsesanalyse. Det her med, alle de her ting, teknikker man skal kunne, mere end hvor langt man egentlig kan springe, altså fordi det netop er så komplekst atletik, der er så mange ting der skal være på plads, før man kan” (Bilag L).

Lise giver i forlængelse heraf udtryk for, at hun godt selv ville kunne introducere eleverne til atletik, men de mange tekniske detaljer indenfor de forskellige discipliner har hun ikke viden om. Hun er således afhængig af Paul i forhold til den faglige del af undervisningen. Både lærer og instruktør bidrager således til undervisningspraksissen, og begge anerkender værdien af den andens profession. Ud fra dette meget lige interdependensforhold mellem lærer og instruktør kan en mere lige magtbalance konstrueres. I det spil der udspiller sig mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole bevarer begge spillere på banen således deres styrke, i den relation der skabes de to spillere imellem. I forlængelse heraf varierer magtbalancen alt efter hvilken styrke der er i spil i undervisningspraksissen; når det kommer til undervisning i atletik er Pauls styrke i spil, mens Lises styrke kommer i spil, når der er behov for hendes pædagogiske kompetencer. Denne varierende magtbalance bidrager til et uforudsigeligt udfald af spillet i form af undervisningen, idet udfaldet hele tiden påvirkes af både lærer og instruktørs handlinger. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at lærer og instruktør indgår i en løbende dialog om indholdet og udformningen af undervisningspraksissen, hvilket betyder, at de påvirker hinandens handlinger i en vekselvirkning, hvormed ingen af dem har mulighed for at kontrollere spillets gang udelukkende ud fra deres egne planer og mål.

I ovenstående konstruktioner af magtbalancer i undervisningspraksissen i de to udvalgte samarbejder ses der tendenser til en forskel i graden af samarbejde mellem lærer og instruktør – ud fra en forståelse af samarbejde som en opgave, der udføres i fællesskab. I samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole har det koordinerende plan i form af skoleleder og bestyrelsesformand overgivet ansvaret for både etablering og udførelse af samarbejdet til lærer og instruktør. I forhold til planlægning af udformning og indhold i undervisningen er lærer og instruktør således ikke påvirket af andre aktører i figurationen. Al kommunikation om dette samarbejde foregår mellem lærer og instruktør. Parterne har sammen forberedt, hvad der skal ske i undervisningen, hvilket kommer til udtryk ved, at begge parter deltager på lige fod i udførelsen af undervisningen. I samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole deltager det koordinerende plan derimod i etableringen af samarbejdet. Interdependensforholdet mellem de to planer får i denne figuration således afgørende betydning, idet det koordinerende plan bliver styrende for spillets gang. Planlægningen af udformning og indhold i undervisningen foregår i en dialog mellem de to koordinatore fra henholdsvis skolen og foreningen, hvorefter de videreformidler dette til lærer og instruktør. Lærer og instruktør er således afhængige af, hvad koordinatorene beslutter - og ikke mindst hvad de formidler videre. Lærer og instruktør indgår ikke selv i en dialog om undervisningen, og der skabes således i dette samarbejde ikke samme mulighed for lærer og instruktør for at skabe en fælles forståelse af, hvad der skal ske i undervisningspraksissen. Gennem konstruktionen af figurationen som et spil, kan man, i samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole, således betragte lærer og instruktør som brikker i spillet, der styres af koordinatorene, hvilket bidrager til en konstruktion af en ulige magtbalance mellem de to planer. At lærer og instruktør ikke selv indgår i en dialog om samarbejdet kan muligvis være medvirkende til, at der i udførelsen af dette samarbejde ses tendenser til, at undervisningen ikke på samme måde som i atletik-samarbejdet, ses som en fælles opgave.

Elevernes påvirkning af interdependensforholdet mellem lærer og instruktør

En gruppe individer som man ikke må glemme i konstruktionen af 'Den åbne skole'-samarbejder som en figuration, er eleverne. Som det er vist i figur 3 og 4 i anden analysedel indgår denne gruppe også i både direkte og inddirekte interdependensforhold til de andre aktører i figurationen. I det følgende vil jeg fokusere på de direkte interdependensforhold, det vil sige elevernes relation til henholdsvis lærere og instruktører, samt hvordan disse interdependensforhold påvirker relationen mellem lærer og instruktør.

Eleverne er en del af skolen, og bliver ad denne vej også forpligtet af kravet om 'Den åbne skole' – man kan sådan set sige, at eleverne, og deres udbytte af disse samarbejder, er resultatet eller udfaldet af 'Den åbne skole'. At eleverne, via deres deltagelse i skolen, skal deltage i disse samarbejder, påvirker relationen mellem elever og instruktør:

Observation fra atletikbanen:

Paul henvender sig ofte kun til den gruppe af elever der hører efter, når han skal introducere til en ny øvelse (Bilag 9).

Paul bekræfter denne iagttagelse i det efterfølgende interview:

Paul: "Det sjoveste det er jo at ha' nogle når de begynder at komme op på et vist niveau, hvor du virkelig skal til og rette detaljer og små tekniske ting" (Bilag M).

Deltagelse i en idrætsforening er noget man gør frivilligt og af lyst og interesse for den pågældende idræt. I en skoleklasse, hvor eleverne ikke selv har valgt at deltage i eksempelvis idrætsundervisningen, er det langt fra sikkert, at alle elever har interesse for idrætten. Den målgruppe som er til stede i 'Den åbne skole'-samarbejder er således en anden, end den instruktørerne er vant til, og dette udfordrer instruktørerne pædagogisk:

Anna: "Men det endte jo egentlig med, at der blev mere et pædagogisk aspekt i det, end det er volleyballinstruktør, så der har det faktisk været rigtig godt, hvis lærerne har kunnet tage den der pædagogiske del, for det er meget belastende for os" (Bilag G).

Instruktøren Anna italesætter her, at det pædagogiske aspekt i undervisningen fylder meget, idet eleverne repræsenterer en anden målgruppe, end den instruktørerne er vant til at stå overfor. Eleverne bidrager således til interdependensforholdet mellem lærer og instruktør, idet lærerne er vant til at omgås denne målgruppe modsat instruktørerne. Lærere og elever har en historie sammen i form af begges deltagelse i skolen, og denne styrker lærerens position i samarbejdet. Dette betyder blandt andet, at eleverne kender læreren, hvilket i følgende uddrag fra det ene elevinterview italesættes som betydningsfuldt:

F: "Okay. Hvad hvis man blev ked af det, hvem ville man så gå til?"

Freja: "En lærer".

Mads: "Ja, en lærer tror jeg".

Alle: "Ja. Ja".

F: "Er det godt at læreren er med? Eller ville det også være fint nok hvis det kun var volleyballinstruktørerne der var der?"

Freja: "Nej det er meget bedre. For der er nogle fra vores klasse der kan opføre sig lidt mærkeligt".

F: "Okay, og derfor er det godt at læreren er med? Fordi hvad kan læreren?"

Freja: *"Hmm... sig stop. Det er dem man kender mest". (Bilag N)*

Eleverne oplever at læreren er vigtig i forhold til at holde ro i undervisningen, og samtidig antydes det, ud fra spørgsmålet om hvem de søger, hvis de er kede af det, at eleverne finder tryghed ved læreren, og således er afhængige af lærerens tilstedeværelse. I forlængelse heraf udtrykker eleverne fra 4. klasse på Tranevej Skole, at den tryghed de finder hos læreren ikke er mulig at skabe i forhold til instruktørerne, fordi instruktørerne skifter fra gang til gang:

Rasmus: *"Jeg vil sådan gerne have, at det var den samme hvis det var".*

Mads: *"Ja hvis det kunne lade sig gøre altså. Hvis det var vi kunne ha' hende den lyshårede hele tiden. Så ville det være bedre. Eller så skulle vi ha' haft dem begge to til at starte med, det ville nok ha' været endnu bedre".*

F: *"Hvorfor synes I det?"*

Rasmus: *"Så, så kendte vi jo dem begge to lige meget".*

F: *"Men hvorfor er det godt at kende dem?"*

Mads: *"Så er det måske lidt lettere at snakke med dem, eller sådan et eller andet".*

Freja: *"Og ved hvad de er for nogle". (Bilag N)*

Det ses her, at det faktum at volleyballklubben består af frivillige, som alle har arbejde eller studie, og således ikke har mulighed for at tilknytte faste instruktører til samarbejdet med skolen, påvirker de elever der deltager i dette samarbejde, idet de vekslende instruktører begrænser elevernes mulighed for at skabe en tryk relation til disse.

I begge elevinterview fremgår det, at eleverne tilskriver lærerne en betydningsfuld rolle, og hos 9. klasserne på Lysbjerg Skole også en mere autoritær rolle end instruktøren:

Ida: *"...hun er min lærer jo. Altså hun har den der lærerrolle. Hvis hun siger noget så skal man gøre det. Det er jo ikke sådan det samme hvis han [Paul] siger det" (Bilag H).*

Der ses i denne udtalelse tendenser til, at Ida betragter instruktørens position som mindre værd end lærerens. Senere i samme interview udtaler eleverne, at de oplever, at Paul har svært ved at holde styr på dem, og en af eleverne, Mathias, begrundet dette med at *"respekten mangler lidt"* (Bilag H). Der ses i forlængelse heraf tendenser til to forskellige magtrelationer mellem henholdsvis instruktør og elever og mellem lærer og elever.

Den historie, som elever og lærere begge er en del af i form af skolen, betyder at relationen mellem lærer og elever tager udgangspunkt i hele skolesystemet. Læreren fremtræder i atletikundervisningen både i kraft af sin egen person, men også som en del af hele lærerkorpset på skolen, og her er relationen mellem lærere og elever klar; lærerne bestemmer. Instruktørens relation til eleverne er ikke på samme måde en del af en større sammenhæng, og der er således ikke på samme måde klare 'regler' for denne relation.

I begge elevinterview ses der tendenser til, at eleverne tilskriver lærerens position i samarbejdet større værdi end instruktørens. Dette rokker muligvis ved konstruktionen af den lige magtbalance i relationen mellem læreren Lise fra Lysbjerg Skole og atletikinstruktøren. Som beskrevet tidligere giver Lise udtryk for, at hun er bevidst om sin position i undervisningen, og bevidst om at gøre plads til Paul, hvilket muligvis skyldes, at hun er klar over elevernes oplevelse af deres relation til henholdsvis hende selv og Paul. I forlængelse heraf er interdependensforholdet mellem læreren Lise og instruktøren Paul muligvis nærmere karakteriseret ved en større afhængighed fra Pauls side end fra Lises. Elevernes oplevelse af henholdsvis lærers og instruktørs position i samarbejdet rokker i volleyballundervisningen ved konstruktionen af en ulige magtbalance mellem lærer og instruktør. Her ses et eksempel på, hvordan den overlegne spiller, i konstruktionen af en ulige magtbalance mellem to spillere, også er afhængig af den underlegne spiller og dennes handlinger, jf. **Spilmodeller**, hvilket også fremgår i instruktøren Annas udtalelser om, at hun, i den pædagogiske del af undervisningen er afhængig af lærerens tilstedeværelse.

Det skal dog tilføjes, at begge elevgrupper også er opmærksomme på instruktørernes bidrag til undervisningen i form af disses faglighed. Hos 4. klasse på Tranevej Skole er alle i elevinterviewet enige om, at de har lært rigtig meget i volleyballundervisningen. De tilskriver dette instruktørernes rolle som professionelle indenfor idrætten, og der ses i denne sammenhæng tendenser til, at den nye relation der skabes mellem instruktører og elever ved skolens samarbejde med idrætsforeningen, bidrager til, at instruktørerne, overfor eleverne, indtager en spændende og beundringsværdig position. 9. klasse på Tranevej Skole er ikke på samme måde imponerede over den udefrakommende instruktør, og den ene af eleverne kommer i interviewet med en interessant udtalelse:

Lea: "Men jeg tror i forhold til hvis Lise hun havde vidst alle de ting han også vidste, så tror jeg vi havde lært mere af Lise end fx ham, fordi han kender os ikke, og kan ikke sådan gå hen personligt, eller noget til os" (Bilag H).

Denne oplevelse af elevens udbytte af undervisningen kan muligvis skyldes den føromtalte mangel på respekt overfor instruktøren. En mulig grund kan dog også være det faktum at Paul er pensionist, og på grund af sin alder er fysisk begrænset i forhold til at kunne forevise diverse øvelser i undervisningen (Bilag 9), og eleverne kan derved have svært ved at danne sig et billede af, hvordan øvelserne udføres korrekt. Dette ville læreren

Lise, som er en del yngre end Paul, være i stand til hvis hun, som Lea i ovenstående citat påpeger, kendte til disse øvelser. Også her ses det således, hvordan det frivillige aspekt ved idrætsforeningen, i form af at det kun er Paul der i atletikforeningen har mulighed for at indgå i skole-samarbejder, påvirker eleverne og deres udbytte af undervisningen.

Ud fra elevernes oplevelse af henholdsvis lærers og instruktørs position i undervisningspraksissen ses der tendenser til, at eleverne tilskriver lærerens position større værdi end instruktørens – dog ser de stadig instruktørens position som værdifuld i forhold til den faglige del af undervisningen. Den relation der skabes mellem lærer og instruktør i atletikundervisningen, og som bidrager til konstruktion af en forholdsvis lige magtbalance, stemmer overens med elevernes behov i forhold til, at læreren indtager en betydningsfuld position i undervisningspraksissen. Dette er ikke på samme måde tilfældet i den relation der skabes mellem lærer og instruktør i volleyballundervisningen, hvor instruktørens overlegne position bidrager til, at læreren ikke deltager i undervisningspraksissen i den grad, som eleverne udtrykker ønske om.

Delkonklusion

Jeg vil i denne afsluttende del af analysen forsøge at samle op på de pointer der er fremkommet undervejs i analysen. At konstruere samarbejdet mellem skole og idrætsforening som en figuration har medført en indsigt i det komplekse netværk og de mange interdependenskæder, der udgør disse figurationer. Forsøget på at anskueliggøre denne kompleksitet har bidraget til mange interessante pointer og forhold, der bidrager til forståelsen af relationen mellem skole og idrætsforening. Jeg vil i dette afsnit ikke opsummere disse pointer, men derimod som en fortsættelse heraf forsøge at fremhæve de overordnede tendenser, der bidrager til en forståelse af den relation, der skabes mellem skole og forening idet der, grundet kravet om 'Den åbne skole', dannes et gensidigt afhængighedsforhold mellem disse to parter.

Der tegner sig gennem analysen en adskillelse mellem de to udvalgte samarbejder, en adskillelse der bunder i parternes incitament for deltagelse i samarbejderne. I samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole giver skolelederen klart udtryk for, at han oplever 'Den åbne skole' som en forpligtelse, og antyder, at det ikke er noget han prioriterer højt. Volleyballklubben ser samarbejdet med skolen som en mulighed for at rekruttere nye medlemmer, og har i den forbindelse været opsøgende i forhold til et samarbejde. Volleyballklubben er således den styrende part i dette samarbejde. Volleyballklubben har søgt midler hos kommunen til at muliggøre deres samarbejde med skoler, og bliver derigennem i stand til at samarbejde med mange skoler, hvorfor der i klubben er blevet udpeget en koordinator for at organisere alle disse samarbejder. I forlængelse af skolelederens holdning til, at 'Den åbne skole' blot er en forpligtelse, har han videregivet ansvaret for samarbejde med idrætsforeninger til en idrætslærer, der er udpeget som koordinator på området. Samarbejdet mellem volleyballklubben og Tranevej Skole er således karakteriseret ved stor

kompleksitet, og dette kommer til udtryk i undervisningspraksissen ved, at det ikke er lærer og instruktør selv, der har stået for planlægning af samarbejdet. De har således ikke sammen forberedt sig til undervisningen, hvilket er medvirkende til, at der ses tendenser til, at lærer og instruktør ikke oplever undervisningen som en fælles opgave.

I samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er forholdet et andet. Her har skolelederen på Lysbjerg Skole overladt ansvaret for 'Den åbne skole' til de enkelte lærere, og læreren Lise ser en mulighed i samarbejdet med atletikklubben i forhold til at forberede eleverne til en eventuel idrætseksamen. Hun er således den opsøgende part i dette samarbejde. I atletikforeningen har de ikke ressourcer til at indgå i mange skole-samarbejder, og er således ikke selv opsøgende i forhold til dette. Paul som er pensioneret og instruktør i klubben, vil dog gerne deltage i samarbejde med de skoler, der henvender sig til foreningen, i den grad det er muligt. Samarbejdet mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole er således et samarbejde mellem læreren Lise og instruktøren Paul, og kompleksiteten i dette samarbejde er i forlængelse heraf betydeligt mindre. Dette betyder, at det er lærer og instruktør selv, der indgår i en dialog om samarbejdets udformning. Lærer og instruktør forbereder således undervisningen sammen, hvilket bidrager til, at der i dette samarbejde ses tendenser til, at lærer og instruktør har en oplevelse af undervisningen som en fælles opgave.

Analysen af de to udvalgte samarbejder og deres udvikling bidrager til en forståelse af, hvorfor nogle samarbejder udvikler sig på en måde og andre på en anden. Den historie henholdsvis skole og forening kommer fra, har blandt andet betydning for deres incitament for at indgå i et samarbejde samt for mulighederne for samarbejde. Konstruktionen af interdependensforhold i de to samarbejder bidrager til en forståelse af, hvordan kompleksiteten i det enkelte samarbejde har betydning for samarbejdets udformning, og konstruktionen af magtbalancer bidrager til en forståelse af, hvorvidt skole og idrætsforening indgår i en ligeværdig position i samarbejdet, eller om den ene part kan ses som styrende - og ikke mindst hvordan dette kommer til udtryk i undervisningspraksissen.

*Gennem tre adskilte analysedele er det i ovenstående undersøgt, hvilke faktorer der har betydning for udviklingen af samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger. Det figurationssociologiske perspektiv bidrager til en forståelse af disse samarbejder som en proces i stadig udvikling. Hvordan udviklingen af denne proces vil være på længere sigt er ikke til at vide, men analysens fund kan ses som tendenser til, i hvilken retning denne proces kan bevæge sig. Nogle af disse tendenser vil medtages i den følgende **Diskussion**, hvor det netop vil diskuteres, hvad kravet om 'Den åbne skole' kan have af betydning på længere sigt for både skole og idrætsforening.*

Diskussion 5

*I specialets analyse er det undersøgt hvordan to udvalgte samarbejder mellem skole og idrætsforening, som følge af 'Den åbne skole', etableres og udvikler sig. I dette kapitel vil jeg ud fra interessante pointer fra **Analysen**, og med inddragelse af pointer fra CUR's undersøgelse, diskutere hvilken betydning det kan have, at idrætsforeningerne som følge af 'Den åbne skole' bliver en del af skolen, både for relationen mellem skole og idrætsforening, men også for udviklingen set i et bredere perspektiv. I forlængelse heraf vil dele af diskussionen indtage en perspektiverende karakter.*

I forsøget på at opfylde kravet om 'Den åbne skole' fremkommer mange forskellige former for samarbejde. Undersøgelsen af de to udvalgte samarbejder i **Analysen** bidrager til en forståelse af, hvordan og hvorfor samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger kan udvikle sig på meget forskellig vis. Som det fremgår af **Indledningen**, er rammerne for 'Den åbne skole' defineret i overordnede vendinger og dermed meget åbent. I CUR's undersøgelse fremgår det, at en del af informanterne efterlyser klarere rammer for, hvordan 'Den åbne skole' er tænkt i praksis, og disse informanter oplever således de åbne rammer som en udfordring (Østergaard, et al., 2015). Omvendt kan disse åbne rammer også ses som en fordel, idet det skaber mulighed for, at de enkelte skoler og foreninger netop kan udvikle et samarbejde ud fra, hvad der er muligt ud fra lokale forhold, og ikke mindst hvad der er interesse for i de enkelte samarbejder. De indsamlede interview med 20 skoleledere i forbindelse med projekt 'Skole og foreningsliv i bevægelse' viser, at det er meget forskelligt, hvordan man tænker, at idrætsforeningerne kan bidrage til skolens mål og formål. En ting de fleste dog er enige om, er muligheden for, via inddragelse af idrætsforeningerne i skolens undervisning, at præsentere eleverne for de muligheder det lokale foreningsliv tilbyder, og i forlængelse heraf at opfordre eleverne til at deltage i dette foreningsliv. En skoleleder udtaler i den forbindelse:

Jamen jeg synes der er flere formål. Et vigtigt formål det er for mig at få de unge mennesker til at have en aktiv fritid. Altså at de laver noget andet, og er en del af andre fællesskaber end det vi blot kan tilbyde på skolen. Om det så er i en sportsforening eller i en anden forening, eller det er i klubregi eller hvad det er, det er sådan set ligegyldigt. Men det der med at børn indgår i flere fællesskaber det synes jeg er rigtig vigtigt. Fordi det er for sårbart hvis man kun har skolen som det eneste fællesskab. Især hvis man er en perifær deltager i det. (Østergaard, et al., 2015)

Skolelederen snakker her om, at et af formålene med at præsentere eleverne for det lokale foreningsliv er at præsentere dem for andre fællesskaber end det skolen tilbyder. Dette ud fra en tanke om, at flere fællesskaber er vigtigt, idet man kan indtage forskellige roller/forskellige grader af deltagelse i de forskellige fællesskaber man indgår i.

Et af genstandsfelterne for Norbert Elias' empiriske studier var sport og fritidsaktiviteter, hvori han fandt en kobling til civilisationsprocessen. I takt med den stigende differentiering i samfundet fulgte også en opdeling mellem arbejde og fritid. Udviklingen af mere civiliserede omgangsformer betød en øget selvkontrol af følelser og impulser, og dermed en mindre spændingsfyldt hverdag. Sporten, som en del af fritidslivet, kan i den forbindelse ses som en parallel til det civiliserede samfund i form af en arena, hvori løsslupne følelser er tilladt, og hvor man under regulerede former kan få afløb for nogle af de adfærdsreguleringer, individet er underlagt i hverdagen. Samtidig fandt Elias, at arbejdslivet kan karakteriseres ved målrettede aktiviteter, mens aktiviteter i fritidslivet snarere kan betragtes som aktiviteter for aktivitetens egen skyld. (Elias & Dunning, 1986) Når idrætsforeningerne bliver en del af skoledagen, kan man argumentere for, at skellet mellem elevernes arbejdsliv, i form af deres skolegang, og fritidsliv udviskes. Ved at inddrage idrætsforeningerne i skoledagen bliver idrætsaktiviteten indlejret i den civiliserede del af samfundet, hvor en høj grad af selvkontrol er normen, og kan idrætsaktiviteten så stadig betragtes som det frirum, som Norbert Elias's studier peger på som en vigtig del af et civiliseret samfund? (Elias & Dunning, 1986)

Sammenholder man ovenstående citat fra skolelederen med Elias' tanker om sporten som et frirum, kan vigtigheden af flere fællesskaber således også bestå i, at det er vigtigt for eleverne indimellem at få et afbræk fra hverdagslivets (skolens) kontrol og selvbeherskelse. Ved at inddrage idrætsforeningerne i skoledagen stifter eleverne bekendtskab med andre mulige fællesskaber, hvilket kan ses som en mulighed for, at flere børn og unge stifter bekendtskab med foreningslivet, og gennem dette møde får mod på og lyst til at blive en del af dette. Som det fremgår i både **Analysen** og CUR's undersøgelse er dette netop målet for de fleste foreninger, men samtidig beretter flere bestyrelsesformænd dog om, hvordan de længere skoledage, der fulgte med skolereformen anno 2014, har medført at mange elever enten ikke længere har tid, eller er for trætte, til at deltage i idrætsforeningernes aktiviteter om eftermiddagen og i aftentimerne (Østergaard, et al., 2015). Samtidig opleves også, at en konsekvens af idrætsforeningernes deltagelse i skoledagen kan være, at eleverne oplever, at de har dyrket nok idræt, og dermed ikke længere søger idrætsforeningerne efter skoletid. Er dette tilfældet bliver idrætsforeningernes deltagelse i skoledagen snarere en begrænsning for elevernes deltagelse i flere forskellige fællesskaber – og idrætten som et frirum begrænses i dette tilfælde også.

I **Analysen** fremkommer et billede af, at idrætsforeningerne stilles ulige i deres muligheder for at indgå i samarbejde med skolerne. Blandt andet er foreningerne afhængige af, hvilken strategi den kommunale

forvaltning lægger for samarbejde, i form af hvilke tilskud der gives herfra. I den forbindelse bliver foreningernes ressourcer, i form af instruktører, i nogle tilfælde afgørende. I atletikklubbens tilfælde har de ikke instruktører, der har mulighed for at indgå i skoledagen, og har således ikke mulighed for at imødekomme kommunens krav om, at for at modtage midler fra kommunen skal foreningen være i stand til at indgå aftaler med alle kommunens skoler. En kommunal strategi af denne type henvender sig hovedsageligt til foreninger af en vis størrelse, der besidder de nødvendige ressourcer, og det bliver således også disse foreninger, der får adgang til skolen som rekrutteringsplatform. I dette tilfælde kan kravet om 'Den åbne skole' muligvis bidrage til at skabe et større skel mellem store og små foreninger. En kommunal strategi af denne type lægger samtidig op til udvikling af en samarbejdsmodel, som kan gennemføres på samme vis på mange skoler. Dette er sandsynligvis tilfældet i volleyballklubben, der grundet deres instruktørers mulighed for at indgå i skoledagen kan tage kontakt til mange skoler og tilbyde et færdigudviklet volleyballforløb. Ud fra undersøgelsen af de to udvalgte samarbejder ses der dog i den forbindelse tendenser til, at samarbejde med kommunen, og dermed udvikling af en samarbejdsmodel, medfører mange interdependenskæder. Dette skaber stor afstand fra beslutningstagerne til udøverne af samarbejdsmodellen, hvilket, som **Analysen** viser, kan medføre, at aktørerne på det udførende niveau ikke selv inddrages i dialogen om samarbejdets udformning og indhold. Atletikklubben, der har færre ressourcer end volleyballklubben, har ikke på samme måde mulighed for at indgå samarbejde med mange skoler, og har i forlængelse heraf ikke udviklet et forløb tilpasset skolesamarbejderne. Foreningens samarbejde med skoler etableres på baggrund af skolernes henvendelse til foreningen, og disse samarbejder bliver i forlængelse heraf udviklet ud fra den enkelte skoles interesser, og kan dermed ikke nødvendigvis overføres til andre skole-samarbejder. Som det fremgår af **Analysen**, medfører denne tilgang, hos atletikklubben, færre interdependenskæder, og dermed større involvering af de udførende aktører. Lærer og instruktør har selv indgået en aftale om, hvordan samarbejdet skal forløbe, og har således en fælles forståelse af undervisningens udformning og indhold. I forlængelse heraf kan der således ses både mulighedsskabende og begrænsende tendenser i den kommunale strategi, i forhold til hvorvidt denne bidrager til udvikling af en samarbejdsmodel eller ej.

I forbindelse med idrætsforeningernes inddragelse i skoledagen melder der sig for nogen et spørgsmål af ideologisk karakter i form af, hvorvidt det overhovedet er foreningernes opgave at indgå i sådanne samarbejder. Som det fremgår af **Indledningen**, er det frivillige foreningsliv de seneste år blevet inddraget i flere og flere offentlige opgaver og samarbejder, blandt andet med udgangspunkt i de tanker om foreningernes velfærdspotentiale, der ligger bag 'Frivillighedschartret' og 'Den nationale civilsamfundsstrategi'. Det er formentlig også disse tanker der ligger til grund for, at skolereformen anno 2014 stiller krav til skolerne om at inddrage foreningslivet i undervisningen. En bestyrelsesformand der ikke er tilhænger af denne udvikling, udtaler:

Det vil jeg sætte stort spørgsmålstegn ved. Jeg ser det lidt som, 'det skubber vi lige ud til de frivillige, fordi så skal vi ikke lige belemres med det'. Og så bliver der bare mere og mere der skal drives af de frivillige kræfter (...) Foreningerne er frivillige foreninger der er startet op med en idrætsfunktion, ved at tilbyde de unge mennesker at de kan udøve deres idræt, og ikke fokuseret på læring i skolen. Vi har ikke nogen steder i vedtægterne noteret at vi skal være sparringspartnere med skolerne omkring indlæring. (Østergaard, et al., 2015)

Bestyrelsesformanden ser det ikke som idrætsforeningernes opgave at bidrage til skolernes undervisning, og antyder samtidig en bekymring for, at flere og flere opgaver lægges over til foreningerne og de frivillige kræfter. I den forbindelse melder der sig et spørgsmål om, hvilken betydning denne udvikling har for foreningernes karakter. Og når man undersøger netop idrætsforeninger melder sig samtidig også spørgsmålet: Hvad sker der med idrættens karakter, når denne bliver en del af skolen?

Ud fra Elias' studier af forskellen mellem arbejdsliv og fritidsliv, i form af målet med aktiviteter i de to arenaer, kan man argumentere for, at 'Den åbne skole' og tankerne om at inddrage idrætten som en del af skoledagen bidrager til en ændring i idrættens karakter. I idrætsforeningen er idræt et mål i sig selv, og en aktivitet man udfører af lyst. Gennem 'Den åbne skole' bliver idrætten et middel i opfyldelsen af skolens mål, og er ikke længere noget man kan vælge til af lyst, men bliver derimod en pligt. Dette kan muligvis bidrage til, at nogle elever vil komme til at opleve idrætten, og idrætsforeningerne, som en del af skoledagens forpligtelser, og dermed holde sig væk fra foreningerne.

Idrætten som et middel fremfor som et mål i sig selv kan der også ses tendenser til i foreningslivet selv, særligt hos den type af foreninger der i **Indledningen** betegnes som velfærdsforeninger. Som beskrevet har disse foreninger en service- og markedsorienteret tilgang til foreningslivet, og samarbejde med skoler bliver for mange af denne type foreninger en ydelse, som de modtager betaling for. Disse foreninger har ofte ansatte i foreningen, hvis opgave blandt andet er at varetage samarbejder med skoler og andre institutioner, og denne type forening rammes således ikke af den udfordring det kan være at finde frivillige, der har mulighed for at indgå i skoledagen. I volleyballklubbens samarbejde med Tranevej Skole ses der tendenser til, at foreningen nærmer sig denne model, idet instruktørerne lønnes for deres deltagelse i samarbejdet. Da jeg i et interview med en skoleleder i forbindelse med CUR-projektet fortæller om, at nogle foreninger har ansatte til blandt andet at varetage samarbejder med skoler og andre institutioner, noget som de i øvrigt tager betaling for, udtrykker han: *"Det er en gradbøjning af en forening, vil jeg sige"* (Østergaard, et al., 2015). Og spørgsmålet er, hvad denne udvikling indenfor foreningslivet, eller dele heraf, har af betydning for netop foreningslivet.

Den historie, som idrætsforeningerne er en del af, og som i **Analysen** viser sig at have betydning for de relationer de indgår i, er et selvstændigt og uafhængigt foreningsliv. Men hvad sker der med denne

selvstændighed, når foreningen bliver en del af en anden sektor? Selvstændigheden bidrager til, at det står den enkelte forening frit for, hvorvidt de vil indgå i samarbejder med skolen, men idet 'Den åbne skole' er en del af folkeskoleloven og forpligter både skoler og kommuner, bliver foreningerne som helhed også en del af denne forpligtelse. Som det fremgår af **Analysen**, påvirker det blandt andet forholdet mellem idrætsforeningen og kommunen, og i de tilfælde hvor der etableres et samarbejde mellem disse aktører i forbindelse med 'Den åbne skole', kan det diskuteres, hvorvidt der sker et brud med foreningens selvstændighed, idet de gennem dette samarbejde forpligtes af de bestemmelser, der er udformet i forbindelse med 'Den åbne skole'. I forbindelse med 'Den åbne skole' opstår der nye interdependenskæder mellem den kommunale forvaltning og idrætsforeningerne, og der ses således tendenser til en stærkere statslig påvirkning af foreningslivet. Ifølge Thing og Ottesen (2010), som også nævnt i **Indledningen**, har idrætten aldrig kunnet ses som uafhængig, men snarere som i et gensidigt afhængighedsforhold med staten, men spørgsmålet er, om man ved at stille direkte krav om samarbejde mellem forening og skole udfordrer dette gensidige afhængighedsforhold i en retning mod et ulige forhold, hvor staten er den styrende part. 'Den åbne skole' stiller krav til skolerne om at inddrage idrætsforeningerne i skolens undervisning ud fra en tanke om, at dette kan bidrage til elevernes læring og samtidig præsentere eleverne for de muligheder, der ligger i det lokale foreningsliv. Dette giver samtidig idrætsforeningerne mulighed for at nå en gruppe børn og unge, som de måske ellers ikke ville være nået ud til, og dermed mulighed for at rekruttere nogle af disse børn og unge. Kravet om 'Den åbne skole' bidrager dog samtidig til nye interdependenskæder og dermed nye styrende elementer i et ellers selvstyrende foreningsliv. Et interessant spørgsmål i denne sammenhæng er, hvordan disse tendenser mon vil påvirke det frivillige foreningsliv på længere sigt?

*I ovenstående diskussion er mulige udviklingstendenser som følge af kravet om 'Den åbne skole' diskuteret. Dette både i forhold til at forstå relationen mellem skole og idrætsforening, samt i forhold til et bredere perspektiv. I følgende kapitel vil specialets **Konklusion** præsenteres, hvori specialets problemformulering vil besvares.*

Konklusion 6

Interessen for dette speciale tager sit udgangspunkt i 'Den åbne skole', en del af skolereformen anno 2014. Heri forpligtes skoler til at indgå samarbejder med de lokale idrætsforeninger. Et interessant aspekt ved sådanne samarbejder er, at skolen er en offentlig instans, mens idrætsforeningen tilhører den frivillige sektor. Det er således to forskellige områder, der står for forskellige værdier, forskellige formål og forskellig organisering, der skal mødes og samarbejde. I forlængelse heraf tager dette speciale udgangspunkt i problemformuleringen:

Hvordan kan man i et figurationssociologisk perspektiv forstå relationen der skabes mellem skole og idrætsforening i forbindelse med kravet om 'Den åbne skole'?

Norbert Elias' figurationssociologiske perspektiv danner udgangspunkt for undersøgelsen af problemformuleringen. Heri ligger et fokus på historie, interdependens og (magt)relationer. Til besvarelse af problemformuleringen er der, med udgangspunkt i disse tre fokuspunkter, udarbejdet tre arbejdsspørgsmål, som således skal bidrage til en forståelse af relationen mellem skole og idrætsforening i forbindelse med kravet om 'Den åbne skole'. Det empiriske grundlag for undersøgelsen består af interview og observationer af to skolers samarbejde med henholdsvis en atletikklub og en volleyballklub.

Ud fra første arbejdsspørgsmål har jeg undersøgt; *Hvilken betydning henholdsvis skolens og foreningens historie har for relationen*. Det belyses her, hvordan skolens og foreningens baggrund påvirker deres incitament for at indgå i samarbejdet. Den ene skole i undersøgelsen prioriterer ikke samarbejde med idrætsforeninger, og har i den forbindelse ikke selv været opsøgende i forhold til etablering af det undersøgte samarbejde. Den anden skole ser derimod samarbejdet med idrætsforeninger som en mulighed for at opkvalificere elevernes idrætsundervisning, og har derfor selv været opsøgende i forhold til at indgå samarbejde. Idrætsforeningerne er, som en del af den frivillige sektor, mere frit stillede i forhold til 'Den åbne skole'. Dette betyder, at deres incitament for samarbejde med skolen ikke nødvendigvis relaterer til oplægget til 'Den åbne skole', men snarere har fokus på foreningens eget udbytte af et samarbejde, blandt andet i form af rekruttering. Samtidig påvirkes foreningerne af, at de består af frivillige kræfter, hvorfor det ikke er alle deres instruktører, der har mulighed for at deltage i skoletiden, da de er på arbejde eller studerer. Hvorvidt de

er opsøgende eller ej i forhold til skole-samarbejder afhænger således af, hvorvidt de har ressourcer til at indgå i disse samarbejder.

Ud fra andet arbejdsspørgsmål har jeg undersøgt; *Hvordan man kan forstå relationen ud fra begrebet om interdependens*. Til undersøgelsen af dette har jeg foretaget en analytisk konstruktion af samarbejderne som en figuration, og herudfra undersøgt de interdependensforhold der skabes heri. Her fremkommer i analysen en forskel i kompleksiteten i de to samarbejder. Kommunen står i skolereformen som ansvarshavende for at fastlægge rammerne for 'Den åbne skole', og den kommunale forvaltning indgår således som en del af den konstruerede figuration. Analysen af de to samarbejdsfigurationer viser, at den kommunale forvaltnings økonomiske strategi har betydning for foreningernes mulighed for samarbejde. Volleyballklubben modtager midler fra kommunen til at lønne de instruktører, der deltager i skole-samarbejder. Herigennem bliver foreningen i stand til at samarbejde med mange skoler, hvorfor der i klubben er blevet udpeget en koordinator til at organisere alle disse samarbejder. Atletikklubben modtager derimod ikke midler fra kommunen, hvilket er medvirkende til, at denne forening ikke på samme måde har mulighed for at indgå samarbejde med mange skoler. De enkelte samarbejder de indgår i, bliver varetaget af en enkelt instruktør fra foreningen, som er gået på pension, og disse samarbejder bliver således mere personbårne. Den kommunale forvaltnings strategi kan således have betydning for, hvorvidt der i foreningen skabes mulighed for at udvikle en samarbejdsform, der kan favne mange samarbejder eller ej. Derudover påvirker dette kompleksiteten i samarbejdet, i form af hvor mange aktører der er involveret i samarbejdet. Analysen peger på en tendens til, at dette har afgørende betydning for samarbejdets udfald i form af undervisningspraksissen. I atletik-samarbejdet foregår al dialog om samarbejdet mellem den pensionerede instruktør og den lærer, som har henvendt sig til foreningen. De er således ikke påvirket af andre aktører i figurationen. Lærer og instruktør forbereder i dette tilfælde undervisningen sammen, hvilket bidrager til, at lærer og instruktør oplever undervisningen som en fælles opgave. I volleyball-samarbejdet foregår dialogen omkring samarbejdets udformning mellem en koordinator fra foreningen og en koordinator fra skolen, hvorefter disse to videreformidler aftalen til den lærer og instruktør, der skal udføre samarbejdet. I dette tilfælde indgår lærer og instruktør ikke i en dialog forud for samarbejdet, og de oplever således ikke på samme måde undervisningen som en fælles opgave.

Ud fra tredje arbejdsspørgsmål har jeg undersøgt; *Hvilke magtbalancer der konstrueres i relationen mellem skole og forening*, idet disse bidrager til en forståelse af det forhandlingsspil om status og position i den nye figuration, der skabes mellem skole og idrætsforening i etableringen af 'Den åbne skole'-samarbejder. Analysen peger her på, at skolens og foreningens incitament for at indgå i samarbejde, og dermed i hvilken grad de er afhængige af den anden part, påvirker magtbalancen i relationen. Volleyballklubben er den opsøgende part i det ene samarbejde, både i forhold til kontakt til skolen og i forhold til at søge midler fra

kommunen. Sammenholdt med at skolen ikke prioriterer samarbejdet, er skolen i dette tilfælde mere afhængig af foreningen end omvendt. Der ses således tendenser til en konstruktion af en ulige magtbalance. Foreningens mindre afhængighed af skolen end omvendt kommer til udtryk ved en stigmatisering af skolen fra foreningens side i form af, at både bestyrelsesformand, koordinator og instruktør fra foreningen tilskriver deres egen profession mere værdi end skolens. I undervisningspraksissen tilskriver læreren sin egen funktion i samarbejdet som mindre værd end instruktørernes, hvilket bidrager yderligere til den ulige magtbalance. Grundet kompleksiteten i dette samarbejde kan en magtbalance ligeledes konstrueres mellem det koordinerende og det udøvende plan, som kommer til udtryk ved en afhængighed fra lærer og instruktørs side, i forhold til hvad de to koordinatorene beslutter. Dette forhold betyder, at lærer og instruktør ikke får mulighed for at skabe en fælles forståelse af undervisningspraksissen, og dermed en mulighed for at indgå mere ligeværdigt i denne praksis. I det andet samarbejde mellem atletikklubben og Lysbjerg Skole har det koordinerende niveau overgivet koordineringen af samarbejdet til det udøvende niveau, og lærer og instruktør er således ikke påvirket af andre i figurationen i forhold til planlægning af samarbejdets udformning. At lærer og instruktør sammen planlægger undervisningen bidrager til, at de begge deltager ligeværdigt i undervisningspraksissen. Samtidig anerkender begge parter værdien af den andens profession, og tendenser til en konstruktion af en lige magtbalance fremkommer.

I konstruktionen af samarbejderne som en figuration spiller eleverne også en rolle, og særligt i selve undervisningspraksissen påvirker de konstruktionen af magtbalance i relationen mellem lærer og instruktør. Begge elevgrupper tilskriver instruktørernes faglige kunnen en betydning for undervisningspraksissen, men særligt lærernes position viser sig at være vigtig for eleverne, idet de oplever en tryghed i relationen til læreren, som ikke på samme måde er til stede i relationen til instruktøren. Elevernes oplevelse af undervisningspraksissen viser, at en relation mellem lærer og instruktør der danner udgangspunkt for en konstruktion af en lige magtbalance, stemmer overens med elevernes behov i forhold til, at læreren indtager en betydningsfuld position i undervisningspraksissen. Analysen peger på, at det, i et samarbejde etableret ud fra et komplekst netværk af aktører, er vigtigt, at der foregår en dialog mellem lærer og instruktør, som kan skabe mulighed for en fælles forståelse af undervisningspraksissen og dermed mulighed for, at lærer og instruktør indgår ligeværdigt i denne praksis.

Historiens betydning for incitament og mulighed for samarbejde, incitamentets betydning for den gensidige afhængighed, den gensidige afhængigheds betydning for magtbalance i figurationen og dermed for parternes position heri; den kommunale strategis betydning for foreningernes mulighed for samarbejde, og dermed for samarbejdets kompleksitet, kompleksitetens betydning for samarbejdets udformning og ikke mindst for samarbejdets udfald i form af undervisningspraksissen – alle disse mange faktorer, og deres indbyrdes påvirkning, bidrager til en forståelse af den relation, der skabes mellem skole og idrætsforening i forbindelse

med kravet om 'Den åbne skole'. Samtidig bidrager de til en forståelse af, hvorfor og hvordan disse faktorer er medvirkende til, at disse samarbejder udvikler sig på forskellig vis.

Det figurationssociologiske perspektivs processuelle syn bidrager til en tydeliggørelse af, at 'Den åbne skole'-samarbejder er en proces i stadig udvikling, som påvirkes af både den nutidige kontekst, som skole og idrætsforening skaber sammen, og af den historiske kontekst de to parter hver især kommer fra. Gennem det figurationssociologiske perspektiv tydeliggøres ligeledes den gensidige påvirkning mellem makro- og mikroniveau, som indgår i dette perspektiv. 'Den åbne skole' udformes som en statslig politik på makroniveau, som skal rammesættes af den kommunale forvaltning, som ligeledes hører hjemme på makroniveau. Bestemmelserne på dette niveau får betydning for, hvordan relationen mellem skole og forening, i de enkelte samarbejder, udvikler sig. Denne relation udvikler sig på mikroniveau, ud fra enkeltindviders handlinger, og kommer således til udtryk i mange forskellige udfald af 'Den åbne skole'. Dette understøttes af figurationssociologiens forståelse af, at individers målrettede handlinger ofte ender i utilsigtede udfald. Rammerne for 'Den åbne skole' er meget åbne, og samarbejderne udvikles således ud fra, hvordan de individer der er til stede i det enkelte samarbejde, forstår og handler ud fra dette. De handler ud fra, hvad der er muligt i den kontekst, hvori de befinder sig, og ud fra deres interesse i samarbejdet. Således påvirker handlingerne på mikroniveau udformningen af de bestemmelser, der er truffet på makroniveau.

Litteraturliste

- Bjerregaard, J., Nielsen, G. & Ottesen, L., 2009. *Trænere i den frivillige idræt - personlige projekter og velfærdsopgaver*. Institut for Idræt, Københavns Universitet.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L., 2010. *Kvalitative metoder - en grundbog*. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- DIF & DGI. *Samarbejde mellem folkeskolen og idrætsforeningen - modeller til inspiration*.
- Dunning, E. & Hughes, J., 2013. *Norbert Elias and Modern Sociology - Knowledge, Interdependence, Power, Process*. 1. udgave. Bloomsbury.
- Elias, N., 1978. *What is Sociology?*. 1. udgave. Columbia University Press.
- Elias, N., 1994. *The civilizing process*. Engelsk oversættelse. Blackwell Publisher.
- Elias, N. & Dunning, E., 1986. *Quest for Excitement: Sport and Leisure in the Civilizing Process*. 1. udgave. Blackwell Publishers.
- Elias, N. & Scotson, J. L., 1994. *The Established and the Outsiders*. Engelsk udgave. SAGE.
- Flyvbjerg, B., 2010. Fem misforståelser om casestudiet. I: S. Brinkmann & L. Tanggaard, *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, pp. 463-488.
- Fridberg, T. & Henriksen, L. S., 2014. *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. SFI - Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Frivillighedschartret, 2013. *Charter for samspil mellem den frivillige verden og det offentlige*. Social- og integrationsministeriet, Kulturministeriet, Økonomi- og indenrigsministeriet, Ministeriet for sundhed og forebyggelse.
- Gundelach, P., 2011. *Små og store forandringer - danskernes værdier siden 1981*. Hans Reitzels Forlag.
- Halkier, B., 2008. *Fokusgrupper*. Forlaget Samfundslitteratur.
- Ibsen, B., Thøgersen, M. & Levinsen, K., 2013. *Kontinuitet og forandring i foreningslivet*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.
- Infomedia, 2015. *Infomedia*. [Online]
Available at: <http://infomedia.dk/mediarkivet/>
- Jacobsen, M. H., 2007. Norbert Elias - om et sociologisk fænomens forsinkede anerkendelse i anledningen af udgivelsen af et attenbinds samleværk. *Dansk Sociologi*, 18(2), pp. 75-87.
- Jacobsen, M. H., 2009. Norbert Elias - Figurationssociologi og sociale fantasier. I: M. Hansen, red. *50 samfundstænkere*. Gyldendal, pp. 335-350.
- Jacobsen, M. H., 2015. Metodologiske perspektiver. I: M. H. Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard, red. *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. Hans Reitzels Forlag, pp. 539-574.

- Jakobsen, A. H. et al., 2014. *F for fremtid - hvordan fremtidsværkstedet kan anvendes som innovativ evalueringsform*.
- KL, 2013. *Den åbne skole*, Kommuneforlaget A/S.
- Krieken, R. v., 2002. *Norbert Elias*. Dansk udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H. K., 1999. *Deltagende observation - introduktion til en forskningsmetodik*. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Kulturministeriet, 2009. *Idræt for alle. Breddeidrætsudvalgets rapport - baggrund og analyse*. Kulturministeriet.
- la Cour, A. M., 2011. *Idrætsforeningers Velfærdspotentiale - En sociologisk analyse af sammenhængen mellem velfærdspolitik, social kapital og socialt entreprenørskab i 21 idrætsprojekter for vanskeligt stillede, overvægtige børn*. Institut for Idræt og Ernæring, Københavns Universitet.
- Laub, T. B., 2012. *Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten*. Idrættens Analyseinstitut.
- Mennell, S., 1992. *Norbert Elias - An Introduction*. 2. udgave. Blackwell Publishers.
- Ministeriet for børn, 2015. *Den åbne skole*. [Online]
Available at: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Den-aabne-skole>
- Ministeriet for børn, 2015. *Folkeskolen*. [Online]
Available at: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen>
- Nagbøl, S., 1999. Om idræt, sociologi og historie i oplevelsessamfundet. I: J. Hansen & T. Skovgaard, red. *Folkekultur og finkultur - idræthistorisk årbog 1999*. Odense Universitetsforlag, pp. 157-194.
- Olofsson, G., 2007. Norbert Elias. I: H. Andersen & L. B. Kaspersen, red. *Klassisk og moderne samfundsteori*. Hans Reitzels Forlag, pp. 409-424.
- Ottesen, L. & Thing, L. F., 2013. *Metoder i idrætsforskning*. 1. udgave. Munksgaard.
- Regeringen, 2010. *National samfundsstrategi - en styrket inddragelse af civilsamfundet og frivillige organisationer i den sociale indsats*. Regeringen.
- Retsinformation, 2014. *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen - Undervisningsministeriet*. [Online]
Available at: <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=163970>
- Thing, L. F. & Ottesen, L., 2010. The autonomy of sports: negotiating boundaries between sports governance and government policy in the Danish welfare state. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(2), pp. 223-235.
- Villadsen, K., 2008. Skabelsen af det moderne subjekt. *Tidsskriftet antropologi*, Nr. 55, pp. 85-110.
- Østergaard, S., Juul, K. G., Aabo, S. & Jakobsen, A., 2015. *Skole og foreningsliv i bevægelse - et baggrundsnotat* Center for Ungdomsstudier.

'Skole og foreningsliv i bevægelse'

- et udviklingsprojekt, der bevæger børn og unge i skoler og idrætsforeninger!

1. INDLEDNING

Et blandt flere vigtige fokuspunkter i skolereformen er **bevægelsens betydning for børn og unges indlæringssevne**, og aktuelt udfoldes der på skolerne stor kreativitet i forhold til at opgradere skolerne medarbejdere, således at de formår at kunne integrere spændende bevægelses- og idrætsaktiviteter i en hektisk og længere skolehverdag.

I landets mange idrætsforeninger er der i udgangspunkt stor begejstring i forhold til skolereformens større fokus på bevægelse, og der fornemmes en stor velvilje i forhold til – i det omfang, det er praktisk muligt – at være en del af 'bevægelsesprojektet' i folkeskolen.

På samme tid spores der dog også en vis famlen i forhold til, **hvad foreningslivet konkret kan byde ind med i forhold til skolereformens bevægelsesdagsorden**, dels i forhold til, om man har de 'rigtige' produkter, dels om man i et foreningsliv præget af frivillighed, kan finde de nødvendige menneskelige ressourcer, således at man som forening aktivt kan medvirke i løbet af en skoledag.

Hertil kommer en begrundet bekymring i forhold til, hvilken betydning skolereformen fremadrettet har for medlemstal og aktivitetsniveau i landets idrætsforeninger. Nogle steder oplever man allerede nu, at medlemmer bruger den længere skoledag som argument, når de fravælger at deltage i den foreningsbaserede idræt. Den længere skoledag øger også presset på idrætsfaciliteterne, fordi det tidsrum, i hvilket der kan trænes, bliver kortere.

Er der i det hele taget et problem?

Et relevant spørgsmål i denne sammenhæng er, hvorvidt det reelt er et problem, at en måske større andel af børn og unges idrætsaktiviteter henlægges til skolen? Ud fra en snæver 'sundhedsvinkel' er det næppe problematisk - det vigtigste er, at pulsen kommer op, og i den sammenhæng er den organisatoriske ramme ikke så vigtig! Hvis man anlægger et lidt bredere samfundsmæssigt perspektiv, kan man dog godt argumentere for, **at det er potentielt problematisk, hvis stadig flere børn og unge fravælger foreningsbaserede idrætsaktiviteter**, fordi det også betyder, de går glip af muligheden for at være en del af en arena, der bl.a. er kendetegnet ved:

- At det ikke er aktiviteter, man **skal** være en del af, men aktivt selv **vælger** at være en del af – m.a.o. et læringsrum kendetegnet ved frivillighed, hvilket må formodes at være vigtigt for den gruppe af elever, som ikke altid oplever, at deres møde med skolen er specielt konstruktivt!

- Muligheden for - i en hverdag, hvor børn og unge primært er sammen med andre, der er +/- 1 år ældre/ynge end dem selv - at være en del af **intergenerationelle fællesskaber**, hvor der også er muligheder for at møde såkaldt gode sekundære voksne, der ikke giver karakterer!
- At være en del af et foreningsfællesskab med **mulighed for at tage ansvar** i form af funktioner som træner/instruktør/ dommer m.v. – og dermed erhverve sig vigtige realkompetencer omkring ledelse og organisering i praksis.

Vi tror på den danske foreningsmodel, men ...

Dette udviklingsprojekt har som sit udgangspunkt en stor tro på den danske foreningsmodel som et potentielt vigtigt bidrag i forhold til både det enkelte barn og unges dannelsesprojekt og sammenhængskraften i det danske samfund.

Samtidig er det dog vigtigt at pege på, at foreningsmodellen er under **kontinuerlig forandring**, og reelt er mødet med folkeskolereformen og den faglighed, som skolen repræsenterer, en **gylden mulighed for den foreningsbaserede idræt** at 'gentænke' sit projekt: Hvad er det egentlig, man vil med børn og unge – udover at lære dem at slå flikflak og spille fodbold? Er der andre måder at organisere den lokale idræt på – og kan man samme med skolen udnytte de lokale faciliteter bedre? Kan man i samarbejde med skolen blive bedre til at hjælpe de såkaldt 'idrætssvage' elever til et liv, der i højere grad er kendetegnet ved bevægelse?

Projektet skal således forstås som et bidrag til dels den kontinuerlige forandringsproces, som er nødvendig, hvis den foreningsbaserede idræt også fremadrettet skal kunne formå at tiltrække flertallet af børn og unge, dels som et helt konkret bidrag i forhold til at gøre det lokale foreningsliv til en attraktiv spiller i udrulningen af ideen om 'den åbne skole'.

2. FORMÅL

Med afsæt i ovenstående har projektet til formål:

- At afdække skolereformens 'virkningshistorie' i forhold til foreningslivet.
- At finde de lokale 'eksemplariske' samarbejder mellem skoler og foreningsliv, der kan være til inspiration for både foreninger og skoler i forhold til at indgå i et tættere lokalt samarbejde med henblik på en videreudvikling af ideen om 'den åbne skole'.
- At afprøve disse 'eksemplariske modeller' med henblik på i praksis at teste, om de er overførbare til andre kontekster.
- At udvikle konkrete inspirationsmaterialer og værktøjer, der medvirker til, at lokale foreningers positive holdning til skolereformens bevægelsesdagsorden udmøntes i en lokal praksis – i et partnerskab med en lokal skole, hvor afsættet ikke kun er en aktivitets- men også en læringsdagsorden

3. 'FIRE I ÉN' – INTRO TIL PROJEKTETS FORSKELLIGE DELPROJEKTER

Udviklingsprojektet er tænkt som et hele, men udfoldes i fire delprojekter. Disse vil blive beskrevet i det følgende:

3.1 Delprojekt 1: 'Vi gør tro til viden' - indledende survey

Målsætning: At give en statusopdatering på skolereformens betydning for foreningslivet ét år efter skolereformens indtræden samt at afdække, i hvilket omfang skolerne oplever, at foreningerne i praksis har 'produkter' som ressourcer, der gør idrætsforeningerne til en attraktiv samarbejdspartner i forbindelse med bestræbelserne på at udfolde indholdet i den 'åbne skole'.

Mere konkret er der fokus på at afdække følgende:

- Hvordan man i de lokale foreninger oplever virkningen af skolereformen i forhold til medlemsantal, faciliteter, rekruttering af trænere m.v.
- I hvilket omfang foreningerne oplever at have 'produkter', som de kan byde ind med i forhold til en læringsdagsorden, samt hvorvidt foreningerne oplever at have de fornødne ressourcer til konkret at medvirke i skolernes idræts- og bevægelsesaktiviteter.
- I hvilket omfang skolerne oplever, at idrætsforeningerne har relevante 'produkter' i forhold til at forfølge ideen om 'den åbne skole'.
- I hvilket omfang de lokale idrætsforeninger har indgået partnerskaber med de lokale skoler, samt hvilke typer af partnerskaber, der er tale om.
- I hvilket omfang foreningerne oplever at være en del af de eksemplariske samarbejder, der kan være til inspiration for andre.
- Hvordan man på kommunalt niveau har håndteret skolereformen, herunder om der fra politisk- og /eller forvaltningsmæssig side er indikeret retningslinjer i forhold til et samarbejde mellem idrætsklubber og skole – og i givet fald – om disse retningslinjer har betydning i forhold til, hvor meget børn og unge konkret bevæger sig.

Metode:

- En e-survey blandt de foreninger, som DGI og DIF har kontakt med, med henblik på at:
 - a) undersøge, hvordan foreningerne oplever konsekvensen af skolereformen og
 - b) finde de 'eksemplariske' projekter – set fra et foreningsperspektiv.
- En e-survey blandt landets idrætsråd/idrætssamvirker med henblik på at:
 - a) få kortlagt, hvordan de oplever konsekvensen af skolereformen og
 - b) finde de 'eksemplariske' projekter – set fra et foreningsperspektiv.

- En e-survey blandt de kommunalt ansatte idræts- og fritidskonsulenter med henblik på at
 - a) få kortlagt, hvordan de oplever konsekvensen af skolereformen og
 - b) finde de 'eksemplariske' projekter – set fra et foreningsperspektiv
- Interviews med idræts- og fritidskonsulenter i de 20-25 kommuner, som DIF/DGI udpeger som 'velfungerende' idrætskommuner, med henblik på en uddybning af kommunens besvarelse med specielt fokus på, hvilke rammer, der er udstukket fra det politisk-/forvaltningsmæssige niveau.
- Interviews med op til 25 skoleledere med henblik på at kunne afdække skolernes møde med idrætsforeningerne
- Interviews med op til 25 bestyrelsesformænd fra landets idrætsforeninger med henblik på at kunne afdække idrætsforeningernes møde med skolerne

'Produkt' og formidling: Et foreløbigt notat på max 30-35 sider, der:

- Kan fungere som en 'temperaturmåler' på foreningernes møde med skolereformen 'år 1' i forhold til medlemstal, faciliteter m.v.
- Kan give en indikation på typen af partnerskaber mellem foreninger og skoler.
- Kan give en pejling på, hvilke udfordringer foreningerne oplever i mødet med skolerne, herunder deres eventuelle behov for opkvalificering i forhold til at kunne tale ind i en læringsdagsorden.
- Kan give et overordnet billede af den kommunale håndtering af idrætsrådets møde med skolereformen, herunder hvilke rammer man har udstukket i forhold til et samarbejde.
- Kan pege på mulige eksemplariske partnerskaber.

Notatet færdiggøres med udgangen af august måned 2015 og præsenteres i diverse relevante fora i DIF, DGI og KL samt i forbindelse med konferencen: 'Idrættens udfordringer 2015'.

Tidsplan:

Maj 2015:

Udsendelse af e-survey til foreninger, skoler, kommuner og idrætsråd.

Juni 2015:

Interviews med skoleledere og idrætskonsulenter og bestyrelsesformænd.

Juli- august 2015:

Udarbejdelse af foreløbigt notat.

3.2 Delprojekt 2: 'Lokale historier med nationalt impact' – et udviklingsprojekt med et indlagt 'loop'

Målsætning: At identificere op til 25 'eksemplariske' projekter, der kan være til inspiration for lokale samarbejder mellem forening og skole, afprøve disse mhp. at vurdere overførbareheden til andre lokale kontekster, samt udarbejde et 'nationalt' inspirationskatalog, der kan fungere som katalysator i forhold til, at flere idrætsforeninger byder ind i forhold til den 'åbne skole'.

Metode: Med afsæt i op til 50 interviews med de foreninger, der – i den indledende e-survey - angiver at have gode samarbejder med skolen, udvælges op til 25 projekter til afvikling af lokale feltstudier. Med feltstudier menes der i denne sammenhæng, at observatøren deltager i aktiviteten samt interviewer relevante aktører fra skolen: Skoleleder, lærere, elever og fra foreningslivet: Trænere, instruktører, ledelse – samt i de tilfælde, hvor det giver mening, repræsentanter fra den kommunale forvaltning m.v. Disse feltstudier giver afsæt for en synliggørelse af op til 25 'eksemplariske' skoleforeningssamarbejder, som vil indgå i et inspirationskatalog 1.0. Inspirationskataloget vil ligge på hjemmesider hos DGI/DIF/KL/Kulturministeriet m.fl. og kan anvendes af alle interesserede foreninger og skoler. Inspirationskataloget præsenteres endvidere på tre-fire regionale temadage, hvor målgruppen er idrætsforeninger, der ønsker at indgå i partnerskaber med lokale skoler.

Herefter indgås partnerskabsaftaler med op til 25 skoler og idrætsforeninger med henblik på at afprøve disse projekter i en anden lokal kontekst. I forbindelse med såvel implementering, evaluering og dokumentation tilbydes foreningerne ekstern konsulenthjælp – dels i form af en 'hotline', dels i form af mulighed for konsulentbesøg.

Projekterne afprøves, dokumenteres og evalueres – dokumentation og evaluering udføres af en ekstern konsulent - og danner udgangspunkt for det endelige inspirationskatalog 2.0. Inspirationskataloget vil give bud på mulige modeller for samarbejde, konkrete samarbejdsprojekter, idrætsaktivitet som et alternativt læringsrum, partnerskabsaftaler og andre konkrete redskaber, der kan være med til at understøtte det lokale samarbejde mellem skole og foreningsliv.

Produkter og formidling:

- Inspirationskatalog 1.0 og 2.0 offentliggøres i hhv. november 2015 og 2016.
- Fire regionale temadage i oktober 2015 med fokus på 'det gode samarbejde mellem skole og foreningsliv'. Temadagene afvikles i samarbejde med DIF og DGI.
- Konferencen: 'Sæt både skole og foreningsliv i bevægelse' – konference i samarbejde med DIF, DGI og evt. KL (sidstnævnte er ikke bekræftet).
- Formidling via DIF og DGI's publikationer, konsulenter, kurser m.v. samt relevante hjemmesider som UVM, Kulturministeriet, KL m.v.

Tidsplan:

August-september 2015:

Indledende interviews med op til 50 skole- og foreningsledere fra de foreninger/skoler, der i den ovenfor nævnte e-survey har tilkendegivet, at deres samarbejde er potentielt 'eksemplarisk'.

September-oktober 2015:

Feltstudier i op til 25 lokale samarbejder mellem skoler og foreninger.

November-december 2015:

Offentliggørelse af 'inspirationskatalog 1.0', samt afholdelse af fire regionale temadage med specielt fokus på rekruttering af de skoler og foreninger, der skal 'reproducere' de beskrevne modeller i deres egen lokale kontekst.

Januar-april 2016:

Implementering af op til 25 lokale samarbejde mellem skoler og idrætsforeninger.

Maj-juni 2016:

Evaluering og dokumentation af projekterne.

Juni-juli 2016:

Udarbejdelse af endeligt nationalt inspirationskatalog.

Oktober 2016:

I samarbejde med DIF, DGI m.fl. afholdes konferencen: 'Skole og foreningsliv i bevægelse'.

3.3 Delprojekt 3: 'Når de fine intentioner skal udmøntes i praksis' - en komparativ analyse af kommunale idrætsstrategier i forlængelse af skolereformen

Målsætning: Med afsæt i de fire kommuner, som DIF har indgået en partnerskabsaftale med (Slagelse, Aalborg, Hedensted og Svendborg) og fire 'gennemsnitskommuner', foretages en komparativ analyse mhp. at afdække betydningen af politisk bestemte rammers betydning for etablering af samarbejder mellem skoler og foreningsliv. I analysen vil der specielt være fokus på udviklingen i børn og unges idrætsvaner, aktivitetsniveauet i de lokale foreninger, samt foreningernes oplevelse af samarbejdet med skolerne.

Metode: I samarbejde med de otte kommuners skole- og kulturforvaltninger foretages en afdækning af udviklingen i børn og unges idrætsvaner i 1., 3., 5., 7. og 9. klasse. Denne afdækning sker gennem en e-survey i efteråret 2015, som gentages i foråret 2016.

- I samarbejde med de otte kommuner foretages en e-survey blandt de idrætsforeninger, der udbyder idrætsaktiviteter målrettet børn og unge mhp. at kunne afdække udviklingstendenser i børn og unges idrætsdeltagelse, deres oplevelse af samarbejde med skolen m.v. Disse surveys foretages i maj 2015, oktober 2015 samt april 2016.
- Kontakt til et repræsentativt udvalg i foreninger i de otte kommuner – i alt 32 foreninger. Formanden/repræsentanten fra foreningen interviewes i maj 2015 og maj 2016 med henblik på en uddybning af survey.

- Interviews med idræts-/fritidskonsulenten i de otte kommuner i henholdsvis maj 2015 og april 2016.

Produkt og formidling: Rapport, som søger at dokumentere 'effekten' af de kommunale rammers betydning for både børn og unges idrætsaktivitet og for samarbejdet mellem skoler og foreninger. Derudover gives en række anbefalinger i forhold til, hvordan landets kommuner kan agere strategisk, således at de understøtter idræts- og foreningsdimensionen i folkeskolereformen.

Rapporten formidles i samarbejde med såvel DIF, DGI som KL og offentliggøres i forbindelse med en temadag for de otte involverede kommuner og andre interesserede.

Tidsplan:

Maj 2015:

E-survey blandt foreninger i 8 kommuner mhp. at afdække børn og unges idrætsmønstre, samarbejde med skoler m.v.

Interviews med op til 32 bestyrelsesformænd.

Interviews med idrætskonsulenter i de 8 kommuner.

September 2015:

E-survey (I) i 1., 3., 5., 7. og 9. klasse mhp. at på at afdække børn og unges idrætsvaner.

April 2016:

- E-survey (II) blandt foreninger i 8 kommuner mhp. at afdække børn og unges idrætsmønstre, samarbejde med skoler m.v.

- E-survey i 1., 3., 5., 7. og 9. klasse mhp. at på at afdække børn og unges idrætsvaner.

- Interviews med idrætskonsulenter i de 8 kommuner.

Maj 2016:

Interviews med op til 32 bestyrelsesformænd.

Juni-juli 2016:

Udarbejdelse af afsluttende rapport.

August 2016:

I samarbejde med DIF afholdes temadag for de otte involverede kommuner i juni 2016.

3.4 Delprojekt 4: Den åbne skole? – en afsluttende statusrapport med fokus på skolereformens betydning for børn og unges idrætsliv i og uden for foreningen

Målsætning: Med afsæt i den viden, som er opsamlet gennem projektet, eksterne data m.v. at gøre status på skolereformens betydning i forhold børn og unges idrætsvaner, samt på foreningslivets rammevilkår. Mere konkret tænkes i en afsluttende rapport med fokus på følgende temaer:

- **Skolereformen og foreningsliv i tal:** Et metaperspektiv på udvikling i medlemstal osv. med afsæt i DIF's løbende opdateringer af medlemstal, de indsamlede data vedr. antallet af partnerskaber, kommunestrategi osv.
- **Gør partnerskaber en forskel:** En intro til et komparativt studie i otte danske kommuner.
- **Når ildsjæle lader sig inspirere:** Med afsæt i de 25 feltstudier peges der på forskellige typer af samarbejder og mulige implikationer for det lokale foreningsliv.
- **Skolen og idrætsforeningerne 2.0:** Et fremadrettet visionært bud på det fremtidige samarbejde mellem skole og idrætsliv.

Produkter og formidling: En slutrapport, der præsenteres på en temadag i oktober 2016 samt i forbindelse med 'Idrættens Udfordringer' i 2016.

Tidsplan:

Maj-september 2016:

Udarbejdelse af rapport

Oktober 2016:

I samarbejde med DIF, DGI og KL afholdes konferencen: 'Skole og foreningsliv i bevægelse'.

4. HVEM STÅR BAG PROJEKTET – KORT INTRO TIL CUR

Udviklingsprojektet er designet af Center for Ungdomsstudier (CUR), som er en medlemsejet praksisorienteret forsknings- og udviklingsenhed tilknyttet UC Diakonissen, der er en del af netværket omkring professionshøjskolen Metropol.

Medarbejdergruppen udgøres af et tværfagligt team med uddannelser inden for sociologi, antropologi, idræt, samfundsvidenskab m.v. Centerets arbejdsområder er forskning og udvikling inden for områderne børn og unges fritidsliv, frafaldsanalyser, trivsel, deltagelse i foreningsarbejde og interaktionen med såkaldte 'sekundære voksne' m.v. CUR har siden 2005 været involveret i udviklingsopgaver for kommuner, ministerier, KL, DIF, DUF, DGI m.v.

Projektet er udviklet i et samarbejde med DIF og DGI, der bidrager til projektet med både økonomi og manpower, og som indgår som en naturlig del af projektets styregruppe.

Bilag 2 – Interviewguide, kommunal idrætskonsulent

Briefing

- Introduktion af interviewer:
Projektmedarbejder hos CUR på projektet 'Skole og foreningsliv i bevægelse'. Derudover i gang med min specialeafhandling, som omhandler samme emne. Interviewet vil fungere som empiri i begge projekter.
- Formål med interviewet:
At få en forståelse af den interviewedes oplevelse af samarbejdet og den interviewedes rolle heri.
- Forklaring af den semistrukturerede interviewform
- Eventuelle spørgsmål fra interviewer inden interviewets start + sikre at det er i orden, at interviewet optages.

Kommunens rolle i etableringen af samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger

- Er i involveret i etableringen af samarbejder mellem skoler og idrætsforeninger?
- Hvad er jeres rolle i denne proces?
- Kan skoler/foreninger henvende sig til jer, hvis de har brug for hjælp i processen?

Samarbejde med andre aktører

- Har i kendskab til andre aktører, der også laver tiltag i forbindelse med 'den åbne skole'? – og samarbejder i med dem?
 - Eksempelvis DIF og DGI?

Eksisterende samarbejder i kommunen

- Hvad er din oplevelse af, hvor mange samarbejder der er indledt i kommunen?
- Hvad oplever du som typiske barrierer i forhold til etablering af samarbejder?

Debriefing

- Eventuelle spørgsmål eller afsluttende kommentarer fra den interviewede.
- Tak for interviewet.

Bilag 3 – Interviewguide, skoleleder/bestyrelsesformand

Briefing

- Introduktion af interviewer:
Projektmedarbejder hos CUR på projektet 'Skole og foreningsliv i bevægelse'. Derudover i gang med min specialeafhandling, som omhandler samme emne. Interviewet vil fungere som empiri i begge projekter.
- Formål med interviewet:
At få en forståelse af den interviewedes oplevelse af samarbejdet og den interviewedes rolle heri. Derudover at undersøge, hvordan eventuelle politikker og bestemmelser har haft indflydelse på samarbejdet.
- Forklaring af den semistrukturerede interviewform
- Eventuelle spørgsmål fra informant inden interviewets start + sikre at det er i orden, at interviewet optages.

Overordnede tanker om den åbne skole

- Hvad er dine overordnede tanker om den åbne skole?

Etablering af samarbejdet

- Hvordan har processen været i forhold til etableringen af det her samarbejde?
 - Hvem har taget initiativet til samarbejdet?
 - Hvilken rolle har du haft i denne proces?
 - Har der været forventningsafstemning?
 - Har der været udfordringer undervejs i processen?
 - Hvad har fungeret godt?
 - Hvorfor?
 - Har i fået hjælp/vejledning fra kommune/DGI/DIF el. andet?

Mål for samarbejdet

- Hvad er formålet med samarbejdet for jer?
- Hvad er målsætningen for samarbejdet for jer?
- Har i snakket med skolen/foreningen om en fælles målsætning?
- Er målet at indgå i en læringsdagsorden, eller er der udelukkende fokus på aktiviteten?

Krav til samarbejdet

- Er der blevet stillet krav til jer fra nogen af de andre aktører i samarbejdet?
- Har i stillet nogen krav til de andre aktører?

Debriefing

- Eventuelle spørgsmål eller afsluttende kommentarer fra den interviewede.
- Tak for interviewet.

Bilag 4 – Interviewguide, koordinatore for samarbejdet

Briefing

- Introduktion af interviewer:
Projektmedarbejder hos CUR på projektet 'Skole og foreningsliv i bevægelse'. Derudover i gang med min specialeafhandling, som omhandler samme emne. Interviewet vil fungere som empiri i begge projekter.
- Formål med interviewet:
At få en forståelse af den interviewedes oplevelse af samarbejdet og den interviewedes rolle heri.
- Forklaring af den semistrukturerede interviewform
- Eventuelle spørgsmål fra interviewer inden interviewets start + sikre at det er i orden, at interviewet optages.

Overordnede tanker om den åbne skole

- Hvad er dine overordnede tanker om den åbne skole?

Etablering af samarbejdet

- Hvad har din rolle været i etableringen af samarbejdet?
- Har der været udfordringer undervejs i processen?
- Har der været forventningsafstemning?
 - Rollefordeling
 - Fælles målsætning
- Har i fået hjælp/vejledning fra kommune/DGI/DIF el. andet?

Formål med samarbejdet

- Hvad er formålet med at indgå i samarbejdet for jer som forening?

Krav til samarbejdet

- Er der blevet stillet krav til jer fra nogen af de andre aktører i samarbejdet?
- Har i stillet nogen krav til de andre aktører?

Debriefing

- Eventuelle spørgsmål eller afsluttende kommentarer fra den interviewede.
- Tak for interviewet.

Bilag 5 – Interviewguide, lærer/instruktør

Briefing

- Introduktion af interviewer:
Projektmedarbejder hos CUR på projektet 'Skole og foreningsliv i bevægelse'. Derudover i gang med min specialeafhandling, som omhandler samme emne. Interviewet vil fungere som empiri i begge projekter.
- Formål med interviewet:
At få en forståelse af den interviewedes oplevelse af samarbejdet og den interviewedes rolle heri.
- Forklaring af den semistrukturerede interviewform
- Eventuelle spørgsmål fra informant inden interviewets start + sikre at det er i orden, at interviewet optages.

Overordnede tanker om den åbne skole

- Hvad er dine overordnede tanker om den åbne skole ift. samarbejde mellem skole og idrætsforeninger?

Etablering af samarbejdet

- Hvordan har etableringen fundet sted?
- Hvem har været primus motor?
- Hvad har din rolle været i etableringen?
- Har der været forventningsafstemning undervejs?
 - Indhold?
- Har der været snakket om rollefordeling i samarbejdet?
 - Resultat?

Hvad er formålet med at gå ind i samarbejdet for dig?

Samarbejdet

- Hvordan oplevede du samarbejdet i dag?
- Hvordan oplever du samarbejdet generelt?
- Udfordringer ved samarbejdet?
- Hvad fungerer godt i samarbejdet?
 - Hvorfor?
- Har der fra jeres side været nogle krav til læreren/instruktøren?
 - Er de blevet opfyldt?
- Er du tilfreds med rollefordelingen i samarbejdssituationen?

Eventuelle interessante punkter fra observationen

- Under min observation af samarbejdet oplevede jeg at _____ forekom som en udfordring. Hvordan oplevede du denne situation?
- Under min observation af samarbejdet oplevede jeg at _____ fungerede godt. Hvad er din oplevelse af dette?
- Hvordan oplevede du det, da XX gjorde/sagde _____?

Hvordan ville den ideelle samarbejdssituation være for dig?

- Hvad skal der til for at nå der til?

Debriefing

- Eventuelle spørgsmål eller afsluttende kommentarer fra den interviewede.
- Tak for interviewet.

Bilag 6 - Interviewguide, elever

Briefing:

- Introduktion af interviewer:
Projektmedarbejder hos CUR på projektet 'Skole og foreningsliv i bevægelse'. Derudover i gang med min specialeafhandling, som omhandler samme emne. Interviewet vil fungere som empiri i begge projekter.
- Formål med interviewet:
At få en forståelse af de interviewedes oplevelse af undervisningen, og hvordan de oplever rollefordelingen mellem lærer og instruktør.
- Forklaring af fokusgruppeinterviewets form
- Eventuelle spørgsmål fra informanterne inden interviewets start + sikre at det er i orden, at interviewet optages.

Samarbejde med idrætsforening

- Hvad er det gode ved at idrætsforeningen er en del af undervisningen?
- Hvad er knap så godt ved at idrætsforeningen er en del af undervisningen?
- Lærer i mere/mindre?

Samarbejdet i forhold til den almindelige idrætsundervisning?

- Er der forskel på om idrætsforeningen er med i undervisningen eller ej?
- Er der forskel på om i har idræt her eller hjemme på skolen?
- Opfører i jer anderledes når i har idrætsforeningen er med i undervisningen?
- Forbereder denne undervisning jer bedre til eksamen end jeres almindelige idrætsundervisning?
(henvendt til 9. klasse fra Lysbjerg Skole)

Rollefordeling mellem lærer og instruktør

- Hvis i har nogen spørgsmål mens i har undervisning, hvem spørger i så?
- Hvis i er kede af det, eller har problemer, i løbet af undervisningen, hvem går i så til?

Debriefing

- Eventuelle spørgsmål eller afsluttende kommentarer fra informanterne.
- Tak for interviewet.

Bilag 7 - Observationsguide

Tema	Observationer	Umiddelbare fortolkninger/refleksioner
Rum/omgivelser		
Antal personer (køn, alder...)		
Aktivitet		

Tema	Observationer*	Umiddelbare fortolkninger/refleksioner
Interaktion mellem elever og lærer		
Interaktion mellem elever og instruktør		
Interaktion mellem lærer og instruktør		
Opgavefordeling mellem lærer og instruktør		

*For at nedskrive så 'rene' observationer som muligt, uden påvirkning fra forforståelse, egne fortolkninger med mere, observeres alle temaer ud fra følgende spørgsmål:

- Hvad siges?
- Hvem siger hvad? –og på hvilken måde?
- Hvad gøres?
- Hvem gør hvad?
- Hvem gør mest/hvem er mest på?

Bilag 8 – Observationer af samarbejde mellem Volleyballklubben og Tranevej Skole

Følgende forkortelser anvendes i observationerne:

L = Lærer

I1 = Instruktør 1

I2 = Instruktør 2

Tema	Observationer	Fortolkninger/refleksioner
Rum/omgivelser	Udendørs 6 volleyballbaner på række bagved en stor hal Stor plads, omgivet af træer og buske Klassen kender stedet, da meget af deres idrætsundervisning foregår her Tidligt om morgenen (1. lektion) Diset og gråt vejr	Umiddelbart virker det som et stort rum og mange baner, når man skal holde styr på mange børn, som man ikke kender.
Antal personer (køn, alder...)	19 elever, 8 drenge og 11 piger 4. classes elever 1 ung kvindelig lærer (L) 2 unge kvindelige instruktører Den ene instruktør fungerer som førstetræner (I1) Den anden instruktør fungerer som hjælpetræner (I2)	
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 'Knuckle'-stafet: 3 og 3 sammen skal løbe frem og tilbage på banen med en volleyball imellem sig. Varer ca. 10 min. Smash-øvelse. I1 forklarer smash ved at inddele øvelsen i tre; 'Batman', 'Robin Hood' og 'Superman'. I1 forklarer bevægelserne, mens alle eleverne gør hende bevægelserne efter. Efter instruktionen øves smash i to rækker – de to 	Øvelse 3 varer lang tid i forhold til at 4. classes elever skal arbejde selv. Det er tydeligt at niveauet er lidt for svært for målgruppen til at få spillet til at køre i øvelse 4. Det er dog åbenlyst at eleverne hyger sig og har det sjovt.

	<p>instruktører hæver. Varer ca. 15 min.</p> <p>3. Makkerøvelse, hvor de skiftevis skal bruge bakkerslag, fingerslag og gribning, mens de får bolden over nettet. Her arbejder eleverne selv. Varer ca. 25 min.</p> <p>4. Spil på 2 baner. Klassen deles i to, og der spilles kidsvolley-kamp. Holdene består af både drenge og piger. Hver gang bolden kommer over på den anden side af banen, ryger den ud af banen eller tabes på jorden. Eleverne er på trods af dette helt vilde efter at få lov at serve og skyde. Varer ca. 30 min.</p>	
--	--	--

Tema	Observationer	Fortolkninger/refleksioner
<p>Interaktion mellem elever og lærer</p>	<p>Timen er lige startet. Eller er den? I1 og I2 står klar til at starte undervisningen. L holder sig lidt i baggrunden og står og småsnakker med eleverne. Efter hvad der føles som lang tid tager I1 teten, og kalder eleverne sammen. Imens I1 introducerer timen står L i baggrunden og hvisker med to elever, som er kommet lidt for sent.</p> <p>Timen er i gang. I1 er ved at introducere til aktivitet 2 og prøver at få ro. L tysser på eleverne. Dreng fjoller rundt med en bold i baggrunden. L henvender sig til ham med hævet stemme: "Mads, det snakkede vi om sidste gang, stop så". Lidt efter henvender hun sig bestemt til en anden elev: "Simone kom nu ind og vær med".</p> <p>Aktivitet 3 skal til at gå i gang. Der</p>	<p>Undren over at der slet ikke er kontakt mellem lærer og instruktører i mødet.</p> <p>L påtager sig den 'strenge' rolle i forhold til instruktørernes mere neutrale rolle.</p> <p>L påtager sig det pædagogiske.</p> <p>L's tekniske udfoldelse viser, at hun ikke er vant til volleyball. Man kan vurdere at L vælger at være sammen med en elev, fordi hun føler sig tryk ved at have</p>

	<p>er ulige antal elever, så L danner par med en af eleverne på en af de fjerneste baner. L forsøger flere gange at lave baggerslag til sin makker, men bolden når aldrig over nettet. Hele aktivitet 3 igennem er L sammen med den ene elev, og kommer ikke rundt til de andre elever.</p> <p>Gennem hele timen går L og småsnakker med eleverne, også om andre ting end det de er i gang med. Hun går rundt i stilhed og observerer, og kommer indimellem med små kommentarer til det eleverne laver.</p> <p>Undervejs spørger to piger L om lov til at gå på toilettet. Da aktivitet 1 er færdig, kommer en af drengene hen til L og spørger hvad der nu skal ske. L svarer: "det fortæller instruktøren lige om lidt". I aktivitet 4 klager en af drengene til L over en kendelse fra I2. L reagerer ikke yderligere, hvorefter drengen henvender sig til I2. Under aktivitet 3 råber en af drengene til L: "Se mig, se mig Kristine".</p>	<p>noget at tage sig til. Det er som om at hun med vilje holder sig i baggrunden, eller ikke føler at hun kan byde ind med noget brugbart. Er hun bange for, hvad instruktørerne tænker om hendes evner, hvis hun begynder at give feedback?</p> <p>Hun finder tryghed hos eleverne, fordi det er dem hun kender. Hun bliver en del af eleverne – hun søger den gruppe hun kan blive en del af.</p> <p>Det er tydeligt at eleverne tænker at L er hende der bestemmer. Det er nok det, de er vant til.</p> <p>Opmærksomheden fra L er vigtig for eleverne. Hendes anerkendelse betyder meget for dem.</p>
<p>Interaktion mellem elever og instruktør</p>	<p>I starten af timen løber eleverne rundt på banerne. I1 tager teten ved at råbe: "4.b så starter vi". Hun gentager sig selv 3-4 gange inden der er samling på eleverne. Derefter sætter hun sig på hug og fortæller eleverne hvad der skal ske i løbet af timen. Eleverne er helt stille og kigger allesammen på I1. Da hun spørger om de kan huske et slag fra sidste gang, ryger der med det samme 15 fingre i vejret, samtidig med at de begynder at snakke i munden på hinanden.</p> <p>I1 trækker en af pigerne frem for at vise øvelsen til aktivitet 3.</p>	<p>At I1 sætter sig på hug tyder på, at hun er vant til at have med den her målgruppe at gøre.</p> <p>Eleverne lytter opmærksomt til instruktørerne, og virker meget engagerede og klar.</p> <p>Instruktørerne får hurtigt skabt et tillidsbånd til eleverne gennem</p>

	<p>Pigen ser glad ud og forsøger ihærdigt at udføre øvelsen korrekt.</p> <p>Under aktivitet 2 er der en af drengene der efter hans tur siger til I2: "Så du mit smash?".</p> <p>Under aktivitet 3 er to af drengene meget fjollede. De råber og kaster sig i sandet og sparker til bolden. Efter lang tid kommer I1 hen for at kigge på dem, og de stiller sig hurtigt op og udfører øvelsen, som de skal.</p> <p>Under aktivitet 3 er der en af pigerne der har svært ved at få bolden over nettet. I2 opfanger det hurtigt, og kommer hen til hende og foreviser ligeså stille, hvad hun kan gøre bedre. Det lykkes pigen at udføre skuddet rigtigt, og efter at I2 er gået videre bliver hun ved med at øve skuddet.</p> <p>Eleverne bliver mere urolige som timen skrider frem, og lytter ikke længere helt så opmærksomt, når I1 og I2 giver en besked. I slutningen af timen siger I1: "I skal høre efter... Hallo, lyt lige til mig" i en hårdere tone end tidligere.</p>	<p>undervisningsmetoder som denne. Det virker som om instruktørerne har erfaring med at undervise.</p> <p>Nogle af eleverne søger også instruktørernes opmærksomhed. De har tillid til instruktørerne.</p> <p>Eleverne har respekt for instruktørerne, og vil gerne vise dem hvad de kan. Har instruktørerne en fordel ved at være interessante fremmede og dygtige til deres sport?</p> <p>Det er åbenlyst at nogle af eleverne får noget ud af undervisningen i forhold til at beherske volleyball.</p> <p>Tydeligt engagement fra både instruktører og elevs side.</p> <p>Den umiddelbare respekt som kommer i kraft af at de kommer udefra forsvinder lige så stille i takt med at eleverne lærer dem bedre at kende i løbet af undervisningen.</p> <p>Instruktørerne viser frustrationer gennem deres sprogbrug i slutningen af timen.</p>
<p>Interaktion mellem lærer og instruktør</p>	<p>Elever og lærere ankommer til banerne. De to instruktører står klar til at modtage eleverne. Alle børnene begynder at løbe rundt og lege. Hverken instruktører eller lærer henvender sig til hinanden.</p> <p>10-15 min henne i undervisningen: Instruktørerne kalder børnene sammen og de</p>	<p>Instruktørerne har tydeligvis 'lærerrollen' helt fra start. Bemærkelsesværdigt at de ikke engang hilser på hinanden. Er de usikre på hinanden? Hvem skal tage det første skridt? Hvilke regler er der? Holder læreren sig i baggrunden fordi hun tror at instruktørerne helst vil have det sådan?</p> <p>L holder en tydelig distance, både fysisk og kommunikativt, til</p>

	<p>stiller sig i en rundkreds. L står udenfor rundkredsen. Instruktører og lærer har endnu ikke snakket sammen.</p> <p>Under øvelse 1 siger I2: "Drenge i skal ned at ligge". Drengene reagerer ikke på dette. L kommer hen og gentager: "Ned at ligge med jer drenge". I2 og L står halvanden meter fra hinanden uden at kigge på hinanden eller udveksle nogen ord.</p>	<p>instruktørerne. Er begge parter nervøse for at overtage hinandens roller? Eller er det bare den nemmeste fordeling?</p> <p>Lærer og instruktør er tydeligvis på samme side – men de arbejder ikke sammen.</p> <p>Det er sikkert for L at understøtte instruktørerne ved at gentage det de siger.</p>
<p>Rollefordeling</p>	<p>Hele timen igennem er det instruktørerne der står for undervisningen. L hjælper til, når eleverne skal være stille og tager sig af små praktiske ting, som at samle bolde sammen.</p> <p>Efter aktivitet 3 råber instruktørerne eleverne sammen. Efter at have fået nogenlunde ro begynder L at trække sig væk og samle bolde sammen på banen. Hun går meget langsomt rundt, og samler boldene op samt sparker en bold forsigtigt foran sig. L bevæger sig meget i periferien af undervisningssituationen. Hun stiller sig med jævne mellemrum og kigger med korslagte arme, samtidig med at hun indimellem kommer med små kommentarer til undervisningen, så som "Flot Amalie", "Øj, den kom højt op Viktor", eller "Hov Oskar", da en af drengene taber bolden.</p> <p>I1 og I2 har tydeligvis aftalt hvem der skal gøre hvad. Når den ene snakker, holder den anden sig i baggrunden. Det er hovedsageligt I1 der instruerer.</p>	<p>Instruktørerne er lærere – L er pædagog. Er dette mon planlagt?</p> <p>Det virker som om at L er i tvivl om hendes rolle, og ikke ved hvad hun skal gøre af sig selv og tage sig til. Hun bruger unaturligt lang tid på at samle bolde, måske hun så er beskæftiget i det tidsrum.</p> <p>L gør ikke en stor indsats for at vise at hun er engageret i undervisningen. Instruktørerne viser dog ingen frustrationer over hendes måde at være på.</p> <p>L roser flere gange eleverne, men på en meget ufaglig måde, hvilket måske viser, at hun ikke har stort kendskab til volleyball.</p> <p>Instruktørerne er godt foreberedte.</p>

Bilag 9 – Observationer af samarbejdet mellem Atletikklubben og Lysbjerg Skole

Følgende forkortelser anvendes i observationerne:

L = Lærer

I = Instruktør

Tema	Observationer	Fortolkninger/refleksioner
Rum/omgivelser	<p>Stor flot ny atletikbane med løbebaner, højdespringsbaner, spydkast faciliteter, kuglestødsbane og længdespringsbaner.</p> <p>Der er taget hække, kegler og højdespringsudstyr ud på banerne som forberedelse til undervisningen.</p> <p>Klublokale ligger tæt ved banen – det er atletikklubbens baner. Skolen ligger lidt væk fra lokationen.</p>	<p>Virkelig gode faciliteter, med muligheder for undervisning indenfor alle atletikgrene.</p> <p>I er tydeligvis forberedt til undervisningen.</p>
Antal personer (køn, alder...)	<p>17 elever: 8 drenge og 9 piger. Paul (I): 1 ældre mandlig instruktør, 71 år. Lise (L): 1 ung kvindelig lærer. 1 elev, pige, er skadet og sidder ude og kigger under hele undervisningen.</p>	
Aktivitet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opvarmning: Løb én gang rundt om banen. Varer ca. 5 min. 2. Længdespringsundervisning: Der bliver skiftevis præsenteret øvelser for eleverne, og arbejdet selv med disse. Eleverne står i to rækker bag hinanden. Der er en del ventetid undervejs. Der er løbende progression i øvelserne. Varer ca. 40 min. 3. Højdespringsundervisning: Samme fremgangsmåde som ved længdespring. To rækker igen, her opdelt i venstre og højre benede elever. Varer ca. 30 min 4. 400 m. stafet løb: Eleverne sendes af sted 4 af gangen og der tages tid på dem hver især. Varer ca. 15 min. 	<p>Rigtig meget af undervisningen går med øvelser hvor eleverne skal stå i kø, og hvor der kun er to ad gangen der kan udfører et spring.</p>

Tema	Observationer	Fortolkninger/refleksioner
<p>Interaktion mellem elever og lærer</p>	<p>Under opvarmningen løber L med eleverne rundt om banen. De løber og småsnakker hele vejen.</p> <p>”Prøv engang at være stille” siger L, da eleverne skal samles om længdespringsbanen. Hun tysser på eleverne og gør dem opmærksom på at nu skal de fokusere. Hver gang der i undervisningen skal introduceres til noget nyt, kalder L eleverne sammen og får ro på dem. I introducerer herefter den næste øvelse.</p> <p>En af pigerne kommer hen til L som står lidt på sidelinjen. Her spørger hun: ”Lise.. hvor mange skridt er det at man skal ta’?” L svarer, og pigen går om bag køen igen.</p> <p>Højdesprings undervisningen er i gang. En dreng har lige sprunget, og råber henvendt til L: ” Lise... Så du det?”.</p> <p>Til slut i højdespringsundervisningen begynder mange af eleverne at sætte sig ned. Flere af dem henvender sig til L og klager over skavanker og at de er trætte: ”Lise.. er vi ikke snart færdige” siger en elev.</p>	<p>L og eleverne virker til de har et godt, næsten venskabeligt forhold til hinanden.</p> <p>L har påtaget sig den pædagogiske rolle, i form af at få eleverne til at være stille og lytte efter. Hun forbereder eleverne til l’s introduktioner, så han ikke skal bruge kræfter på det.</p> <p>Eleverne henvender både til L med tekniske spørgsmål, når de gerne vil ses og høres, og både når de er tilfredse og utilfredse. Dette viser at eleverne ser L som vigtig i mange situationer. Hun spiller en vigtig rolle for eleverne.</p>
<p>Interaktion mellem elever og instruktør</p>	<p>Efter at undervisningen har været i gang i små 5 minutter ankommer 3 drenge til banerne. De undskylder at de kommer for sent. Alle tre går hen og giver I hånden: ”Tak for sidst” siger den ene af drengene.</p> <p>I præsenterer nye øvelser for eleverne på en meget stille og rolig måde. Han taler meget lavmælt.</p> <p>I henvender sig ofte kun til den gruppe af elever der hører efter, når han skal introducere til en ny øvelse. I løbet af den tid han står og snakker, får han alle elevens opmærksomhed, men først efter lidt tid. Eleverne lytter opmærksomt når han snakker.</p> <p>I går tit ind og fejlretter eleverne enkeltvis</p>	<p>At de tre drenge kommer hen og giver hånd og undskylder, viser at de har respekt for I.</p> <p>I er en rolig mand og hæver ikke stemmen en eneste gang.</p> <p>I har ikke nemt ved at få alle elevernes opmærksomhed. Han kommer derfor til at snakke til de elever som er interesseret og engagerede i undervisningen.</p> <p>Det er tydeligt at se at I er vant til</p>

	<p>i løbet af timen.</p> <p>I spørger eleverne om der er nogle gymnaster imellem. En af de frembrusende drenge svarer: "Jeg har gået til gymnastik engang". I svarer: "Ja, det kan jeg godt se på dig, at det kan du ikke huske længere" med et glimt i øjet. Eleverne griner.</p> <p>Hele vejen i løbet af undervisningen er der et mønster i hvem der henvender sig til I. En af drengene spørger I om et teknisk spørgsmål: "Hvad gør det at jeg træder let ned med foden i stedet for hårdt?". I og drengen får sig en lidt længere snak om det. En anden pige henvender til I i forbindelse med hendes højdespring.</p> <p>En dreng går rundt og fjoller lidt med de andre elever. Han hører kun nogle gange efter når I snakker til gruppen. Efter at han har sprunget højde, henvender I sig til ham og forsøger at forklare ham hvordan han skal forbedre sit spring. Drengen fortsætter forbi I mens han siger "Ja ja" i en ligegyldig tone.</p>	<p>at træne atletikudøvere. Han er god til at gå hen og fejlrette eleverne enkeltvis, men han evner ofte ikke at nå ud til hele gruppen.</p> <p>I er god til at håndtere elevernes kække facon, på en fin måde.</p> <p>I drages af de elever der er engagerede og søger ham. Han udviser stort engagement overfor de elever som kommer med spørgsmål til ham, hvilket viser at han går op i sportsgrenen og gerne vil lære fra sig.</p> <p>De elever som ikke er lige så engagerede som de andre, de udviser ikke samme respekt overfor I.</p>
<p>Interaktion mellem lærer og instruktør</p>	<p>L og I mødes i klublokalet inden undervisningen starter. I starter ud med at spørge L hvad hun tænker der skal ske. L: "Jeg tænker vi kan ligge ud med længdespring, og så introducere dem til 400 m sprint så de kan få brændt noget krudt af og prøvet banen". I: For at være helt ærlig lise, så er her jo for det tekniske. Det at løbe hurtigt kan jeg jo ikke gøre så meget ved. L foreslår derefter højdespring, hvilket I er med på. Før alt det her har I gået og øvet sig i spydkast ude på banerne.</p> <p>Midt i timen stikker L og I hovederne sammen. De kigger på uret, og diskuterer dagens tidsplan. I foreslår, at de slutter timen af med at introducere eleverne til 400 m start. Dette er L enig i.</p>	<p>Der er kommunikation fra start af mellem I og L. Timen bliver planlagt i fællesskab, selvom det virker som om at I troede det var aftalt (han øver spyd før timens start).</p> <p>Interessant at I skal minde L om, at han er her for at lære eleverne teknik.</p> <p>Der er løbende kontakt og kommunikation mellem de to parter om undervisningens indhold. I foreslår at der løbes 400 m til</p>

	<p>Ved introduktionen til dagens program i starten af timen, lægger I ud med at sige: "Lise har valgt at vi i dag skal fokusere på længdespring og højdespring". Senere, efter at I og L har snakket om dagens videre program, kalder de eleverne sammen og I siger: "Lise og jeg er blevet enige om, at vi den sidste del af timen går over og løber nogen 400 m".</p> <p>Gentagende gange i løbet af undervisningen spørger L I til råds omkring både regler og teknik ift. de øvelser eleverne skal udføre. Efter at L har spurgt I omkring længdespringsregler får de sig en kort snak omkring de vigtige fokuspunkter. L lytter opmærksomt på hvad I siger.</p> <p>Under introduktionen til længdespring bryder L ind midt i I's introduktion: " Når I skal til eksamen er det det tekniske som er vigtigt. Derfor er det rigtig vigtigt at I hører efter når Paul snakker".</p> <p>Da I introducerer til højdespring, kommer L med et spørgsmål til det han siger. I uddyber herefter sin forklaring. Dette sker også under 400 m løb.</p>	<p>slut, på trods af at han afviste dette i starten af timen. Skal eleverne alligevel have brændt krudt af? Har I fået for meget af eleverne?</p> <p>Forsøger I her at bruge L's autoritet til at få elevernes opmærksomhed? Eller er det bare for at pointere at de er fælles om undervisningen.</p> <p>Det er tydeligt at L også får meget ud af samarbejdssituationen og I's ekspertise. Hun spørger ind til de ting hun ikke forstår – hun er altså ikke bange for at fremstå uvidende indenfor fagområdet overfor I.</p> <p>L forsøger at engagere eleverne ved at nævne eksamen – hun bruger det som et middel til at få dem til at lytte til I. Har hun erfaring med at de ikke gør det normalt??</p> <p>L forsøger med sine spørgsmål at få I til at uddybe sine forklaringer. Formentlig fordi hun fornemmer at eleverne har brug for det, for at kunne forstå.</p>
<p>Rollefordeling</p>	<p>Hele timen igennem står I for introduktion af aktiviteter og øvelser, mens L sørger for at eleverne hører efter og er stille. L sørger samtidigt for at eleverne gør som I siger.</p> <p>Når I introducerer overfor alle eleverne står L ofte et stykke bagved I, med front til eleverne.</p> <p>Ved højdespringsøvelsen koordinerer L hvem der skal springe hvornår.</p>	<p>Der er en tydelig arbejdsfordeling de to parter imellem. Det virker meget planlagt, eftersom de komplementerer hinanden godt. I har fået ekspertrollen(lærerrollen), mens L har fået den pædagogiske rolle.</p> <p>Er L opmærksom på at der noget autoritet omkring hende, som får eleverne til at tie stille?</p> <p>L tager sig løbende af mange af de praktiske opgaver for at få undervisningen til at glide.</p>

